

153-9

1325.2

3-5

ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจาก
ชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้

ปริญญานิพนธ์

ของ

วรรณะ บรรจง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มกราคม 2537

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

190667

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผศ.งามตา วณิชทานนท์)

.....กรรมการ

(ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผศ.งามตา วณิชทานนท์)

.....กรรมการ

(ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.อ้อมเดือน สดมณี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2537

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ งามตา วณิชทานนท์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ คำแนะนำ และตรวจทุกขั้นตอนของการทำวิจัยอย่างใกล้ชิด ดร.อ้อมเดือน สดมณี กรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และคณาจารย์สถาบันทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณอาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ ที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนและช่วยติดต่อประสานงาน และขอขอบคุณนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครศรีธรรมราชตลอดจนครูอาจารย์ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ขอโน้มระลึกพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

วรรณะ บรรจง

มกราคม 2537

ปริญญานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก "ทุนหลวงสวัสดิการศาสตรพุทธิ"
ซึ่งมอบให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ	1
ความนำ	1
ความเชื่อทางพุทธศาสนา	3
ความหมาย	3
วิธีการวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา	7
การปฏิบัติทางพุทธศาสนา	7
ความหมาย	7
วิธีการวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา	10
การถ่ายทอดทางศาสนาสู่เยาวชน	11
ลักษณะชุมชนกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน	13
คุณภาพของชุมชนกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน	14
การร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชนกับลักษณะทางศาสนา	
ของเยาวชน	19
ครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน	21
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษาสันติสุขกับลักษณะทางศาสนาของ	
เยาวชน	24
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับลักษณะทาง	
ศาสนาของเยาวชน	27
ลักษณะทางศาสนากับตัวแปรที่สำคัญทางพฤติกรรมศาสตร์	30
ลักษณะทางศาสนากับความเชื่ออำนาจภายในตน	30

ลักษณะทางศาสนากับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	34
ลักษณะทางศาสนากับพฤติกรรมก้าวร้าว	34
ชุมชนและครอบครัวกับลักษณะของเยาวชน	36
คุณภาพของชุมชนกับลักษณะของเยาวชน	37
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนับกับลักษณะของเยาวชน	39
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับลักษณะของเยาวชน ...	41
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	43
ประโยชน์ของการวิจัย	43
นิยามศัพท์เฉพาะ	44
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	44
สมมติฐาน	51
 2 วิธีดำเนินการวิจัย	 52
ประชากร	52
กลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือวัดตัวแปร	53
แบบวัดการร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน	54
แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสน	55
แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว	55
แบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา	56
แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา	56
แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน	57

แบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	57
แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว	59
การหาคุณภาพเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	64
ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนตามเพศ	
และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว	67
เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการ	
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว กับความเชื่อทาง	
พุทธศาสนาของเยาวชน	67
เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการ	
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว กับการปฏิบัติทาง	
พุทธศาสนาของเยาวชน	72
เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการ	
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว กับความเชื่ออำนาจ	
ภายในตนของเยาวชน	77
เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการ	
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว กับการคบเพื่อนอย่าง	
เหมาะสมของเยาวชน	82

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนับสนุ และการได้รับการ ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว กับพฤติกรรมก้าวร้าว ของเยาวชน	87
ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชน ตามการได้รับ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรม ทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน	94
การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับความเชื่อ ทางพุทธศาสนาของเยาวชน	94
การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับการปฏิบัติ ทางพุทธศาสนาของเยาวชน	97
การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับความเชื่อ อำนาจภายในตนของเยาวชน	103
การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน กับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน	104
การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับพฤติกรรม ก้าวร้าวของเยาวชน	108
การเปรียบเทียบปริมาณการทำนายลักษณะทางศาสนา และพฤติกรรมศาสตร์ เมื่อใช้ตัวทำนายจำนวนต่างกัน	113

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนาเมื่อใช้ตัวทำนาย	
จำนวนต่างกัน	114
เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเมื่อใช้ตัวทำนาย	
จำนวนต่างกัน	117
เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนเมื่อใช้ตัวทำนาย	
จำนวนต่างกัน	120
เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเมื่อใช้	
ตัวทำนายจำนวนต่างกัน	123
เปรียบเทียบปริมาณการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อใช้ตัวทำนาย	
จำนวนต่างกัน	126
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน กับลักษณะทาง	
พฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ในเยาวชนประเภทต่าง ๆ	130
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา	133
ความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาและ	
การยอมรับเลี้ยงดูจากครอบครัวแต่ละด้านใน 2 ด้าน	133
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนาแต่ละด้านใน 2 ด้าน	
กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้านใน 3 ด้าน	135
4 การสรุปและอภิปรายผล	141
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1	142
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2	146
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3	159
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4	151
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5	156

เยาวชนที่ได้รับผลดีจากชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว	158
ลักษณะชุมชน	159
การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว	160
ชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว	161
เยาวชนที่มีลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ไม่เหมาะสม	161
การเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของลักษณะทางศาสนา	164
การเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของลักษณะทางศาสนา	164
ผลของลักษณะทางศาสนา	165
ข้อดีและข้อจำกัดในการวิจัย	167
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	169
ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ	170
 บรรณานุกรม	 174
 ภาคผนวก	 186
ภาคผนวก ก	187
ภาคผนวก ข	212
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 236

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงระดับเศรษฐกิจของครอบครัว	47
2	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	69
3	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	70
4	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	73
5	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	74
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวมจำนวน 401 คน	79

7	คำเฝ้าในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	80
8	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวมจำนวน 401 คน	84
9	คำเฝ้าในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	85
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	88
11	คำเฝ้าในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	89
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวมจำนวน 401 คน	95

13	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	96
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	98
15	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	99
16	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	101
17	ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	102
18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	105

19	ค่าเอพในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	106
20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตาม การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรม ทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน	109
21	ค่าเอพในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม	110
22	ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรม เลี้ยงดูในครอบครัวเป็นทำนายในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	115
23	ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดู ในครอบครัวเป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	118
24	ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายความเชื่ออำนาจภายในตน โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดู ในครอบครัวเป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม	121

- 25 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการคบเพื่อนอย่าง
เหมาะสมโดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน
และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว เป็นตัวทำนาย
ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม 124
- 26 ปริมาณการทำนาย และลำดับความสำคัญของตัวทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว
โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดู
ในครอบครัวเป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม 127
- 27 เปรียบเทียบปริมาณการทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน
ด้วยลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน ในกลุ่มเยาวชน จากชุมชนที่มีคุณภาพสูง
และต่ำโดยรวมและกลุ่มย่อยอีก 12 กลุ่ม โดยวิธีวิเคราะห์
สหสัมพันธ์แคนอนนิคัล 131
- 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน
กับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ด้าน ของเยาวชน ในกลุ่มรวมและ
กลุ่มย่อย 14 กลุ่ม 134
- 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนากับลักษณะทาง
พฤติกรรมศาสตร์ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม 137

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยนี้	50
2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนาและลักษณะทาง พฤติกรรมศาสตร์ 5 ด้าน ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก	140
3	ตัวแปรเชิงสาเหตุและผลของความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัววัย	166

บทที่ 1

บทนำ

ความนำ

เยาวชนเป็นผู้ที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต อารยประเทศทั้งหลายจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนเป็นอันมาก ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้ทุ่มเททรัพยากรเพื่อการพัฒนาเยาวชนไปมิใช่น้อยเพื่อให้เยาวชนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

การพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้นต้องพัฒนาควบคู่กันไปทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ นอกจากเยาวชนจะต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีสติปัญญาดีแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจด้วย ประเทศจึงจะได้ชื่อว่ามีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งตรงกับแนวนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่กล่าวไว้แล้ว การเปลี่ยนแปลงใดๆนั้นเกิดจากมนุษย์ และการที่จะพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ส่วนหนึ่งต้องมีการพัฒนาจิตใจ เพื่อเสริมสร้างให้สังคมมีระเบียบวินัย วัฒนธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมอันดีงาม ซึ่งรัฐบาลไทยก็ได้มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนในแนวนี้อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 2525-2529) จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 2535-2539) โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้กระบวนการส่งเสริมค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมจะได้ดำเนินการไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (กรมการศาสนา. 2534 : 1) และในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) ได้ระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการพัฒนาคือกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม ความเชื่อ จริยธรรม คุณธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ส่วนใหญ่เกิดมาจาก

กลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธเพราะเป็นบุคคลกลุ่มใหญ่ในชาติ การแก้ปัญหาต่างๆมุ่งแก้ไขในกลุ่มพุทธศาสนิกชน ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ โดยการโน้มน้าวให้เด็ก เยาวชน และประชาชนหันมาสนใจธรรมะซึ่งเป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนา รัฐจึงมีแนวนโยบายและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนทุกระดับ มีการเสนอรายการเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจและศิลปวัฒนธรรมทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ในชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 2530-2534) ตลอดจนการส่งเสริมหมู่บ้านปลอดอบายมุข และแนวทางการพัฒนาประเทศตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อเป็นการรักษารากฐานวัฒนธรรมไทยและเอกลักษณ์ของชาติ (พระเทพเวที. 2533 : 5) ที่บรรพบุรุษได้รักษาและได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้เป็นสิ่งที่ต้องผดุงไว้และสมควรได้รับการพัฒนาควบคู่กันไปกับการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (สมชาย พุ่มสะอาด. 2532 : 28)

เนื่องจากพุทธศาสนานั้นเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ตลอดจนได้นำมาพัฒนาคุณภาพของเยาวชนในด้านต่างๆ เพื่อความเป็นพลเมืองดีของประเทศ จากการศึกษาพบว่า เยาวชนมีความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจนำเอาหลักธรรมของศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันสูง (นพพร อุดลพันธ์. 2506 ; ผุสดี โยธินทวี. 2507 ; อำนวย วิมะสิน. 2509) เยาวชนพึงเทศน์ ทำบุญให้ทาน ปฏิบัติตนตามศีล 5 ศีล 8 กระทำความดีละเว้นชั่วในระดับสูง ซึ่งเยาวชนเหล่านี้เป็นเยาวชนที่รายงานว่าตนเองได้รับการถ่ายทอดลักษณะเหล่านี้จากครอบครัวสูง (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชวัลลี. 2525 ; วันชัย มีกลาง. 2530) และเป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่ำ (เพ็ญแข ประจวบจันทน์ และ อ้อมเดือน สดมณี. 2529) แต่ในขณะที่เดียวกันปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆเป็นไปได้โดยง่ายสะดวกและรวดเร็ว สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานในการปลูกฝังคุณลักษณะต่างๆให้แก่เยาวชนจึงไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างใกล้ชิด ทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมความเชื่อ ระเบียบประเพณีต่างๆลดน้อยลง ชุมชนก็ถูกครอบงำไปด้วยวัตถุทำให้สภาพชุมชนเปลี่ยนแปลงไป บางครั้งก็ได้รับการพัฒนาจากรัฐอย่างฉาบฉวย มีการวัดความเจริญด้วยวัตถุ เช่น การมีบ้านเรือนแบบทันสมัย โทรศัพท์ ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ และอื่นๆ ที่แสดงถึงการได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกค่อนข้างสูง (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน. 2528 ; สุวิทย์

ธีรศาสตร์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2529 ; สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคนอื่นๆ. 2530) ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างวัตถุและจิตใจ (สำนักงานกฤษฎีกา. 2529) เป็นผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชนที่เป็นแบบดั้งเดิมมีวัฒนธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจต้องล่มสลาย ขาดการยอมรับ ถูกละเลย เยาวชนมีความสนใจ เข้าใจ และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาอย่างน้อยลง ไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่ฟังเทศน์ ทำบุญ (วัฒนา ดิศพงษ์. 2523 ; จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ เพ็ญศรี กาญจนไฉย. 2527 ; นกเล็ก สุขถิ่นไทย. 2527) แสดงถึงความห่างเหินศาสนา

เยาวชนเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ (Dele. 1972) จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนา โดยเฉพาะครอบครัวและชุมชนที่จะเป็นตัวเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนไปสู่คุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมที่ดีที่สอดคล้องตามเป้าหมายที่สังคมพึงปรารถนา มีผลให้เยาวชนรู้จักตนเองดีขึ้น มีความรู้ทางธรรมอย่างเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตการเป็นเยาวชนที่ดีเอาไว้ในกาลปัจจุบัน และเป็นรากฐานของการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติในอนาคต (เสาวณีย์ เทพหัสดิ. 2534 : 10) ดังนั้นการศึกษาคำสอนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวและลักษณะของชุมชนจะมีผลกระทบต่อลักษณะทางศาสนา ในด้านความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมในด้านความเชื่ออำนาจในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนเพียงใดจึงมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2539) (กองวิชาการและแผนงาน. 2534 : 8) ที่ต้องการพัฒนาจิตใจและวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสร้างความมั่นคงให้กับ ครอบครัว และองค์กรในชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจของเยาวชน เพื่อให้มีค่านิยมอันดีงาม เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพของประเทศชาติสืบไป

ความเชื่อทางพุทธศาสนา

ความหมาย

ความเชื่อ หมายถึง เรื่องที่เห็นตามหรือเห็นจริงด้วย ซึ่งตามพจนานุกรมได้แยกคำอธิบายตามรูปศัพท์ว่า "ความ" หมายถึง เรื่อง เนื้อความ เช่น เนื้อเรื่อง เนื้อความ ใช้ระบอบ

หน้าคำอื่นใช้เป็นคำนาม "เชื่อ" หมายถึง เห็นด้วย เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ 2530. 2531 : 102,176) ส่วนฟิชเบินและไอเซน (Fishbein and Ajzen. 1975 : 131) ได้ให้ความหมายของ "ความเชื่อ" ไว้ว่าเป็นการลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น

สรุปได้ว่า ความเชื่อนั้นเป็นการรับรู้ และยอมรับว่าเป็นความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามศักยภาพ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น แต่ในทางพุทธศาสนาถือว่าความเชื่อต้องเป็นไปตามหลักการใช้สติปัญญา และการใช้เหตุผล สามารถนำความเชื่อไปปฏิบัติได้ (พระเทพเวที. 2532 : 8) ดังนั้นความเชื่อในทางพุทธจึงหมายถึง การรู้และการยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา อันประกอบด้วยส่วนที่สำคัญคือ ไตรสรณาคม กรรมและวิบากกรรม นรก สวรรค์ อเนกชาติ และนิพพาน เป็นเป้าหมายสูงสุดที่บุคคลได้รับรู้ตามหลักการใช้สติปัญญาและการใช้เหตุผล สามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้

ความเชื่อตามหลักของพุทธศาสนา

ความเชื่อทางพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนเป็นอันมาก ความเชื่อที่เป็นหลักสำคัญนั้นประกอบไปด้วยความเชื่อในพระรัตนตรัย หรือไตรสรณาคม คือเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ถือว่าเป็นกรรมที่เกิดจากการกระทำที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ (อมรา พงศาพิชญ์. 2533 : 44) แต่ในทางธรรมนั้นจะจำกัดกรรมที่เป็นผลของการกระทำเฉพาะเพียงแต่การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความจงใจ (พระเทพเวที. 2532 : 155) คือการเชื่อของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยมีทั้งกรรมเก่าและกรรมปัจจุบันให้ผลประกอบกัน โดยเน้นที่ความเพียรพยายามของบุคคลในการละเว้นความชั่วทำแต่ความดีในชีวิตปัจจุบัน (พระเทพเวที. 2532 : 152-163) จากการที่บุคคลเชื่อในการทำดีละเว้นความชั่ว ตลอดจนเรื่องของลามกชื้อเสียของบุคคลที่จะมีผลกระทบทั้งในชาตินี้และชาติต่อ ๆ ไป ทำให้บุคคลเชื่อความเป็นอเนกชาติของมนุษย์ โดยบุคคลแต่ละคนมีประวัติการเกิดในชาติต่าง ๆ ย้อนไปในอดีตและการเกิดอีกหลายชาติในอนาคต การเชื่อในเรื่องของผลการกระทำของตนนั้นทำให้คนเราต้องเชื่อในเรื่องนรกและสวรรค์ ซึ่งในพุทธศาสนาได้จำแนกภูมิทั้งสองไว้อย่างละเอียดมากกว่าในศาสนาอื่น ๆ (พระราชวิสุทธโสภา).

2524) จึงทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ฝังอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนอย่างลึกซึ้ง จากความเชื่อในเรื่องของนรกและสวรรค์นั้นมีความสัมพันธ์กับความเชื่อในเรื่องบุญบาป ซึ่งเป็นคำที่พุทธศาสนิกชนได้ยินได้ฟังอยู่เสมอ เนื่องจากพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่าถ้าทำบุญก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ทำบาปก็จะตกนรกเมื่อตายไป ความเข้าใจนี้ทำให้พุทธศาสนิกชนเร่งทำบุญมากขึ้นด้วยหวังว่าตายไปจะได้ขึ้นสวรรค์หรือประสบกับสิ่งที่ดีงาม พบกับความสุขในโลกหน้า หลักแห่งบุญบาปจึงฝังอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้ในพุทธศาสนายังมีความเชื่อที่สำคัญที่แตกต่างจากศาสนาอื่น คือ ความเชื่อในหลักนิพพาน ซึ่งหมายถึงสภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว ในการดำเนินชีวิตของบุคคลเพื่อให้ไปสู่นิพพานนั้นก็ต้องมีภาวะ 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (พระเทพเวที.

2532 : 242) อันเป็นเป้าหมายของความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด สืบเนื่องจากความเชื่อเหล่านี้ทำให้บุคคลเร่งปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาในปริมาณที่สูงขึ้น

โดยสรุปแล้วผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนมักมีความเชื่ออันเป็นหลักสำคัญของพุทธศาสนาอยู่หลายประการ ได้แก่ ความเชื่อในพระรัตนตรัย กฎแห่งกรรม ความเป็นอนันตชาติ นรกและสวรรค์ สุดท้ายมีความเชื่อที่จะพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือนิพพาน

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อทางพุทธศาสนานั้น ได้มีนักวิชาการในประเทศไทยให้ความสนใจศึกษาวิจัยมานานกว่า 20 ปีแล้ว จากการประมวลผลการวิจัยทัศนคติของเด็กไทยต่อพุทธศาสนานั้น วิลาสลักษณ์ ชวัลลล (2522) ได้รวบรวมการวิจัยที่ส่วนใหญ่เป็นปริณิธานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโท 10 เรื่อง ที่ทำไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2501 จนถึง พ.ศ.2518 โดยมีการศึกษากับนักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้ประมวลสรุปว่าเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา แต่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาไม่มากนัก และในช่วงหลังก็มีผู้วิจัยพบว่าเยาวชนโดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นผู้ท่างเห็นศาสนา ไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่ฟังเทศน์ ไม่ศึกษาหาความรู้ทางพุทธศาสนา (โสภณ ชูพิชัยกุล. 2522 ; วัฒนา ดิศพงษ์. 2523 ; จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และเพ็ญศรี กาญจนมัย. 2525 ; นกเล็ก สุขถิ่นไทย. 2527)

สำหรับวันทนี วิชัยคำ (2515) ได้ทำการศึกษาทัศนคติในคณะต่างๆ เกี่ยวกับทัศนคติต่อพุทธศาสนา โดยศึกษาทัศนคติจากมหาวิทยาลัย อายุ 16-25 ปี จำนวน 300 คน พบว่าทัศนคติศึกษาศาสนาชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนามากกว่านิสิตคณะเดียวกันที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1

ส่วนนิสิตคณะอื่นๆคือ รัฐศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันตามคณะ และตามชั้นเรียนในคณะเดียวกันและนิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกันมีทัศนคติต่อพุทธศาสนาแตกต่างกัน ส่วนวันชัย มิกกลาง(2530) ศึกษาเจตคติ (ทัศนคติ) ความรู้ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของนิสิต จำนวน 507 คน จากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ โดยให้ผู้ถูกศึกษาตอบแบบสอบถาม พบว่านิสิตมีความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยการตัดสินใจด้วยตนเองมีมากที่สุด 66 % ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นความสำคัญของการมีความเชื่อในพุทธศาสนามีเพียง 10 % และมีผู้ยืนยันว่าตนไม่เชื่อในพุทธศาสนาและตัดสินใจเช่นนี้ด้วยตนเองมีเพียง 3 % ส่วนเพ็ญเช ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ได้ศึกษาประชาชนในจังหวัดระยอง อายุ 9 ปี จนถึง มากกว่า 61 ปี จำนวน 260 คน โดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรายงานว่าเด็กและวัยรุ่นมีความเชื่อทางพุทธศาสนามาก แต่ผู้ใหญ่ตอนต้นมีความเชื่อทางศาสนาน้อยกว่า ส่วนผู้ใหญ่ตอนกลางกลับมีความเชื่อทางศาสนาเพิ่มขึ้นอีก ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษากับประชาชนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดของสุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) ที่พบว่าความเชื่อทางพุทธศาสนาจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย คือ เด็กมีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าผู้ใหญ่ตอนต้นและจะสูงขึ้นอีกครั้งเมื่ออายุมากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยทั้งสองเรื่องนี้พบผลสอดคล้องกันอีกว่าในชาชนบทที่เจริญน้อยจะมีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าชาวชนบทที่เจริญมาก

สำหรับฉกาจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวัน (2533) ได้ศึกษาลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวกับการบวชในพุทธศาสนาของชายไทยในภาคใต้ แบ่งเป็นพระสงฆ์บวชใหม่ จำนวน 721 รูป สามเณร 175 รูป และฆราวาสที่เป็นเพื่อนของท่านอีก 541 คน พบว่า พระสงฆ์ที่อยู่ในชุมชนและครอบครัวใกล้ชิดศาสนา ซึ่งบุคคลในชุมชนและครอบครัวทำบุญทำทาน รักษาศีล ไปวัด ฟังธรรมะ และสันทนาธรรมสูง เป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงกว่าพระสงฆ์ สามเณร และฆราวาสที่อยู่ในชุมชนและครอบครัวใกล้ชิดศาสนา

จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อทางพุทธศาสนาของคนไทยพบว่า ความเชื่อทางพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปตามวัย เด็กมีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าผู้ใหญ่ตอนต้นและความเชื่อเพิ่มสูงขึ้นอีกเมื่อเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง ผู้เรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงกว่ามีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่ำกว่า และผู้ที่อาศัยในชุมชนและครอบครัวใกล้ชิดศาสนา

การวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา

การวัดความเชื่อทางพุทธศาสนานั้น ดารารัตน์ เชื้อมชิต (2512) ได้สร้างแบบสอบถามความเชื่อทางพุทธศาสนาที่มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งมีเนื้อหาความเชื่ออันเป็นหลักของพุทธศาสนา เป็นแนวทางให้ผู้อื่นใช้ต่อมา อย่างเช่น วันทนี วิชัยคำ (2515) วันชัย มีกลาง (2530) ซึ่งได้เพิ่มมาตรการประเมินจาก 3 หน่วย เป็น 6 หน่วย จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงการตอบกลางๆของผู้ตอบ มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด กฎแห่งกรรม นรก-สวรรค์ บุญ-บาป และนิพพาน เรื่องละ 2 ข้อ รวม 10 ข้อ คำถาม มีค่าอำนาจจำแนก (t) 2.84-7.23 ซึ่งเป็นแบบวัดที่ค่อนข้างจะมีคุณภาพ แต่ยังคงเนื้อหาในด้านความเชื่อในเรื่องพระรัตนตรัย

สำหรับ เพ็ญเช ประจวบจันทน์ และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชนในต่างจังหวัดเกี่ยวกับความเชื่อ ในด้านสาเหตุของการมีความเชื่อ และวิธีปฏิบัติตนตามความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม บุญบาป สันโดษ ความเมตตากรุณา ลาภยศ และนิพพาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมหาวัน และคนอื่น ๆ (2533) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อในพระรัตนตรัย กฎแห่งกรรม นรก สวรรค์ ความเป็นอเนกชาติ และนิพพาน เป็นแบบประโยคบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราประเมิน 6 หน่วย จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษา และหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.59 - 7.33 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .69

การปฏิบัติทางพุทธศาสนา

ความหมาย

การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน การกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ การประพฤติตาม เช่น การประพฤติตามธรรม เจริญภาวนา การปฏิบัติตามคำสอน (พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ 2530. 2531 : 314) ดังนั้น การปฏิบัติทางพุทธศาสนา หมายถึง

การดำเนินการหรือกระทำของบุคคลในชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวก จากการปฏิบัติขั้นต่ำไปสู่การปฏิบัติขั้นสูง พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการปฏิบัติ เน้นการกระทำ เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนน้อมปรารถนาหรือศาสนาแห่งความหวังกังวล (พระเทพเวที. 2532 : 6) ซึ่งท่านพุทธทาส (พุทธทาสภิกขุ. ม.ป.ป.) ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าตัวแทนศาสนานั้นเป็นตัวแทนการปฏิบัติ เป็นระบบแห่งการกระทำระบบหนึ่งอันเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์หรือสิ่งที่สัตว์นั้นไม่พึงปรารถนา

ในทางพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์ควรต้องมีการปฏิบัติ 3 ประการ หรือบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล และภาวนา ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่เป็นคฤหัสถ์หรือชาวบ้านทั่วไป หลักธรรมทั้ง 3 ประการนี้ เน้นการปฏิบัติเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา การปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อนมนุษย์หรือความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการกระทำที่ปรากฏเป็นรูปร่าง มองเห็นได้ชัดเจน ปฏิบัติง่าย ทานและศีล มุ่งปฏิบัติเพื่อขัดเกลาชีวิตจิตใจภายในให้เจริญงอกงามขึ้น โดยใช้การกระทำภายนอกที่หยาบกว่าเป็นเครื่องมือ ส่วนการปฏิบัติภาวนาเน้นทางด้านจิตใจโดยตรง การปฏิบัติเหล่านี้ถ้าผู้ปฏิบัติเอาใจใส่และปฏิบัติแล้วจะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปยังชีวิตในเบื้องหน้า และมนุษย์เราควรเร่งสำรวจตัวเองเพื่อความไม่ประมาทว่าได้ปฏิบัติไปแล้วหรือยัง และปฏิบัติมากน้อยเพียงใดในทุกกรณีควรเร่งปฏิบัติให้มากขึ้น (พระปัญญาพิศาลเถระ. 2530) ซึ่งการปฏิบัติ 3 ประการนี้ มีความหมายและหลักปฏิบัติ ดังนี้

ทาน คือ การให้ การสละ และการแบ่งปันทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ แรงงาน การแผ่กุศลไปยังสัตว์อื่น ตลอดจนการอนุโมทนาสาธุกับคนที่ทำบุญ เช่น ช่วยเหลือคนพิการ คนจนหรือสัตว์ทั่วไป ให้ความรู้ ให้อิทธิบาท ให้ความร่วมมือ ให้อภัย ไม่ถือโทษ การบริจาคทรัพย์สิน แรงงาน เพื่อบำรุงสาธารณสมบัติ ซึ่งทานนี้ถือว่าการปฏิบัติขั้นแรกทางพุทธศาสนา (พระเทพเวที. 2532 : 597)

ศีล เป็นคำสั่งสอนและหลักการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับสังคมและสะท้อนเจตนารมณ์ของพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมากที่สุด ศีลเป็นระบบการควบคุมชีวิตภายนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา เพื่อความสะอาด บริสุทธิ์แห่งกาย วาจาของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคคลจะปฏิบัติได้โดยการรักษาศีลโดยเฉพาะศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นหลักการปฏิบัติสำหรับพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป มีความอ่อนน้อมแก่ผู้ที่ควรอ่อนน้อม ตลอดจนชวนชวายกระทำกิจในสิ่งที่ชอบ (พระเทพเวที. 2532 : 419, 431-432)

ภาวนา เป็นการบำเพ็ญเพียรทางจิตซึ่งมุ่งความสะอาด บริสุทธิ์แห่งจิตใจ หรือมีการมองโลกในทางที่ถูกต้อง ภาวนานี้คือสมาธิ ปัญญาในไตรสิกขา พูดเต็มๆว่า สมาธิภาวนาและปัญญาภาวนานั้นเอง (พระเทพเวที. 2532 : 597) วิธีการและข้อปฏิบัติคือ การชำระจิตใจด้วยการฟังธรรม การอ่านธรรมะ การสนทนาธรรม การแสดงธรรม การปลูกฝังความเชื่อ ความเห็น ความเข้าใจอันถูกต้อง การเจริญเมตตา และการควบคุมขัดเกลากิเลสโดยทั่วไป ซึ่งภาวนานี้ถือว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติในระดับสูงทางพุทธศาสนา (พระเทพเวที. 2532 : 597-598)

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันนั้น ไม่สามารถแยกการปฏิบัติ 3 ประการนี้ออกจากกันได้ เนื่องจากการปฏิบัติเหล่านี้เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน โดยสรุปแล้ว พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปมีหลักการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันคือ ทาน ศีล และภาวนา เป็นพื้นฐานสำคัญ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางพุทธศาสนานั้น สุนทรี ไคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) ได้ทำการศึกษาประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด อายุตั้งแต่ 15-80 ปี และมีอาชีพต่าง ๆ กัน รวมทั้งสิ้นกว่า 2,500 คน พบว่าผู้ที่อายุมากทำบุญตักบาตร ร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ไปฟังเทศน์ภายในหนึ่งปีมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย (96 % ของผู้ถูกศึกษาทั้งหมดเป็นพุทธศาสนิกชน) แต่ผู้ที่มีการศึกษาสูงเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและไปฟังเทศน์น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย และผู้หญิงมีการทำบุญตักบาตรสูงกว่าเพศชาย ส่วนผลการศึกษาของ จกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน (2533) พบว่าพระสงฆ์อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธสูง ซึ่งเป็นชุมชนที่ประชาชนมีความศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา เห็นความสำคัญของการบวชเรียน มีปริมาณการเบียดเบียนกันทางด้านต่าง ๆ ที่เป็นการผิดศีลน้อย ตลอดจนมีความสามัคคีช่วยเหลือกันและกันสูง มีครอบครัวใกล้ชิดศาสนาเมื่อเข้ารับการบวชเรียนมีความตั้งใจปฏิบัติกิจของสงฆ์ คือ การปฏิบัติตามมรรคแปด การสำรวมตน (รักษาศีล มีสติ และควบคุมตน) การศึกษาอบรม (การศึกษาประวัติพุทธศาสนา การทำสมาธิ การสนทนาธรรม) การพัฒนาวัด ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การพัฒนาสังคม และการปรนนิบัติรับใช้อุปัชฌาย์ อาจารย์ สูงกว่าพระสงฆ์ที่อาศัยในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธต่ำและครอบครัวใกล้ชิดศาสนาน้อย นอกจากนี้ ฐานันดรศักดิ์ เวียงสารสิน (2529) พบว่า เยาวชนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ผู้มีฐานะปานกลางมีแนวโน้มปฏิบัติศาสนกิจมากกว่าเยาวชนที่ฐานะสูงและต่ำ ส่วน วันชัย มีกลาง (2530) นั้นพบว่านิสัยที่เข้าร่วมกิจกรรม

ทางพุทธศาสนาภายใน 1 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดคือ 2-5 ครั้ง (49 %) ผู้เข้าร่วมบ่อยมี 17 ครั้ง และผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมเลยมี 13 % นิสิตที่มารดามีอาชีพแรงงานขั้นต่ำปฏิบัติตามคำสอนในพุทธศาสนา สูงกว่านิสิตที่มารดามีอาชีพค้าขายและแม่บ้าน และนิสิตที่ได้รับการถ่ายทอดพุทธศาสนาจากครอบครัว สูงนั้นปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาสูงด้วย แต่ในการวิจัยนี้ไม่พบว่านิสิตชายและหญิงแตกต่างกันในการปฏิบัติมากพอที่จะยอมรับได้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตามมีผู้พบว่านิสิตหญิงมีทัศนคติต่อการปฏิบัติตามศีลธรรมมากกว่านิสิตชาย (วันทนี วิชัยคำ, 2515) สำหรับการวิจัยของวัฒนา ศิพงษ์ (2523) พบว่าเยาวชนเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับต่ำและสนใจที่จะปฏิบัติธรรมเพื่อส่งเสริมพุทธศาสนาเพียงร้อยละ 9.5 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนกเล็ก สุขถิ่นไทย (2527) ที่พบว่าในรอบหนึ่งปีคือในปี 2526 นิสิตในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้กระทำกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นชาวพุทธ เช่น ตักบาตร ฟังธรรม มีเพียงครั้งเดียวหรือไม่กระทำเลยมีถึงร้อยละ 55.2

จากผลการวิจัยที่รวบรวมมา ถึงแม้จะมีผลขัดแย้งกันอยู่บ้าง แต่ก็พอจะสรุปได้ว่าผู้ที่อยู่ในชุมชนและครอบครัวใกล้ชิดศาสนามีการปฏิบัติทางศาสนาสูงกว่าผู้ที่อยู่ในชุมชนและครอบครัวใกล้ชิดศาสนาน้อย ผู้มีฐานะปานกลางและผู้หญิงเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญ ตักบาตรมากกว่าผู้มีฐานะสูงและต่ำและผู้ชาย

การวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

การวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนานั้นนิยมวัดการปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนาทั้งในแง่ที่เป็นพิธีกรรม ส่วนรวมและการปฏิบัติส่วนตัว ซึ่งคารารัตน์ เชื้อมชิด (2512) ได้สร้างแบบวัดที่เป็นประโยคประเมินค่าในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักอริยสัจสี่ หลักไตรลักษณ์ หลักไตรสิกขา หลักปัจจุสมุขบาท หลักโอวาทปฎิโมกษ์ การประกอบกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนการทำนุบำรุงศาสนา อันประกอบไปด้วยการใส่บาตร การทำสังฆทาน การฟังเทศน์ และวันชัย มีกลาง (2530) ได้นำแบบวัดนี้มาปรับปรุงมาตรการประเมินให้เป็น 6 หน่วย จากบ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อยครั้ง ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงการตอบกลาง ๆ ของผู้ตอบ ซึ่งทำให้การใช้แบบวัดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ข้อคำถามบางข้อยังมีค่าอำนาจจำแนกต่ำอยู่คือ $t < 1.75$ ส่วนบุญกอบ วิสมิตะนันท์ (2527) ได้สร้างแบบวัดปริมาณ

ความตระหนักในการทำผิดศีล 5 ไว้ และมีภาพประกอบให้เลือกตอบ ข้อละ 4 คำถาม ซึ่งในศีลหนึ่งข้อจะมี 5 ภาพ รวมเป็น 25 ภาพ จากการนำไปใช้ให้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ ส่วนเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ได้ใช้แบบสัมภาษณ์วิธีและลักษณะการปฏิบัติตามหลักคำสอนและความเชื่อในเรื่องของศีล 5 ศีล 8 พรหมวิหารสี่ สติสัมปชัญญะ หิริ-โอตตปปะ ชันติ-โสรัจจะ อริยสัจสี่ สัมปรีธรรม มรรค 8 อิทธิบาท 4 กุศลแห่งกรรม บุญบาป สันโดษ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และการถ่ายทอดให้บุตรหลานปฏิบัติด้วย

โดยสรุปแล้วการวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่ผ่านมานิยมวัดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาในด้านศีล สมาธิ ทาน ภาวนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ การทำนุบำรุงศาสนา แต่สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ (2533) ที่วัดการปฏิบัติตนของผู้ตอบในการให้ทาน ศีล ภาวนา ซึ่งมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า ประกอบมาตราประเมิน 6 หน่วย จากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษา และหาคุณภาพของเครื่องมือแล้ว และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 2.64 - 7.43 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .64

พุทธศาสนามีหลักคำสอนที่ต้องการให้พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อและการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อจะให้เป็นคุณสมบัติติดตัวไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนในสังคม ให้ตนเองสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์และสัตว์ร่วมโลกของตนให้มีความสุขด้วย ซึ่งความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกันไปตามปริมาณที่ตนได้รับมา ถือได้ว่าเป็นลักษณะอีกอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งในที่นี้จะรวมเรียกความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาว่าลักษณะทางศาสนาของบุคคล

การถ่ายทอดศาสนาสู่เยาวชน

ด้วยเหตุที่ศาสนาเป็นมาตรฐานสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอีกอย่างหนึ่ง ทำให้ศาสนายืนในความสนใจของมนุษย์ที่มีความประสงค์จะให้การถ่ายทอดทางศาสนาเป็นไปอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ เยาวชนก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะได้รับผลการถ่ายทอดทางศาสนา เพราะความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามศาสนานั้นมิได้ติดตัว

เยาวชนมาตั้งแต่กำเนิด จำเป็นต้องมีการปลูกฝังกันไปจนตลอดชีวิต การถ่ายทอดทางศาสนาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขัดเกล่าให้มีความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติสอดคล้องกับบุคคลอื่นและของสังคม รวมทั้งมีพฤติกรรมคล้ายตามสังคมด้วย (เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2528 : 9) ในการถ่ายทอดนั้นต้องอาศัยความแน่นอนของตัวแทนหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคม (Socializing) อันได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน และสื่อมวลชน เป็นต้น ตัวแทนในการถ่ายทอดนี้จะใช้การถ่ายทอดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาจจะแสดงออกในรูปของการปลูกฝังโดยตรง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น เช่น การสอนเนื้อหาตามหลักสูตรในโรงเรียนหรือเป็นการปลูกฝังโดยอ้อม เช่น การเป็นแบบอย่างของบิดามารดา บุคคลใกล้ชิดในสังคม เป็นต้น เพื่อที่จะให้เยาวชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ทัศนคติ และการปฏิบัติตามในสิ่งที่เขาได้รับไปอย่างถูกต้อง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางศาสนานั้นมีหลายอย่างด้วยกัน แต่ในที่นี้จะเน้นเฉพาะชุมชนและครอบครัวเท่านั้น ซึ่งครอบครัวและชุมชนนั้น เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดศาสนาที่สำคัญร่วมกัน (Cornwall. 1987 : 44 - 45) นอกจากนี้ชุมชนที่เยาวชนอาศัยอยู่นั้นย่อมมีการกำหนดระเบียบแบบแผนสำหรับการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ศาสนาก็เป็นบรรทัดฐานทางสังคมอีกอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ในชุมชนที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และยอมรับคุณธรรมต่าง ๆ ได้มาก (ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนานัน. 2533 : 21) สำหรับครอบครัวนั้นเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าเป็นสถาบันพื้นฐานสำหรับการพัฒนาเยาวชนในทุก ๆ ด้านครอบครัวพยายามที่จะถ่ายทอดในสิ่งที่ดีแก่บุตรของตน เพื่อให้เป็นคนดีและพลเมืองดีของชาติในอนาคต ศาสนาถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถที่จะพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีได้ ครอบครัวก็ได้อาศัยแบบแผนการดำเนินชีวิตของตนที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีในการดำเนินชีวิตมาถ่ายทอดให้แก่บุตรหลานของตน ดังนั้นความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนานั้น ชุมชนและครอบครัวก็เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดที่สำคัญอีกด้วย

ชุมชนกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

ด้วยเหตุที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เกิดความรู้สึกต้องการรักษาความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต (พิทยา สายหู. 2532 : 1) จึงก่อให้เกิดองค์กรทางสังคม (Social Organization) ต่างๆ ขึ้นมา และองค์กรทางสังคมที่มนุษย์ทุกคนสังกัดอยู่โดยธรรมชาติอย่างหนึ่งก็คือ "ชุมชน" (Community) ซึ่งหมายถึง องค์กรทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่น สมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนๆ ในชุมชนของตนได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2523 : 6-7) หรือ กลุ่มคนที่มีชีวิตในอาณาบริเวณเดียว มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีฐานะและอาชีพเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีลักษณะการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสัมพันธ์แบบประสานสอดคล้องกลมกลืนกัน (homogeneous) คือความเป็นหนึ่งเดียวตั้งแต่ครอบครัว เครือญาติ และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาและสืบทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมและศาสนาไปสู่ลูกหลาน (สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย และองค์การเซเมโบ. 2533 : 1) เมื่อมีกลุ่มคนอยู่ร่วมกันก็ย่อมทำให้เกิดระบบสังคม (Social System) ขึ้นมา เพื่อจะได้จัดระเบียบกับกลุ่มในชุมชนนั้นให้มีความเป็นอยู่อย่างเป็นระเบียบและมีความสุข สมาชิกในชุมชนจึงถูกสถานการณ์กำหนดบทบาทในด้านต่างๆ ให้ในอันที่จะพึงมีพึงปฏิบัติต่อกัน ในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างในสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ระเบียบประเพณีวัฒนธรรมที่ได้ถูกสั่งสมมาตั้งแต่อดีต ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลในชุมชนนั้น ๆ ให้แตกต่างกันไป ชุมชนที่มีแบบแผนและรากฐานทางศาสนาที่แตกต่างกันย่อมมีผลกระทบต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป ในสหรัฐอเมริกาได้ศึกษาสภาพที่ตั้งของชุมชนกับการนับถือศาสนา ปรากฏว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกของอเมริกา สนใจที่จะนับถือศาสนาน้อยกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพราะว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแถบนี้เป็นประชากรที่อพยพมาจากแถบอื่น ประกอบอาชีพไม่แน่นอน และเป็นผลกระทบมาจากระบบสังคมวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นของอเมริกา จึงทำให้ประชากรเลือกไม่นับถือศาสนา (Tamney, Powell and Johnson. 1989 : 216-218; citing Stark and Bainbridge. 1985 : 95,195) นอกจากนี้ถิ่นที่อยู่มีอิทธิพลต่อความผูกพันทางสังคมกับกลุ่มที่นับถือศาสนาเดียวกันพอ ๆ กับกลุ่มที่นับถือศาสนาต่างกัน ผู้ที่อาศัยในชุมชนต่างกันจะมีพฤติกรรมทางศาสนาแตกต่างกัน และพฤติกรรมทางศาสนาที่มีผลกระทบทางอ้อมจากความสัมพันธ์ของลักษณะชุมชน (Cornwall. 1989 : 590;

citing Ficher. 1982, Cornwall. 1985)

สำหรับในประเทศไทยนั้น โมห์มัด อับดุลกาเดร์ (2531) ได้ศึกษาสถาบันต่างๆ ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 126 คน เป็นชาย 70 คน หญิง 56 คน เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ 59 คน อิสลาม 67 คน พบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติทางศาสนา อยู่จริงในเกณฑ์ที่ดี โดยไม่เสพของมีเงินเมา ไม่เล่นการพนัน ไม่ล่องละเมิดทางเพศ ในทุกถิ่นที่อยู่ ของเยาวชน แต่การศึกษาของจกจก ช่วยโต และดวงเดือน พันธุนาวิน (2533) พบว่า พระสงฆ์และฆราวาสที่อาศัยในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธสูงจะเห็นความสำคัญในด้านความเชื่อ การปฏิบัติ ค่านิยมทางพุทธ การคาดถึงสภาพที่ดีในการบวช เหตุผลเชิงจริยธรรม ทศนคติที่ดีต่อ คุณธรรม การศึกษาอบรม การปฏิบัติตามมรรคแปด การสำรวมตน สูงกว่า พระสงฆ์และฆราวาส ที่อาศัยในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธต่ำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญเช ประจวบจักษ์ และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ที่พบว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่เจริญน้อยมีการปฏิบัติตาม คำสอนของพุทธศาสนา และเข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยในหมู่บ้านที่ เจริญมาก ซึ่งผลในลักษณะเดียวกันนี้ในการวิจัยของสุนทรี โคมิน และสนธิ สัมครการ (2522) ที่พบว่าชนบทที่มีความเจริญน้อย ประชาชนมีความเชื่อทางศาสนาสูงกว่าประชาชนในชนบทที่เจริญมาก

อาจสรุปได้ว่า ลักษณะชุมชนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการนับถือศาสนา ค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติ และพฤติกรรมทางศาสนาของบุคคล ซึ่งบุคคลที่อาศัยในชุมชนต่างกันจะมีลักษณะเหล่านี้ แตกต่างกัน โดยในชุมชนที่มีคุณภาพทางศาสนาสูงคือ เป็นชุมชนที่ประชาชนในชุมชนเลื่อมใสศรัทธา ในศาสนาเห็นความสำคัญและปฏิบัติตามศาสนาสูง ตลอดจนชุมชนที่มีความเจริญทางด้านวัตถุน้อย เป็นผู้ที่มีความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาสูงด้วย

คุณภาพของชุมชนกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

สภาพสังคมที่แตกต่างกันทำให้ลักษณะทางศาสนาของประชาชนแตกต่างกัน จากการ ศึกษาพบว่า ประชาชนในต่างจังหวัดกับประชาชนในกรุงเทพฯ นั้น มีความแตกต่างกันในเรื่องของ ศาสนา โดยผู้ตอบที่เชื่อว่าศาสนามีอิทธิพลต่อตนมากนั้น มีในประชาชนต่างจังหวัดมากกว่าประชาชน ในกรุงเทพฯ (54 % และ 28 % ตามลำดับ) และผู้ชายในต่างจังหวัดเห็นความสำคัญและเคย บวชเรียนมากกว่าผู้ชายในกรุงเทพฯ (สุนทรี โคมิน และสนธิ สัมครการ. 2522) ปัจจุบันนี้แม้แต่

ในต่างจังหวัดเองก็ยังมี ความแตกต่างในเรื่องของศาสนาตามชุมชนต่าง ๆ เพราะรัฐ เอกชน และองค์กรประชาชน ได้มีโครงการศาสนาในชุมชนต่าง ๆ กันไป เช่น โครงการธรรมสังเวย โครงการบรรพชาและอุปสมบทหมู่ในฤดูร้อน โครงการปาฐกถาธรรม ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ โครงการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โครงการสังฆพัฒนา ฯลฯ ซึ่งในแต่ละโครงการมีจุดประสงค์ในการดำเนินงานโดยเฉพาะ แต่จุดประสงค์โดยรวมแล้วมีความต้องการที่จะเผยแพร่วัฒนธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา เป็นการปลูกฝังอุปนิสัยอันดีแก่เยาวชน ประชาชน ด้วยการพัฒนาจิตใจ (กรมการศาสนา, 2532 : 38-52) นอกจากนี้ยังเป็นการให้บุคคลรู้จักและเข้าใจหลักธรรมของศาสนา มีความซื่อสัตย์ ชยัน อดทน เมตตา ภูมิใจในคุณลักษณะของคตินิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมอันดีงามของระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรม (ลำเจ็ญ แหียงกระโทก, 2527 : 10) และทำให้เป็นผู้มีจิตใจที่ดีอันเป็น บ่อเกิดของพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่ว (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2528 : 21-23) เป็นผู้ที่มีความเจริญ มีความดีพร้อมที่จะพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า โครงการเหล่านี้จะมีแนวดำเนินงานแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและทาง วัฒนธรรม

โครงการพัฒนาตามแนวอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองก็เป็นอีกโครงการหนึ่งที่รัฐ ได้กำหนดขึ้นพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ในศีลธรรม มีความร่มเย็นเป็นสุขสังคมมีความสงบ เรียบร้อย ประเทศชาติมีความสมบูรณ์สุข เจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ (ศูนย์ส่งเสริมและประสาน การเผยแพร่อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง, 2530:5) โดยใช้หลัก 3 ประการอย่างมีดุลยภาพ ในการพัฒนา คือ การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมควบคู่ กันไป ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

การพัฒนาจิตใจ โดยส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาและพระบรมราโชวาท เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ที่ทำงาน หมู่บ้าน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยให้เป็นผู้มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น มีเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ อดทน ชยัน ประหยัด ไม่ตกเป็นทาสอบายมุข มีคุณธรรมแห่งการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีสามัคคีธรรม รู้จักรับผิดชอบใน การเฝ้าหาความรู้ และรักษาสุขภาพอนามัยให้มีความสมบูรณ์

การพัฒนาด้านสังคม โดยส่งเสริมให้ประชาชนใช้วิถีแห่งประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา

รู้จักประสานประโยชน์ร่วมกัน โดยประชาชนต้องมีคุณธรรม 3 ด้าน คือ (1) คารวธรรม ได้แก่ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ยึดหลักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ เพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคมภายใต้ระเบียบแบบแผนแห่งกฎหมาย (2) สามัคคีธรรม ได้แก่ การร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การสร้างสังคมให้มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ร่วมกันจัดปัญหาท้องถิ่น และสังคมให้หมดสิ้นไป (3) ปัญญาธรรม ได้แก่ การรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา โดยยึดการประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้สามารถพึ่งตนเองได้

การพัฒนาเศรษฐกิจ คือการพัฒนาวัตถุหรือการพัฒนาการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม โดยเน้นการใช้หลักพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันสร้างฐานะโดยตนเองและกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ ธนาคารข้าว กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะ เป็นต้น

ในดำเนินการพัฒนาอาจจะนำโครงการอื่นที่มีอยู่แต่เดิมแล้วมาเสริมให้ประสานสอดคล้องกับอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อเป็นกลไกพัฒนาระดับชาติ กล่าวคือ ในโครงการเดิมนั้นอาจมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอยู่แล้ว เพิ่มการพัฒนาจิตใจเข้าไปเพื่อให้เข้าเกณฑ์การพัฒนาทั้ง 3 ประการ หรือจะมีการพัฒนาทั้ง 3 ประการ พร้อม ๆ กันไปอย่างมีดุลยภาพ เพื่อที่จะทำให้แผ่นดินร่มเย็น เจริญก้าวหน้า เสมือนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองตามพระราชปณิธาน (พระมลทองธรรมชาติ. 2529:15-17)

ถึงแม้ว่าการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองจะพัฒนาจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ อย่างมีดุลยภาพก็ตาม แต่อุดมการณ์ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาจิตใจเป็นอันดับแรก เพราะจิตใจเปรียบเสมือนกาวที่จะเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย (ประเวศ วะสี. 2532:73) และการพัฒนาจิตใจที่ดีนั้นต้องอาศัยศาสนา ซึ่งบุคคลนับถือใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่มาเป็นแนวทางในการพัฒนา (สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. 2533: 12) จึงจะก่อให้เกิดผลดี ซึ่งในการพัฒนาตามอุดมการณ์นี้ก็ได้เน้นการพัฒนาจิตใจตามแนวนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดมา

ในการเลือกชุมชนเพื่อพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองนั้น ประชาชนจะเป็นผู้เลือกและกำหนดเองว่าจะพัฒนาในด้านใด เมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีการประเมินผลการดำเนินงาน ถ้าชุมชนใดพัฒนาเข้าเกณฑ์ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองจึงประกาศเป็นชุมชน

แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง จากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในเขตอำเภอท้องที่จะมีการจัดอันดับหรือการประกาศ เพื่อจะได้ชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองดีเด่นของอำเภอ และคัดเลือกเป็นของจังหวัดต่อไป สำหรับเกณฑ์ในการพัฒนาจิตใจเพื่อให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองนั้น มีเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้ (พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, 2530:112-115)

1. การมีจริยธรรม หมายถึง การยึดถือหลักคำสอนที่ว่าด้วยความประพฤติเป็นหลัก สำหรับปฏิบัติตนให้ถูกต้องทั้งทางโลกและทางธรรมตามศาสนธรรมในศาสนา คือ มีเมตตา กรุณา มีอาชีพรุจิรุต มีความสามัคคีในกาม มีความซื่อสัตย์ มีสติรอบคอบ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความพากเพียร มีความจริงใจ และข่มใจได้ มีความอดทนอดกลั้น และมีความเสียสละ
2. การมีวัฒนธรรม หมายถึง การมีแบบอย่างการดำรงชีวิตที่ดี คือ มีจรรยาบรรณ มีระเบียบปฏิบัติในวันสำคัญของชาติ ศาสนา เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีความเชื่อในพลังความสามัคคี การปรับตัว การพึ่งตนเอง การวางแผน การประนีประนอม มีค่านิยมในเรื่องความมั่นคงของชาติ ความสุขในครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสำเร็จในชีวิต การมีชีวิตที่สบายพอสมควร ความเสมอภาค การมีมิตรที่ดี ความรักอิสระเสรี ความสงบสุขทางใจ และการช่วยเหลือผู้อื่น
3. การมีจิตใจไม่พัฒนา หมายถึง การมีความรักในการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ทุกฝ่าย คือ มีจิตใจในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม
4. การมีจิตใจไม่หาความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันในเรื่อง
 - การปกครองและกฎหมาย สุขภาพอนามัยการศึกษา อาชีพและการผลิต

การประเมินการพัฒนาจิตใจทั้ง 4 ด้านนี้ มีแบบประเมิน 52 กิจกรรม ถ้าชุมชนใดมีเกณฑ์เฉลี่ยสูง คือมีคะแนนการประเมินตั้งแต่ 96 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนการประเมินทั้งหมด 120 คะแนน (80% ขึ้นไป) จึงเข้าเกณฑ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ดังตัวอย่างแบบประเมิน

(0) ในรอบปีที่ผ่านมาครอบครัวของท่าน เคยถูกกลั่น ประทุษร้าย ข่มขืน ใจกรรม ลักทรัพย์ หรือถูกข่มขู่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่

1) เคย

2) ไม่เคย

(00) ในชุมชนชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อชักชวนและเผยแพร่การปฏิบัติธรรม
ขั้นพื้นฐานหรือไม่

- 1) มีกลุ่มฝึกวิปัสณา
- 2) มีการจำศีลฟังธรรมในวันพระ
- 3) มีการเลิกลาบายมุขในเวลาเช้าพรรษา
- 4) ไม่มี

พลศักดิ์ จิโรกรศิริ (2529) ได้ศึกษาชุมชนที่มีระดับการพัฒนามาก คือเป็นชุมชน
ที่มีพื้นฐานในการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และเศรษฐกิจ และชุมชนที่มีระดับการพัฒนาน้อย ซึ่ง
เป็นชุมชนที่ไม่มีพื้นฐานในการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และเศรษฐกิจทั่วทุกภาคของประเทศ
เพื่อหาเกณฑ์ชี้วัดการพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ให้มีประสิทธิภาพและเป็น
แนวทางในการพัฒนาอย่างเหมาะสม จำนวน 1,557 ครุฑเรือน แบ่งเป็นภาคเหนือ 367 ครุฑเรือน
เป็นชุมชนระดับพัฒนามาก 224 ครุฑเรือน ชุมชนระดับพัฒนาน้อย 143 ครุฑเรือน ภาคกลาง 260
ครุฑเรือน ชุมชนระดับพัฒนามาก 150 ครุฑเรือน ชุมชนระดับพัฒนาน้อย 110 ครุฑเรือน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 670 ครุฑเรือน ชุมชนระดับพัฒนามาก 460 ครุฑเรือน และชุมชนระดับ
พัฒนาน้อย 210 ครุฑเรือน และภาคใต้ 310 ครุฑเรือน ชุมชนระดับพัฒนามาก 200 ครุฑเรือน
ระดับพัฒนาน้อย 110 ครุฑเรือน โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครุฑเรือนในด้านข้อมูลทั่วไป และข้อมูล
ตามแนวทางในการพัฒนา คือ การพัฒนาจิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ ในส่วนของการพัฒนาจิตใจพบว่า
การพัฒนาจิตใจมีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างมาก เพราะชุมชนที่มีระดับการพัฒนามาก ประชาชนมี
ระดับการพัฒนาจิตใจสูงกว่าประชาชนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาน้อย โดยในชุมชนที่มีระดับพัฒนา
มากมีพฤติกรรมการพัฒนาจิตใจในด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมสูง คือประชาชนส่วนใหญ่มีศีลธรรม
เลิกลาบายมุข ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด มีจรรยาบรรณ ประกอบพิธีกรรมใน
วันสำคัญทางศาสนา มีความเชื่อและค่านิยมอันดีงามของวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย
ของผู้เข้าฝึกอบรมนักวิจัยสังคมศาสตร์รุ่นที่ 30 (2529) ที่ศึกษาโครงการพัฒนาชนบทตามแนว
อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของประชาชนในภาคเหนือและภาคใต้ จำนวน 1,084 ครุฑเรือน
พบว่า ประชาชนทั้งสองภาคมีการลดละเลิกลาบายมุข มีคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนการทำงานบำรู้ง
ศาสนาวัตถุและศาสนสถานสูงขึ้นกว่าก่อนเข้า โครงการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

ในการวิจัยนี้จึงมีข้อเสียตรงที่ไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบหมู่บ้านที่ไม่เข้าโครงการ ทำให้ไม่ทราบว่าโครงการดีจริงหรือไม่ ส่วนพรพิไล เลิศวิชา (2531) ได้ศึกษาหมู่บ้านคีรีวงซึ่งเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองดีเด่นในระดับภาคประจำปี 2529 ที่มีการพัฒนาด้านการออมทรัพย์ภายใต้ชื่อว่า "กลุ่มสัจจะ" มีการใช้หลักทางพุทธศาสนาในการดำเนินงาน มีผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ รักษา สัจจะ มีความเข้มแข็ง อดทน กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบและประชาชนในหมู่บ้าน มีความ ซื่อสัตย์ ให้อภัย มีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ ยึดถือปรัชญา ความเชื่อทางศาสนา อย่างแน่นแฟ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการวางแผนการปฏิบัติและอยู่ร่วมกันของชุมชน จึงทำให้หมู่บ้าน นี้ชนะการประกวดหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองดีเด่น

สรุปได้ว่าโครงการและกิจกรรมทางศาสนานั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางศาสนา ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมบางอย่างของประชาชน ในการลดละเลิกอบายมุข การทำนุบำรุง ศาสนวัตถุและศาสนสถาน มีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ ดังนั้นจึงคาดได้ว่าเยาวชนที่ ได้รับแนวการปฏิบัติจากโครงการศาสนาในชุมชนจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาสูง กว่าผู้ที่ไม่ได้รับแนวการปฏิบัติจากโครงการศาสนาในชุมชน

➤ การร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชนกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

การร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน หมายถึง ปริมาณที่บุคคลได้ร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนาประเภทต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ทำให้บุคคลมองเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรม ทางศาสนานั้น

จากการศึกษาของฉกาจ ช่วยโต (2521) เกี่ยวกับการอบรมจริยธรรมตามวิถีทาง พุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยการให้ฟังธรรมบรรยายจากพระภิกษุ ผู้บวชเรียนมานาน มีการสนทนา ธรรมระหว่างพระภิกษุกับผู้เข้ารับการอบรม มีการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับจริยธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาทางศาสนาในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และปลูกฝังให้เกิดทัศนคติที่เหมาะสมต่อคุณธรรมและพฤติกรรมบางประการ ส่วนทางด้านการฝึก ปฏิบัติได้มีการรักษาศีลอย่างสำรวม มีการฝึกสมาธิและภาวนา ตลอดจนการช่วยพัฒนาวัด นักศึกษา เข้ารับการอบรมครั้งละ 50 คน ใช้เวลา 2 วัน มีการค้างคืนที่สำนักสงฆ์หนึ่งคืน ผู้ถูกศึกษาใน โครงการวิจัยเชิงทดลองภาคสนามเกี่ยวกับการฝึกอบรมจริยธรรมนี้ประกอบด้วย นักศึกษาที่เป็น

พุทธศาสนิกชนชายหญิง มีอายุระหว่าง 16 ถึง 23 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูแห่งหนึ่งในต่างจังหวัด ผู้ถูกศึกษาทั้งหมดตอบแบบวัดจิตลักษณะ 2 ครั้ง ในเวลาห่างกัน 15 วัน ครั้งแรกวัดก่อนที่ผู้ตอบครึ่งหนึ่งจะถูกเลือกแบบไม่ลำเอียงเข้ารับการอบรมเป็นเวลา 2 วัน ครั้งที่สองตอบหลังจากครึ่งหนึ่งของผู้ตอบครึ่งแรกเข้ารับการฝึกอบรมแล้วและอีกครึ่งหนึ่งยังรอการเข้าอบรม ฉะนั้นกลุ่มทดลองจึงเป็นกลุ่มที่ผ่านการอบรมแล้ว และกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยผ่านการอบรมนี้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมจริยธรรมมีประโยชน์ในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และยังมีให้ทัศนคติที่มีต่อคุณธรรมลดลงมาก ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้ผ่านการอบรมนั้น ลักษณะที่สองจะลดลง จริยธรรมนี้มีประโยชน์ในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมผู้เข้าอบรม 2 ประเภท คือ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกอบรมแต่ใกล้ชิดศาสนาน้อยกับกลุ่มที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโครงการฝึกอบรมแต่ใกล้ชิดศาสนาแต่เดิม แต่การฝึกอบรมนี้มีได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในการพัฒนาทักษะจริยธรรมทั้งสองประเภทในผู้ที่เข้ารับการอบรมที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผลในปริมาณที่ต่างกันและในผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างกัน ส่วนอนิชา จังจรัส (2529) ได้ศึกษาผลของการบวชชีพรำหมณ์ต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในภาคกลางเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มควบคุม 40 คน ใช้เวลาในการทดลองบวชชีพรำหมณ์ 15 วัน ในช่วงปิดภาคฤดูร้อน กลุ่มควบคุมใช้ชีวิตรประจำวันตามปกติก่อนและหลังการทดลอง ได้ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่บวชชีพรำหมณ์มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนบวชไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่ไม่บวชชีพรำหมณ์ แต่หลังการบวชมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนบวช ซึ่งการเปรียบเทียบผู้ที่ได้รับประสบการณ์นั้นกับผู้ที่ยังไม่ได้รับ ซึ่งมีความเท่าเทียมกันทางความเคร่งและศรัทธาในศาสนาที่มีอยู่เดิมแล้วและทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น แต่ในการวิจัยนี้ไม่ได้ทำ จึงทำให้ขาดผลการวิจัยในส่วนที่ต้องการไปบางส่วน

ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน (2533) พบว่าพระสงฆ์ที่บวชใหม่เมื่อเข้ารับการอบรมทางศาสนาในด้านการฝึกปฏิบัติตามมรรคแปดมาก มีการฝึกการสำรวมตนมาก และได้กระทำบาปหน้าที่ที่เหมาะสมกับสมณเพศมาก เป็นผู้ที่ตระหนักถึงผลดีที่ได้รับจากการบวช

เรียนมาก และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ได้รับประสบการณ์เหล่านี้ขณะบวชน้อยและสูงกว่าผู้ที่บวชมาแล้วด้วย นอกจากนี้ สำรวย วรเดชะคงคา (2534) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง กรุงเทพมหานคร เป็นนักเรียนที่เข้าโครงการ จำนวน 50 คน และเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกันที่ไม่เข้าร่วมฝึกอบรมตามโครงการ จำนวน 50 คน พบว่า นักเรียนที่เข้าโครงการ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมฝึกอบรมทางศาสนานั้น มีทัศนคติต่อพุทธศาสนาด้านความเชื่อ ด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตามประเพณีทางพุทธศาสนา ทัศนคติเชิงจริยธรรม การรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้า ความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและมีลักษณะเหล่านี้สูงกว่าเพื่อนที่ไม่ได้เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

จากการประมวลผลการวิจัยสรุปได้ว่า เยาวชนที่มีส่วนร่วมรับรู้ในโครงการและกิจกรรมทางศาสนา มักเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อศาสนาในด้านความเชื่อ การปฏิบัติต่อศีลห้า ระเบียนประเพณี มีความตระหนักต่อผลดีในการบวช มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และสามารถหยุดการถดถอยของทัศนคติต่อคุณธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ด้วย ดังนั้นจึงคาดได้ว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนามากจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อ การปฏิบัติสูงกว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาน้อย

ครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

ครอบครัวได้รับการกำหนดภาระหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ครอบครัวเป็นตัวแทนของสังคมหน่วยแรกที่เด็กเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา เด็กมักจะได้รับจากครอบครัวเป็นแห่งแรก (Cornwall, 1989 : 573-574) และอิทธิพลของศาสนาต่อครอบครัวส่งผลต่อความเชื่อและการปฏิบัติของบุตรในจนกระทั่งเติบโตขึ้นด้วย (Batson and Ventis, 1982 : 46-47 ; Cornwall, 1989 : 573-574; citing Glass, Bugtson and Dunham, 1996 : Cornwall, 1987)

นักวิชาการได้ให้ความสนใจการถ่ายทอดทางศาสนาของครอบครัว ซึ่งพบว่าในการถ่ายทอดศาสนาให้แก่เด็กนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็กสามารถทำนายลักษณะทางศาสนาของเด็กได้ถึง 40 % - 90 % (Spilka and others, citing Argyle and Beit-Hallahmi, 1975) ซึ่งอิทธิพลของครอบครัวจะมีผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนาของเด็กมากที่สุด (Spilka and others, 1985) โดยที่ครอบครัวที่มีบิดามารดามีสัมพันธภาพที่ดี จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีด้วย ซึ่งในการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการถ่ายทอดศาสนาเป็นตัวแทนที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดศาสนาให้แก่เด็ก (Willits and Crider, 1989 : 69; citing Greeley and Rossi, 1966; Greeley and others, 1976; Himmelfarb, 1979; Madsen and Vernan, 1983; Cornwall, 1985) สำหรับนักวิชาการในประเทศไทยได้ให้ความสนใจการถ่ายทอดพุทธศาสนาของครอบครัวเช่นเดียวกัน ซึ่งได้พบผลที่ชัดเจนพอสมควรจากงานวิจัยของสถาบันพฤติกรรมศาสตร์ จากการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพฯ (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และนิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, 2524) นักเรียนเหล่านี้ได้รายงานว่า บิดามารดาก่อให้เกิดค่านิยมทางพุทธศาสนาทางบาบบุญคุณโทษ ความกตัญญู และความกตเวทิตะ เป็นเด็กที่มีความรู้ดีกว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสามัคคีมาก และถูกควบคุมมาก ซึ่งเด็กเหล่านี้จะมีค่านิยมในด้านต่าง ๆ นี้สูงด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยนิสิตบัณฑิตยสถานมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ที่พบว่านิสิตที่รายงานว่ามีบิดามารดาถ่ายทอดทางพุทธศาสนาให้แก่ตนมาก เป็นนิสิตที่มีเจตคติที่ดีและปฏิบัติตามหลักศาสนาตามไปด้วย (วันชัย ใกลาม, 2530) นอกจากนี้งานวิจัยทั้งสองนี้ยังพบผลสอดคล้องกันว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงมักจะถ่ายทอดทางศาสนาเข้าสู่บุตรมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย ก่อวนสำรวม วรเชษฐ์คงคา (2534) พบว่าเด็กที่มีครอบครัวฐานะเศรษฐิกิจปานกลาง เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวมาก และเมื่อเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อบทบาทของวัดและพระสงฆ์ และทัศนคติต่อจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนผู้ที่มีฐานะเศรษฐิกิจสูงและต่ำจะได้รับการถ่ายทอดศาสนาจากครอบครัวในด้านการรับรู้ การละเมิดศีลห้าสูง เมื่อเข้ารับการศึกษาทางศาสนาจะมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้การละเมิดศีลห้าสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจะมีผลต่อลักษณะทางศาสนาของเด็กแล้ว ยังมีลักษณะภูมิหลังของครอบครัวที่มีผลต่อลักษณะทางศาสนาของศาสนาเด็กอยู่ไม่น้อย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีการประกอบศาสนกิจ ใช้วิจรรณญาณในการศึกษาศาสนาสูงกว่าผู้ที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ แต่อ่านคัมภีร์ สวดมนต์ เชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ น้อยกว่า (Davidson, 1977 : 478-479) ผู้หญิงที่ทำงานประจำมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาน้อยกว่าผู้ที่ทำงานบางเวลาหรือเป็นแม่บ้าน ผู้หญิงจะถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติทางศาสนาให้แก่เด็กมากกว่าผู้ชาย เพราะว่าผู้หญิงถูกสังคมกำหนดบทบาทให้เลี้ยงดูเด็ก (Vaus and Mc Allister, 1987 : 472-481) บิดามารดาที่ใกล้ชิดศาสนาจะเป็นผู้ถ่ายทอดศาสนาแก่เด็กมากที่สุด นอกจากนี้เด็กที่อาศัยอยู่ในประเภทครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความเชื่อ คุณธรรม พัฒนาการทางจริยธรรม ความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กหญิงที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยายมีพัฒนาการทางจริยธรรม และมีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมไทยสูงกว่าเด็กที่อาศัยในครอบครัวเดี่ยว (งามตา วรินทร์านนท์ และคนอื่น ๆ, 2529) และเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยายนั้นได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ ลักษณะคุณธรรม และวัฒนธรรมจากปู่ย่าตายายสูง (สภากาชาดระหว่างชาติสำหรับค้นคว้าเรื่องเด็ก, 2509, 2512; ละม้ายมาศ ศรีหัตต์ และจรรยา สุวรรณทัต, 2510; อ้างอิงมาจาก จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ, 2529 : 2) ซึ่งต่อมา จรรยา สุวรรณทัตและคนอื่น ๆ (2529) ได้ศึกษาทัศนคติของปู่ย่าตายาย ต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พบว่า ปู่ย่าตายายกลุ่มที่อยู่ในกรุงเทพฯ และมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูง มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กดีกว่า ปู่ย่าตายายที่อยู่ต่างจังหวัด และมีฐานะเศรษฐกิจระดับต่ำ นอกจากนี้ ปู่ย่าตายายมีส่วนช่วยอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม และค่านิยมแบบไทย เช่น การมีสัมมาคารวะ เคารพต่อผู้อาวุโส เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักกาลเทศะ รู้จักเกรงใจผู้อื่น มากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้อบรมสั่งสอนเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดศาสนาแก่เด็กและทำให้เด็กมีพฤติกรรมและลักษณะทางศาสนาแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความใกล้ชิดศาสนาของบิดามารดา ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนประเภทของครอบครัว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงนำครอบครัวมาศึกษาลักษณะทางศาสนาในด้านความเชื่อและการปฏิบัติของเยาวชน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักล้นสัมพันธ์กับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

นักจิตวิทยาพัฒนาการ เชื่อว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารกจนโตเป็นใหญ่ นั้นเป็นปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็ก ในอันที่จะเป็นให้เด็กมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพแตกต่างกันไป ซึ่งการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้อบรมเลี้ยงดูสามารถให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้อบรมเลี้ยงดูตนด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2528 : 3)

การอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่บิดามารดาจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ไปสู่เด็ก คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและการอบรม (2526 : 24-25) ได้ประมวลผลการวิจัยที่ศึกษารูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดู พบว่ารูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือจิตใจของเด็ก ซึ่งในต่างประเทศพบว่า ความรักความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อเด็กส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในวัยผู้ใหญ่ในด้านความสุข ความเป็นมิตรความสำเร็จในการทำงาน การเข้ากลุ่มเพื่อน ตลอดจนความมั่นคงในอาชีพ และการอบรมเลี้ยงดูบุตรในเวลาต่อมาด้วย (Franz. and others. 1991 : 586-595)

ความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาก็เช่นเดียวกันต้องอาศัยการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสามารถที่จะกระทำได้หลายวิธี วิธีแรกคือ การพูดจาอบรมสั่งสอนเด็ก วิธีที่สองคือ กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติกับศาสนาแก่เด็ก และวิธีที่สามคือ การส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามหลักศาสนา และให้รางวัลหรือสนับสนุนเมื่อเด็กกระทำตามที่ต้องการ วิธีการสร้างลักษณะแก่เด็กโดยวิธีการสามวิธีนี้ ถือว่าเป็นการถ่ายทอดทางศาสนาแก่เด็กที่ให้ผลแตกต่างกันได้มาก ตามหลักทางจิตวิทยาที่ว่า ถ้าเด็กได้ฝึกการกระทำและได้รับแรงเสริมจะเป็นการปลูกฝังที่ส่งผลต่อการปฏิบัติของเด็กมากที่สุด รองลงมาคือ ทำให้เด็กดูเป็นแบบอย่าง ส่วนการพูดจาสั่งสอนนั้นก็ให้ผลน้อย โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ใหญ่เฝ้าดู คำสอนที่พูดสั่งสอนหรือกระทำตรงข้ามกับที่สั่งสอนเด็ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523 : 16) ซึ่งการกระทำเหล่านี้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวสามารถทำได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ข้าพเจ้าบ้านห้วยถ้ำภักดี พบว่าบิดามารดาได้อบรมเลี้ยงดู

เด็กและสามารถถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ไปสู่ลูกหลานในรูปแบบต่าง ๆ กัน รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน ทัศนคติที่สะท้อนการปฏิบัติตามศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีทัศนคติที่สะท้อนการปฏิบัติตามคุณธรรมการพึ่งตนเองขยันรับผิชอบ การปฏิบัติทางศาสนาในเรื่องการอ่อนน้อมถ่อมตน การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูต่อเวท ความซื่อสัตย์ การรู้จักประมาณตน และการไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจกิเลส (ปราวณี ขวัญแก้ว, 2534) การที่บิดามารดาให้การอบรมสั่งสอน ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กก็จะเลียนแบบและซึมซับแบบอย่างความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรมมาเป็นของตนในที่สุด การอบรมเลี้ยงดูนั้นมีหลายวิธี แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนักเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูอีกวิธีหนึ่งที่มีผลต่อเยาวชนในด้านต่าง ๆ ไม่น้อย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนัก หมายถึง การที่ผู้เป็นบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะแสดงความสนิทสนม รักใคร่ ซินชม สนใจสุขทุกข์ และช่วยแก้ปัญหา

ลักษณะความเชื่อ การปฏิบัติทางศาสนาของเยาวชนนั้นเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนักส่วนหนึ่ง จากผลการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพฯ จำนวน 979 คน (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, 2524) โดยเด็กเหล่านี้ได้รายงานว่าการบิดามารดาถ่ายทอดค่านิยมทางพุทธศาสนาในด้านบาบุญคุณโทษ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ และการเคารพต่อบิดามารดาและผู้อาวุโสสูง เป็นนักเรียนที่รู้สึกว่าคุณบิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนัก และแบบควบคุมมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วัดค่านิยมทางบาบุญคุณโทษ ความกตัญญู และความเอื้อเฟื้อในเด็กเหล่านี้ ผลปรากฏว่าเด็กที่มีค่านิยมเหล่านี้สูง คือเด็กที่มีความรู้สึกว่าคุณบิดามารดาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและถูกควบคุมมาก และเป็นเด็กที่รายงานว่าบิดามารดาถ่ายทอดค่านิยมทางพุทธศาสนาแต่ละด้านให้แก่นักเรียนมาก สำหรับบุษยา ศรีจินดารัตน์ (2533) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิทธิบาทเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้ เป็นนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 และนักเรียนในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นป.วช.1 และชั้น ป.วช. 3 มีอายุระหว่าง 15-21 ปี จำนวน 480 คน ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูกับการรับรู้คุณค่าของศาสนานั้น พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง เป็นนักเรียนกลุ่มที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุสนักจากครอบครัวมาก บิดามีการศึกษา

ต่ำ เครื่องศาสนามาก และมีอายุในช่วง 15-17 ปี และงานวิจัยลักษณะทางศาสนาและลักษณะทางจิตขึ้นล่าสุดของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พบว่าพระสงฆ์ที่รู้สึกว่าการบวชของท่านให้ความรัก ความอบอุ่นมากเป็นผู้ที่มีลักษณะทางจิตเชิงพุทธสูง คือมีความเชื่อและค่านิยมทางพุทธมากกว่า มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่า มีระยะเวลาที่จะบวชนานกว่า มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติกิจของสงฆ์มากกว่า และคาดถึงสภาพที่ดีในการบวชมากกว่าพระสงฆ์ที่รู้สึกว่าการบวชของท่านให้ความรักความอบอุ่นน้อย ผลในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้พบในกลุ่มฆราวาสซึ่งเป็นเพื่อนของพระสงฆ์ด้วย (ฉกาจ ช่วยไธ และดวงเดือน พันธุมาวิน, 2533) และจากการศึกษาของสุกานดา นันทองคำ (2535) ที่ศึกษาตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 510 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยซึ่งพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนนั้นเป็นพฤติกรรมที่ทำลงไปเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ต้องเสียสละอย่างใดอย่างหนึ่งตามหลักพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นการให้ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตทานนั่นเอง

สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังลักษณะทางศาสนาแก่เยาวชน ผลการวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้นได้ชี้ให้เห็นเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนได้รับความรัก ความอบอุ่น สนใจทุกข์สุข ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เป็นเยาวชนที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีค่านิยมทางพุทธศาสนาในด้านบาบุญคุณโทษ ความกตัญญูและความเอื้อเฟื้อสูง ตลอดจนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีความตั้งใจและปฏิบัติกิจทางศาสนาสูงด้วย ดังนั้นจึงคาดได้ว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชน

ความหมาย

พุทธมามกะ ตามรูปศัพท์แล้วเป็นคำนาม หมายถึง ผู้ประกาศตนว่าเป็นผู้นับถือ พุทธศาสนา (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. 2531 : 384) แต่ผู้จะประกาศตน ว่าเป็นพุทธมามกะนั้นจะต้องเป็นผู้ที่นับถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ (ที่พึ่ง) คือเป็นผู้ที่ถึงพร้อมใน พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ตลอดจนเป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลสำหรับคฤหัสถ์ (พระพุทธเจ้า ทรงสั่งสอนอะไร. 2533 : 1 - 2) ดังนั้นพุทธมามกะ หมายถึง ผู้ที่ยอมรับนับถือพุทธศาสนา เป็นของตนเอง โดยการยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง และปฏิบัติตนอยู่ในศีลห้า

ส่วนการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวนั้น หมายถึง ปริมาณที่ เยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และ ยอมรับปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา โดยที่บุตรได้รับการชักจูงจากบิดามารดาให้เกิดความสนใจ พุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้บุตรได้มีโอกาสรับข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้รับการเอาใจใส่แนะนำ ชี้ให้เห็นประโยชน์ของพุทธศาสนา อบรมสั่งสอนให้เข้าใจเนื้อหา ของพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง เปิดโอกาสให้บุตรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธศาสนา ชี้ให้เห็น ความสำคัญของพุทธศาสนา ตลอดจนการที่บุตรได้เห็นการเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนาจาก บิดามารดา (งามตา วณิชานนท์. 2534 : 55) นอกจากนี้บิดามารดาอาจจะถ่ายทอดโดยการ เปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของเด็กโดยวิธีการสื่อสาร แบบจงใจตามหลักการ เปลี่ยนทัศนคติ มีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นก่อให้เกิดการสนใจรับทราบ 2) ขั้นการเข้าใจเนื้อหาความ 3) ขั้นการยอมรับหรือเปลี่ยนตาม (งามตา วณิชานนท์. 2534 : 55 - 59) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการดังนี้

ขั้นก่อให้เกิดการสนใจรับทราบ เมื่อมีความประสงค์จะเปลี่ยนแปลงความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ต้องการให้บุคคลนั้นสนใจหรือรับทราบในเรื่องนั้นเสียก่อน ในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังความเชื่อ การปฏิบัติทางศาสนา ขั้นแรกบิดามารดาควรชักชวนบุตร ให้สนใจด้วย การเปิดโอกาสให้ทราบว่าผู้ที่ เป็นชาวพุทธควรปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง ชี้แนะให้ฟังใน

สิ่งที่ถูกต้อง ให้เด็กทราบเกี่ยวกับศีล 5 ข้อ บอกถึงโทษของการไม่รักษาศีล ซึ่งเน้นให้บุตรหลัก
เลี้ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ

ขั้นการเข้าใจเนื้อความ ตามหลักการเรียนรู้เมื่อบุคคลเกิดความสนใจและเอา
ใจใส่เนื้อความที่ต้องการให้ทราบ ก็สามารถจะเข้าใจความหมายของเนื้อความนั้น อย่างไรก็ตาม
ปริมาณการเข้าใจเนื้อความของแต่ละบุคคลอาจจะแตกต่างกันไปได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ
เช่น ลักษณะของเนื้อความที่มีความชัดเจน ดึงดูดใจมากเพียงใด ผู้รับมีสติปัญญาเหมาะสมหรือไม่
มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องและทัศนคติที่เอื้อหรือขัดขวางการเรียนรู้หรือไม่ ตลอดจนความเข้าใจ
ของผู้ที่จะให้เนื้อความที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเป็นเนื้อความที่ละเอียด
ลึกซึ้ง เมื่อบิดามารดาสามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจรับทราบเรื่องราวเหล่านี้แล้ว บิดา
มารดาจะต้องพยายามหาวิธีอธิบายช่วยให้เด็กเข้าใจอย่างสมเหตุสมผล ตลอดจนชี้แจงให้ทราบถึง
ผลหรือคุณค่าที่อาจเกิดขึ้นจากการมีความเชื่อ หรือปฏิบัติด้วย เช่น การพาเด็กไปวัดทำบุญไหว้พระ
ก็ควรบอกประโยชน์ของการทำบุญไหว้พระนั้นว่าจะเกิดผลต่อเด็กอย่างไร

ขั้นยอมรับหรือเปลี่ยนตาม แม้บุคคลจะแสดงความสนใจและเข้าใจเนื้อความแล้ว
การเปลี่ยนให้เด็กมีความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาต้องให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตาม จึงจะถือ
ว่าการอบรมนั้นประสบผลสำเร็จ ผู้เป็นบิดามารดาควรจะสนใจเด็กโดยอาจให้รางวัลที่เป็นวัตถุ
หรือรางวัลทางจิตใจ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการยอมรับหรือการเปลี่ยนตามมีหลายประการที่เด่นชัดที่สุด
คือตัวผู้ทำหน้าที่นั้นเองที่มีความเชี่ยวชาญ น่าเชื่อถือไว้วางใจ ทำให้ผู้รับยอมเปลี่ยนตามได้โดย
ง่าย ในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ผู้เป็นบิดามารดาอยู่
ในฐานะของผู้ที่จะถ่ายทอดและปลูกฝังเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือและได้รับการไว้วางใจจากเด็กสูงอยู่แล้ว
ถ้ามีความเชี่ยวชาญด้วยการมีประสบการณ์จากการศึกษาและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และทำตัวเป็น
แบบอย่างที่เหมาะสมด้วยความสำเร็จในการปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาให้แก่เด็ก
ก็จะได้รับผลสำเร็จอย่างเป็นที่น่าพอใจ

การวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดัดแปลงแบบวัด
ที่สร้างขึ้นโดย จามตา วณิชานนท์ (2536) เป็นแบบวัดมาตราส่วนแบบประเมินค่า 6 หน่วย
จากจริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการที่บุตรได้รับการปฏิบัติดูแลเอาใจใส่ใน

ด้านการใช้หลักคำสอนของพุทธศาสนามาใช้ปฏิบัติกับบุตรในชีวิตประจำวัน ในด้านความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม หลักแห่งบุญบาป การทำสมาธิภาวนา ศีล ทาน สมาธิ การทำบุญตักบาตร การปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนา การให้อภัยทาน

การส่งเสริมให้บุตรเป็นพุทธมามกะนั้น ผู้ที่สามารถปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาสามารถกระทำได้โดยอาศัยตัวแทนในการถ่ายทอด จากการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งเน้นการศึกษาตัวแทนในการถ่ายทอดทางศาสนา 3 ประเภท ได้แก่ ครอบครัว สถาบันศาสนา และกลุ่มเพื่อน คอรันวอลล์ (Cornwall. 1989 : 577) ได้สรุปไว้ว่า ครอบครัวเป็นตัวแทนของสังคมในการถ่ายทอดทางศาสนาที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มเพื่อนและสถาบันทางศาสนาถือว่าเป็นตัวแทนในอันดับรอง และอาจนำมาใช้อธิบายการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของครอบครัวไทยได้เช่นกัน เพราะบิดามารดาเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เป็นผู้มีอิทธิพลสูงในการชักจูงจิตใจของเด็ก ทางพุทธศาสนาจึงมีคำกล่าวไว้ว่า "บิดามารดาเป็นครูคนแรกของบุตรธิดา" เป็นผู้ถ่ายทอดอะไร ๆ มากมายเหลือเกินให้แก่บุตรธิดา (พระเทพวิสุทธิเมธี ม.ป.ป. ภาค 1 : 10)

จากการศึกษาผลการวิจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาของเยาวชนนั้น วันชัย มีกลาง (2530) พบว่านิสิตที่รายงานว่าบิดามารดาถ่ายทอดทางพุทธศาสนาให้แก่ตนมาก เป็นนิสิตที่มีเจตคติ (ทัศนคติ) ที่ดีต่อศาสนาและปฏิบัติตามหลักศาสนามากตามไปด้วย และงานวิจัยเรื่องล่าสุดเมื่อไม่นานมานี้ จกจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธุนาวิน (2533) พบว่าพระสงฆ์ที่รู้สึกว่าการอบรมของท่านที่ใกล้ชิดศาสนาสูงเป็นผู้ที่มีลักษณะทางจิตเชิงพุทธ คือ มีความเชื่อและค่านิยมทางพุทธมากกว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่า มีระยะเวลาที่ตั้งใจจะบวชนานกว่า มีความตั้งใจที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์ และคาดหวังสภาพที่ดีในการบวชมากกว่าพระสงฆ์ที่รู้สึกว่าการอบรมมีความใกล้ชิดศาสนาน้อย ผลในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้พบในกลุ่มฆราวาสซึ่งเป็นเพื่อนของพระสงฆ์ด้วย นอกจากนี้สุกานดา นันทองคำ (2535) พบว่า การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักของพุทธศาสนาในด้านสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

สรุปได้ว่าครอบครัวเป็นตัวแทนทางสังคมที่ได้ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูในการที่จะถ่ายทอดหรือปลูกฝังทางศาสนาแก่เยาวชน ผลจากการวิจัยในประเทศได้ชี้ให้เห็นว่าบิดามารดาในครอบครัวเอาใจใส่ดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิดและเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดศาสนานั้น เป็นบิดามารดาที่สามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา ลักษณะทางพุทธศาสนา ตลอดจนการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาให้แก่บุตรได้มากเมื่อเปรียบเทียบกับบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะตรงข้าม ทำให้บุตรเป็นผู้ที่มีลักษณะต่างๆที่กล่าวมาสูงด้วย ดังนั้นจึงคาดได้ว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากบิดามารดาในปริมาณมาก จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมดังกล่าวจากบิดามารดาในปริมาณน้อย

ลักษณะทางศาสนากับตัวแปรที่สำคัญทางพฤติกรรมศาสตร์

ในส่วนนี้จะพิจารณาว่าเยาวชนผู้ที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันจะเป็นผู้ที่มีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ทางวิชาการทางพฤติกรรมศาสตร์ยอมรับว่าสำคัญ คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร โดยพิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางศาสนากับความเชื่ออำนาจภายในตน

ความหมาย

ความเชื่ออำนาจภายในตน (Internal Control) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากการกระทำของตน เชื่อว่าตนสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นกับตนได้และสามารถควบคุมผลนั้น ๆ ไว้ได้ด้วย เป็นการคาดหวังทั่วไปของบุคคลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของตน ไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือด้านเลวก็ตาม ซึ่งตรงกันข้ามกับความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Control) ที่เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทำของตน แต่ขึ้นอยู่กับสาเหตุภายนอก เช่น โชคชะตา โสยศาสตร์ คนอื่น (Rotter, 1966)

ความเชื่ออำนาจภายในตน มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ บุคคล ซึ่งสตรีกแลนด์ (Strickland. 1977 : 236-263) ได้รวบรวมพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ทำให้ได้ข้อสรุปว่า คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ มีความเชื่อว่าการทำงานขึ้นอยู่กับความสามารถของตนมากกว่าอิทธิพลของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ทำงานหนัก ไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนหรืองานด้านอื่น และเป็นผู้ที่ฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ ส่วนพวกที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางตรงกันข้าม

การเกิดความเชื่ออำนาจภายในตน การที่บุคคลจะมีความเชื่ออำนาจภายในตนได้จะต้องเกิดความเชื่ออำนาจภายนอกตนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนามาเป็นความเชื่ออำนาจภายในตนอย่างแท้จริง (Lowrence and Winssehel. 1975) การเกิดความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นเกิดจากการได้รับรางวัลและถูกลงโทษที่แตกต่างกัน กล่าวคือการที่บุคคลจะเชื่ออำนาจภายในตนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การได้รับรางวัลและลงโทษจากผู้อื่น สังคม ธรรมชาติอย่างเหมาะสมและไม่เหมาะสม กับพฤติกรรมของเขา ปริมาณ เวลา และคุณภาพการกระทำของเขา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2526 : 14)

ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533 : 18) ได้เปรียบเทียบความเชื่ออำนาจภายในตนกับหลักคำสอนในพุทธศาสนาไว้ว่า สามารถเปรียบเทียบได้กับความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม แต่มีขอบเขตของกาลเวลาแคบกว่าพุทธศาสนา เพราะความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น แต่ก็อาจจะขยายหลักการครอบคลุมเหตุการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ด้วย โดยที่ความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล โดยพิจารณาได้จากพุทธปรัชญาที่สอนให้บุคคลเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วให้รู้จักละอายและเกรงกลัวต่อบาป สอนให้บุคคลเชื่อว่าบุคคลทำดีจะได้ผลดีตอบแทน ผลแห่งการกระทำนั้นเกิดตรงกับการกระทำแน่นอน คือเกิดในจิตใจและส่งผลถึงอนาคตอีกด้วย (พระราชวรณีย์. 2527)

ผลการศึกษาของสุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) พบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ส่วนเสริม บุญโหลิตานนท์ และคนอื่น ๆ (2531) ซึ่งได้ศึกษา

ความเชื่อโชคลางกับพฤติกรรมการพนัน พบว่าความเชื่อโชคลางมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการพนัน ($\text{Gamma} = .52, P < 0.001$) ซึ่งพฤติกรรมการพนันนั้นขัดกับคำสอนของพุทธศาสนา ทำให้เสียทรัพย์สิน ชื่อเสียง ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน คือผิดคำสอนในเรื่องของศีล 5 นั้นเอง ส่วนความเชื่อโชคลางนั้นก็ตรงกับความเชื่ออำนาจภายนอกตน สำหรับ สุนทรี โคมิน (Komin. 1990) ได้ศึกษาค่านิยมและพฤติกรรมของคนไทย พบว่า คนไทยมีค่านิยมในทางพุทธศาสนาในระดับสูง ในส่วนของค่านิยมทางพุทธศาสนาส่วนหนึ่งพบว่า คนไทยมีค่านิยมในด้านของความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับลักษณะทางจิตก็เปรียบได้กับความเชื่ออำนาจภายในตนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้คนไทยยังมีลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง และเชื่อมั่นในการกระทำของตนเองในระดับปานกลางด้วย

จะเห็นได้ว่าความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักคำสอนในทางพุทธศาสนาในเรื่องของกฎแห่งกรรมและคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาก็มีค่านิยมในเรื่องเหล่านี้สูงด้วย จึงคาดว่าเยาวชนที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงจะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงด้วย

2. ลักษณะทางศาสนากับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

เพื่อนเกิดจากการได้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความว่าเหว จึงต้องการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นเพื่อความเป็นเพื่อนกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์และจะเกิดกับมนุษย์ทุกกลุ่ม การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อมมนุษย์เราเมื่ออาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีลักษณะในด้านต่าง ๆ คล้ายคลึงกันก็จะชอบพอกัน เกิดเป็นความรู้สึกความคล้ายคลึงกันทางด้านความเชื่อ ความคิด ทศนคติ แล้วจึงคบหากันเป็นเพื่อนไปในที่สุด ซึ่งจากการศึกษาของไบรน์ (จรรยาสุวรรณหัต และคนอื่น ๆ. 2521 : 85; อ้างอิงมาจาก Byrne. 1969) พบว่าคนที่มีความสัมพันธ์ภาพต่อกันนั้นเป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ คล้ายคลึงกันหรือไปในทางเดียวกัน

เพื่อน หมายถึง ผู้ที่มีวัยใกล้เคียงกัน ชอบพอกัน หรืออยู่ในสภาพหรือลักษณะเดียวกัน (ภุมเรียง สายะวารานนท์. 2530 : 41) เพื่อนที่คบหาเป็นเพื่อนที่ไว้ใจได้และสามารถรับฟังความในใจของตนได้ (เอกสารการสอนชุดพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 1-7

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2527) การคบเพื่อนและการเข้ากลุ่มเพื่อนเป็นพัฒนาการทางสังคมตามธรรมชาติของบุคคล เพราะนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแล้วยังเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถเฉพาะตัว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นและช่วยให้มีมโนภาพแห่งตนที่ดีอีกด้วย สำหรับในทางพุทธศาสนานั้น เพื่อนจะต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นมิตรแท้ ซึ่งมีมิตรแท้ 4 จำพวก คือ

- 1) มิตรมีอุปการะ เป็นมิตรที่ป้องกันเพื่อนผู้ประมาท ป้องกันทรัพย์สินของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักกันได้ เมื่อมีธุระเกินกว่าที่ออกปาก
- 2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ เป็นมิตรที่เปิดเผยความลับของตนแก่เพื่อน บิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้
- 3) มิตรแนะนำประโยชน์ เป็นมิตรที่ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี ให้พึงในสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง บอกทางสวรรค์ให้ฟัง
- 4) มิตรที่มีความรักใคร่ เป็นมิตรที่สุข สุขด้วยทุกข์ ทุกข์ด้วย ได้เถียงคนที่พูดผิดเตือนเพื่อน รับรองคนที่พูดสรรเสริญเพื่อน (วีระ สมใจ. 2531 : 41-44, 245-248)

โดยสรุปแล้วเพื่อนในทางพุทธศาสนานั้นต้องเป็นเพื่อนแท้ กระทำในสิ่งที่ดีให้เกื้อกันทั้งต่อหน้าและลับหลังในทุกๆด้าน แนะนำเพื่อนในทางที่เหมาะสม ห้ามปรามเพื่อนไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ดี และต้องร่วมสุขร่วมทุกข์กันด้วย

ในการปฏิบัติในฐานะเพื่อนที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรนั้น พื้นฐานคำสอนที่สามารถปฏิบัติได้ก็คือ การปฏิบัติตนตามศีล 5 โดยการรักษากาย วาจาให้เป็นปกติ ซึ่งผู้ที่รักษาศีลจะได้รับประโยชน์ในด้านการทำให้เกิดความสุขและก่อให้เกิดสันติสุขในครอบครัวและสังคม ไม่เดือดร้อนใจ ไม่มีเวรมิภัยแก่ใคร เป็นที่ไว้วางใจ น่าคบหานับถือ ได้รับการยกย่อง ทำให้กล้าหาญเข้มแข็ง เชื่อมมั่นในตนเอง ศีลจึงเป็นพื้นฐานของการกระทำทุก ๆ อย่าง ดังนั้นการแสวงหาเพื่อนที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรก็ควรเลือกคบเพื่อนที่ได้ปฏิบัติตนตามศีล 5 สูงนั่นเอง ซึ่งจะนำไปสู่สันติสุขในสังคมด้วย

ผลการศึกษาวิจัยรุ่นไทยภาคใต้พบว่าผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูง มีพฤติกรรมในการเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมสูงด้วย (อุษา ศรีจินดารัตน์. 2533) ซึ่งการรับรู้คุณค่าศาสนาเป็นการรับรู้ว่าคุณธรรมมีประโยชน์ต่อตนเองอย่างไรจากระดับต่ำถึงระดับสูง คือ การนับถือศาสนาเพื่อหลบหลีกการลงโทษทางกาย เพื่อรับรางวัล เพื่อเอาใจผู้อื่น ทำตามหน้าที่ระเบียบบรรทัดฐาน

ของสังคมหรือหลักศาสนา เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นความภาคภูมิใจของตนเอง การยึดหลักอุดมคติสากล ส่วนเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสมนั้นเป็นเพื่อนที่มีคุณสมบัติอันดีงามตามที่สังคมปรารถนาและตามหลักศาสนา ได้แก่ การมีความประพฤติดี กิริยาวาจาอ่อนโยน และมีความเมตตาโอปอ้อมอารี สำหรับพ่องพรรณ แววิเศษ (2534) พบว่านักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เลือกคบเพื่อนอย่างมีลักษณะเหมาะสมมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทน้อย ซึ่งทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทขัดต่อหลักคำสอนในพุทธศาสนา ไม่รู้จักการให้อภัยทานเพื่อน

จากเอกสารและผลการวิจัยที่ได้รวบรวมมานั้นการที่บุคคลจะคบเพื่อนที่เป็นเพื่อนแท้ นั้น เพื่อนควรจะมีการปฏิบัติตนในทางที่ดี ไม่ทำลายเพื่อนด้วยกัน รู้จักการให้อภัย ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติทางศาสนาก็คือการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาของพุทธศาสนา ได้เช่นเดียวกันคือ การปฏิบัติตามศีล 5 การให้อภัยทาน ซึ่งผลการวิจัยส่วนหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีการรับรู้คุณค่าทางศาสนาสูงจะคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และผู้ที่คบเพื่อนอย่างมีลักษณะเหมาะสมมากจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อความก้าวร้าวน้อย ดังนั้นผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาและพยายามปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาและความเชื่อแล้วก็น่าจะเป็นผู้ที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ด้วย

3. ลักษณะทางศาสนากับพฤติกรรมก้าวร้าว

ความหมาย

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การกระทำที่รุนแรงกว่าปกติ กระทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดเสียหายทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา (Berkowitz, 1970 : 3) เป็นการกระทำที่จงเกลียดจงชัง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความกลัว และหมั่นในอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งไม่หวั่นไหวก็จะนำไปสู่การใช้กำลังต่อสู้กัน (เดโช สนวนนท์, 2520 : 12) ดังนั้นพฤติกรรมก้าวร้าวคือ การกระทำที่ทำให้ฝ่ายหนึ่งหรือผู้อื่นเดือดร้อน เจ็บปวด เสียหาย เกิดความกลัว ต้องการหลีกเลี่ยงหรือเกิดการต่อสู้กัน

ถ้าความเชื่อ การยึดหลักธรรมในการปฏิบัติทางพุทธศาสนา เป็นสาเหตุทำให้คนเป็นคนดีแล้ว คุณลักษณะทางพุทธศาสนาน่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนในสังคม เพราะศาสนาย่อมมุ่งสอนให้คนอยู่ร่วมกันและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งในทางพุทธศาสนาได้มีหลัก

คำสอนที่เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับคนทั่วไป คือ ศีล 5 ซึ่งศีล 5 นั้นเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ด้านศีลธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พระราชวรมณี, 2527 : 463) มุ่งให้ผู้ปฏิบัติละเว้น พฤติกรรมชั่ว ทำแต่พฤติกรรมดี ทำในสิ่งที่เป็นปกติ ความเป็นมนุษย์นั้นโดยปกติจะไม่ปฏิบัติใน ลักษณะ 5 ประการ ต่อไปนี้คือ (1)ฆ่าสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ มนุษย์โดยไม่จำกัด เพศ วัย และการฆ่าตัวเอง (2)ลักทรัพย์ เป็นการใช้อำนาจของตนโดยไม่ชอบธรรม ยึดถือ เอาสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยเจตนา (3) การประพฤตินอกใจสามีหรือ ภรรยาของตน รวมทั้งการประพฤตินอกใจหรือล่วงเกินในของที่เขารัก (4) การพูดเท็จ เป็นการพูดโกหกขัดด้วยวาจาหรือเป็นการกระทำทางกาย เป็นการแสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เช่น เขียนรายงานเท็จ ทำหลักฐานเท็จ พักหน้ารับในสิ่งที่ควรปฏิเสธ (5) เสพของมีนเมา อันได้แก่น้ำเมาที่ไดกลั่น และน้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น เช่น เหล้าดิบ น้ำตาลเมา ผื่น กล้วยา เฮโรอีน เป็นต้น (วีระ สมใจ, 2532 : 122-131) เหตุผลที่ห้ามมิให้มนุษย์กระทำความผิดเหล่านี้ก็เพราะ ต้องการมุ่งให้มนุษย์เมตตากรุณาต่อกัน และต่อสัตว์ทุกประเภท มีการอภัยทานหรือการให้อภัยแก่กัน มีความหวังดีช่วยเหลือกัน มุ่งไม่ให้มนุษย์ทำลายซึ่งกันและกัน ให้ทุกคนมุ่งทำตามหน้าที่ที่มาหาภิน ประกอบอาชีพสุจริต เกิดความไว้วางใจในการอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนเอาเปรียบกัน ป้องกันการล่าสอนทางเพศ ให้รู้จักรักษาสติของตนให้สมบูรณ์ สร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้อื่น รักษา สุขภาพกายและจิต รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล มีความสามัคคี สังคมมีความปกติ ตลอดจนทำให้ โลกสงบด้วย (พุทธทาสภิกขุ, 2531 : 18-23) ดังนั้นผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามศีล 5 หรือไม่มีธรรมะ 5 ก็จะทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นการมุ่งทำลายเบียดเบียน สร้างความ เสียหายให้แก่ตนเองและผู้อื่น

จากผลการศึกษาของ ผ่องพรรณ แว่วพิเศษ (2534) เกี่ยวกับจิตสังคมเพื่อป้องกัน พฤติกรรมทะเลาะวิวาทส่งผลต่อทัศนคติความก้าวร้าวของบุคคล โดยที่คะแนนทัศนคติแปรปรวนไป ตามพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ($F = 24.28, P < 0.001$) ในกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรม ทะเลาะวิวาทย่อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทย่อยกว่า ($\bar{X} = 64.42, S.D = 11.18$) นักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาก ($\bar{X} = 74.25, S.D = 8.87$) จะเห็นว่าพฤติกรรม

การทะเลาะวิวาทนั้นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อความก้าวร้าวซึ่งพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทและทัศนคติต่อความก้าวร้าวนั้นขัดกับหลักคำสอนของพุทธศาสนาในเรื่องของศีล 5 การให้อภัยทาน นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่พบว่า พระสงฆ์บวชใหม่ สามเณร และฆราวาสที่เป็นเพื่อนของท่านที่มีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธสูง และอยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธสูง เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การให้อภัยแก่ผู้ที่คิดร้าย สูงกว่า ผู้ที่มีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธน้อยและอยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธต่ำ (ฉกาจ ช่วยไธ และดวงเดือน พันธุนาวิน. 2533) ส่วนลาดทองใบ ภูภิรมย์ (2530) พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนน้อย ใช้เหตุผลน้อย เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดยาเสพติดมากซึ่งผลเหล่านี้ตรงกับหลักคำสอนในเรื่องของศีลห้า และการให้อภัยทานในพุทธศาสนานั้นเอง

จากเอกสารและผลการวิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวนั้นขัดกับหลักคำสอนในพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งในส่วนของผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และผู้ที่ได้รับแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนาจากบิดามารดาและชุมชนเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรม ดังนั้นจึงคาดว่าผู้ที่มีความเชื่อการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมก้าวร่วมน้อย

ชุมชนและครอบครัวกับลักษณะของเยาวชน

ในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาลักษณะของชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา มาก และครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทน มีการส่งเสริมความเป็นพุทธมาแกะแ่บุตรนั้น มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของเยาวชนในด้านความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน และพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไร

คุณภาพของชุมชนกับลักษณะของเยาวชน

ชุมชนนั้นเป็นสถานที่ที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน มีความเชื่อ วิถีปฏิบัติในทำนองเดียวกันตามวัฒนธรรมของตน (ประสาธน์ หล้าศิลา. 2524 : 174) ซึ่งวัฒนธรรมก็มีความแตกต่างไปตามแต่ละท้องถิ่น แต่รากฐานทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วในทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชน ก็คือศาสนา (กาลัก เต๊ะซันหมาก. 2530 : 70) ที่จะทำให้ผู้ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และยอมรับคุณธรรมต่างๆได้มาก โดยจะเกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมในหลายด้านอย่างลึกซึ้ง (ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน. 2533 : 22) เพราะสถานที่ในชุมชนประเภทนี้มีลักษณะ 3 ประการที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ (Mcguire. 1985 : 257-258) คือ (1) ทำให้เกิดความว่างของอุดมการณ์ โดยการทำให้ทุกคนที่เข้ามาอยู่ในหมู่คณะใหม่ละทิ้งบทบาทและสถานภาพเดิมในสังคมมามีบทบาทใหม่ จึงทำให้บุคคลนั้นมีความจำเป็นจะต้องมีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมใหม่ให้เหมาะสมด้วย (2) สร้างโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกเกี่ยวกับทัศนคติใหม่ที่ตนเรียนรู้และยอมรับ เพื่อหมู่คณะจะได้ให้การส่งเสริม ปลุกฝังให้มั่นคงต่อไป และ (3) เพิ่มความต้องการหรือความอยากบางประการให้แก่บุคคล เพื่อที่จะใช้เป็นโอกาสในการจัดการรางวัลหรือสิ่งเสริมแรงที่ตรงกับความอยาก ความต้องการของเขา เพื่อที่จะใช้ในการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เช่น สร้างความต้องการที่จะรู้จักสร้าง ความต้องการที่จะมีความภาคภูมิใจในตน กระตุ้นความรู้สึกรับผิดชอบและละอาย เป็นต้น เมื่อบุคคลได้แสดงออกที่ตรงกับทัศนคติใหม่ที่ต้องการปลุกฝัง ก็จะได้รับ การบำบัดความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอย่างยั่งยืนต่อไป

การที่บุคคลในชุมชนมีพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นยังมีความแตกต่างไปตามสภาพภูมิศาสตร์ รวมทั้งระเบียบประเพณีวัฒนธรรมที่ได้ถูกสั่งสมมาในอดีตที่จะส่งผลต่อบุคคลในชุมชนนั้น ๆ ชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา ลักษณะการประกอบอาชีพ ทำให้คนในชุมชนกระตือรือร้นแตกต่างกัน (ป.ปิยธิดา. 2533 : 3-5) และชุมชนที่มีสภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกันส่งผลถึงระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน วิธีการพัฒนาที่แตกต่างกัน (ผู้เข้าฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 30. 2529 : 6) นอกจากนี้วัฒนธรรมในชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิม ถ้าชุมชนนั้นได้ติดต่อกับชุมชนภายนอกโดยเฉพาะสังคมเมืองที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย รวมทั้งชุมชน

นั้นได้รับความเจริญทางวัตถุ เช่น มีถนน มีไฟฟ้าใช้ ทำให้บุคคลวัดความเจริญกันด้วยวัตถุ ประเพณีดั้งเดิมที่ใช้ศาสนาในการดำเนินชีวิตก็ลดบทบาทลง (สุวิทย์ ธีรศาสตร์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2529) ทำให้วัยรุ่นเปลี่ยนแปลงค่านิยม มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม (ภาณุธรรมสุวรรณ และทวีศักดิ์ ล้อมลัม. 2530) แต่ขณะเดียวกันหมู่บ้านที่ยังเป็นชุมชนแบบดั้งเดิม ก็ใช้ศาสนาในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมก็ไม่ถูกละเลย (สุรเชษฐ เวชพิทักษ์. 2533)

ศาสนาซึ่งเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชนซึ่งในแต่ละชุมชนก็มีลักษณะและกิจกรรมทางศาสนาไม่เหมือนกัน จากผลการวิจัยพบว่าผู้ที่อยู่ต่างจังหวัด เชื่อว่าศาสนามีอิทธิพลต่อตนเองมากและเคยบวชเรียนมากกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพฯ (สุนทร โคมิน และสนิท สัมครการ. 2522) นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธสูงคือ คนในชุมชนมีความศรัทธา เลื่อมใสในพุทธศาสนาเห็นความสำคัญของการบวชเรียน การไม่เบียดเบียนกันทางด้านต่าง ๆ ที่เป็นการผิดศีล มีความสามัคคีช่วยเหลือกันและกันทำให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนประเภทนี้มีจิตลักษณะในด้านความเชื่อค่านิยมทางพุทธ จุดมุ่งหมายในการบวช เหตุผลเชิงจริยธรรมในการบวช ความตั้งใจปฏิบัติกิจของสงฆ์ และการคาดหวังสภาพที่ดีในการบวชสูงกว่าผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพทางพุทธต่ำ (ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน. 2533)

สำหรับสมดุ่ย ชาณุวงศ์ (2533) ได้ศึกษาคุณลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน คือหมู่บ้านที่ชนะการประกวดที่เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองระดับจังหวัด กับหมู่บ้านในโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง หมู่บ้านที่มีโครงการพัฒนาทั้ง 2 ประเภทนี้ ส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนานั้นได้ใช้ศาสนาในการพัฒนาจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง ส่วนหมู่บ้านที่อยู่นอกโครงการถือว่าเป็นหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่ำ ใช้กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านประเภทละ 180 คน รวมเป็น 360 คน พบว่าประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงมีคุณลักษณะทางจิตใจ 6 ด้านคือ สุขภาพจิต ประสพการณ์ทางสังคม ความเชื่ออำนาจภายในตน ทศนคติต่อพฤติกรรมที่สังคมปรารถนา ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่ำ ส่วนพรพิไล เลิศวิชา (2532) นั้นศึกษาหมู่บ้านศรีวัง พบว่าผู้นำและคนในหมู่บ้านมีการใช้หลักศาสนาในการพัฒนาทำให้

เป็นผู้รู้ศักยภาพของตนเอง ผลของการกระทำของตนเอง จึงทำให้หมู่บ้านบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา และชนะการประกวดหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองดีเด่นระดับประเทศในปี 2529 และสามารถรวมตัวกันสร้างชุมชนศรีวังขึ้นมาใหม่อีกครั้งภายหลังอุทกภัยในปี พ.ศ.2531 โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือของรัฐบาล

จากเอกสารและผลการวิจัยที่เสนอมานี้พอที่จะสรุปได้ว่าชุมชนที่มีระดับการพัฒนาจิตใจ โดยมีการใช้ศาสนาในการพัฒนาสูง ทำให้บุคคลในชุมชนมีคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมในด้านทัศนคติต่อคุณธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจของสงฆ์ การคาดหวังผลดีของการบวช สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจภายในตน ประสบการณ์ทางสังคม ทัศนคติต่อพฤติกรรมที่สังคมปรารถนา ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมในการพัฒนาอยู่ในระดับสูง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำชุมชนที่ใช้ศาสนาในการพัฒนาจิตใจของบุคคลในชุมชนมาศึกษาลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับลักษณะของเยาวชน

การอบรมเลี้ยงดูถือว่ามีส่วนสำคัญต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งบิดามารดานั้นจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนเองแตกต่างกันไป การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนก็เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูอีกวิธีหนึ่งที่ส่งผลต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ สูง ไม่ว่าจะเป็นด้านความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งผลจากที่บิดามารดามีการให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมตามปริมาณ เวลา หรือคุณภาพของการกระทำของบุตร ตลอดจนความคงเส้นคงวาของบิดามารดา เช่น เมื่อบุตรทำความดี อาจจะเป็นการช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ พ่อแม่มีการให้รางวัล เมื่อบุตรทำผิดก็ลงโทษ โดยใช้เหตุผล พ่อแม่สัญญาอะไรกับบุตรไว้ก็ทำตามสัญญา จึงทำให้บุตรมีความสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนได้ จึงทำให้บุตรมีความเชื่ออำนาจภายในตน บิดามารดาจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนของบุตรเป็นอย่างยิ่ง บิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงแล้ว และบิดามารดาต้องให้ความรักสนับสนุน (Katkovsky, Crandall and Good. 1967) สตีเฟนส์และดีเลย์ (Strikland.

1977 : 255-266; citing Stephens and Delys. 1973) พบว่าความเชื่ออำนาจภายใน
 ตนของเด็กจะสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพระหว่างเด็กกับบิดามารดา และตัวแปรของความเป็้ณมารดา
 เช่น ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ผลอันนี้สอดคล้องกับที่สตรีกแลนด์ได้รวบรวมเอาไว้ ซึ่งสรุป
 ไว้ว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนสัมพันธ์กับการให้ความอบอุ่นของพ่อแม่ การสนับสนุนการยอมรับ
 บุตรจากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ใหญ่ที่ให้ระลึกถึงความหลังเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตัวเขาพบว่า
 ผู้ใหญ่ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนรายงานว่าบิดามารดาของเขาให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การ
 สนับสนุนตนในวัยเด็ก (Nowicki and Segal. 1976 : 33-37)

ในการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นพบว่า บุตรที่มีบิดามารดาทอดทิ้งไม่ได้รับการ
 ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในวัยเด็ก จะเป็นผู้ที่มีความก้าวร้าว ส่วนพ่อแม่ที่ให้ความอบอุ่นทำให้บุตร
 ที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นไม่ก้าวร้าว (ประพันธ์ สุทรวาส. 2519 : 17; อ้างอิงมาจาก Bandura and
 Walters) ส่วนฮอฟฟ์แมนพบว่า การได้รับความรักความอบอุ่นช่วยให้เด็กมีพื้นฐานของการพัฒนา
 ทางศีลธรรม และไม่ก้าวร้าว (ประพันธ์ สุทรวาส. 2519 : 8; อ้างอิงมาจาก Hoffaman.
 2970 : 284) เซียร์ แมคโคบี และเลวิน (ชาตชัย ประสมสิน. 2533 : 8; อ้างอิงมาจาก
 Sears, Maccoby and Levin. 1957) ได้ทำการวิจัยและพบผลเช่นเดียวกันว่า บิดามารดา
 ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวกับเพื่อน ๆ หรือตัวอื่น มักมาจากครอบครัวที่ให้ความอบอุ่นแก่
 เด็กในปริมาณที่น้อยและเป็นครอบครัวที่เป็นชนชั้นต่ำที่ใช้กำลังในการลงโทษ นอกจากนี้ ซีคอร์ด
 และแบคแมน (Secord and Backman. 1964 : 567) ได้ศึกษาในสังคมอเมริกาพบว่าเด็กชาย
 จะถูกพ่อแม่ลงโทษทางกายมากกว่าเด็กผู้หญิง ให้ความอบอุ่นน้อยกว่า ปล่อยให้เป็นอิสระและยอมให้
 แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่เด็กผู้หญิงแม่ให้ความเอาใจใส่ โอบอ้อม บลอบโยน
 และถูกลงโทษเมื่อแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทำให้เด็กผู้หญิงมีทัศนคติต่อความก้าวร้าวในทางลบ และ
 ไม่ชอบแสวงหาเพื่อนเหมือนกับผู้ชาย

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู ถ้าผู้ให้การอบรม
 เลี้ยงดูปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การบลอบโยน ไม่ให้ความอบอุ่น ซึ่งเป็นลักษณะ
 การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงกันข้ามกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แล้วทำให้เด็กเหล่านี้มี
 พฤติกรรมก้าวร้าวสูง และมีทัศนคติทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ในส่วนของการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชนนี้ มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุทำให้เด็กคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูง จากการศึกษาของ ลาดทองใบ ภูมิภิมย์ (2530) เกี่ยวกับบทบาทของครอบครัว ในการป้องกันการติดยาเสพติด เป็นการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 667 คน พบว่าเด็กที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุมากจะ ปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนในการเสพติดมากกว่าเด็กที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สันทนุน้อย และผลการศึกษาอีกส่วนหนึ่งพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุ สามารถคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ดี โดยไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมในทางเสื่อมเสีย เช่น เล่นการพนัน ก่อการทะเลาะวิวาท (สุพจน์ จักขุทิพย์. 2521) สำหรับอุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) พบว่าวัยรุ่นโดยในภาคใต้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุเป็นผู้ที่มีการรับรู้คุณค่า ทางศาสนาสูง และมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงด้วย

จากเอกสารและผลการวิจัยที่รวบรวมมาสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุมีผล ให้เยาวชนมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูง ตลอดจนทำให้ เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย

การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับลักษณะของเยาวชน

ในการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาแก่เยาวชน นั้น ครอบครัวก็ถือว่ามีส่วนสำคัญในการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ จากการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งเน้นการศึกษาตัวแทนในการถ่ายทอดทางศาสนา 3 ประเภท ได้แก่ ครอบครัว สถาบันศาสนา และกลุ่มเพื่อน คอร์นวอลล์ (Cornwall. 1989 : 577) ได้สรุปไว้ว่า ครอบครัวเป็นตัวแทน ของสังคมในการถ่ายทอดทางศาสนาที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มเพื่อนและสถาบันทาง ศาสนานั้นถือว่าเป็นตัวแทนในอันดับรอง

การปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนามีวิธีการ หลายวิธี แต่ยังอาจอาศัยความรู้จากจิตวิทยา ทศนคติเข้ามาช่วยได้อีกทางหนึ่งด้วย คือ ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนทัศนคติโดยกระบวนการสื่อสารเพื่อจูงใจ (งามตา วณิชานนท์. 2534

: 53) ซึ่งบิดามารดาอยู่ในฐานะเหมาะสมที่จะใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะให้เชื่อและทำตาม การให้คล้อยตามการใช้สื่อมวลชนชักจูงหรือการปลุกฝังให้เชื่อในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตใจ (ทัศนคติ) นั้น สามารถทำได้ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นก่อให้เกิดการสนใจรับทราบ 2) ขั้นการเข้าใจเพื่อความ และ 3) ขั้นยอมรับหรือเปลี่ยนตาม

ถึงแม้ว่าจะไม่มีหลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีความเชื่อการปฏิบัติทางศาสนาด้วยวิธีการนี้ แต่จากการวิจัยบทบาทของครอบครัวในการควบคุมสื่อมวลชนโดยอาศัยวิธีการเดียวกันนี้ พบผลว่าเป็นไปตามความคาดหมาย กล่าวคือในการวิจัยการควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2529) ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ ลักษณะของผู้ปกครอง และวิธีการที่ใช้ควบคุมการรับสื่อมวลชน จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชายหญิงกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพฯ จำนวน 1,600 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการเปลี่ยนทัศนคติทั้ง 3 ขั้นตอนนี้เป็นตัวแปรอิสระควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนในระดับจิตใจ (ทัศนคติ) คือ การควบคุมการเปิดรับสื่อมวลชน (การสนใจรับทราบ) การควบคุมการเข้าใจเพื่อความอย่างถูกต้องเหมาะสม และการควบคุมให้ยอมเปลี่ยนตาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองที่รายงานว่าควบคุมเด็กใน 3 ด้านนี้มากเท่าใด เด็กในปกครองก็รายงานว่า ได้อ่านสิ่งตีพิมพ์ที่มีประโยชน์ ชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์มากเท่านั้น และยังพบว่า การควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของผู้ปกครองในสามด้านดังกล่าวมีบทบาทเป็นตัวแปรอันดับแรกในการทำนายลักษณะทางจิตใจที่น่าปรารถนา คือ ลักษณะมุ่งอนาคตของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ และเป็นตัวแปรอันดับรองสำหรับทำนายลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนเองกลุ่มตัวอย่างย่อย ๆ ด้วย

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในทางน่าปรารถนาโดยวิธีการทั้ง 3 นี้ ดังนั้นการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะแก่บุตรด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น คาดว่าจะทำให้บุตรมีลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในด้านความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก ตลอดจนช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเยาวชนได้ด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในเยาวชนประเภทต่างๆ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ในเยาวชนประเภทต่าง ๆ
3. เพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อ และการปฏิบัติ ทางพุทธศาสนา) กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว)

ประโยชน์ของการวิจัย

เมื่อมีการวิจัยตามจุดมุ่งหมายข้างบนนี้คาดว่าจะได้รับความรู้และมีประโยชน์ในการพัฒนาเยาวชน ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับแหล่งที่มาของการถ่ายทอดทางศาสนาและวิธีการถ่ายทอด ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เกิดลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของเยาวชน
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการนำเอาพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนและจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีลักษณะที่น่าปรารถนาของสังคม
3. เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการนำพุทธศาสนามาใช้เป็นหลักพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ให้เหมาะสมกับสภาพบุคคลและชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งในที่นี้หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอายุระหว่าง 11 – 16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งได้รับคะแนนจากการประเมินด้านการพัฒนาจิตใจสูงสุดและต่ำสุดในภาคใต้

ลักษณะทางศาสนา หมายถึง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเยาวชน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความเชื่ออันเป็นหลักสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องพระรัตนตรัย หลักแห่งบุญ – บาป กฎแห่งกรรม แรก – สวรรค์ ความเป็นอนิฏฐา และนิพพาน ส่วนการปฏิบัติทางพุทธศาสนานั้นเป็นการยึดถือปฏิบัติในด้านศีลห้า ทาน ภาวนา และการปฏิบัติตามความเชื่อที่กล่าวมา

พฤติกรรมศาสตร์ ศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ในที่นี้ได้ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมทางศาสนา (การปฏิบัติทางพุทธศาสนา) ของเยาวชน โดยศึกษาสาเหตุทั้งทางด้านจิตใจ และสภาพแวดล้อม รวมเรียกว่าลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการรวมศาสตร์อย่างน้อย 4 สาขาเข้าด้วยกัน คือ จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา และศึกษาศาสตร์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว

ชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง หมายถึง ชุมชนที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีการพัฒนาด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจควบคู่กันไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งเป็นชุมชนที่มีระดับการพัฒนาทางจิตใจสูงและต่ำตามเกณฑ์การประเมินของแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวแปรในด้านชุมชน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ลักษณะทางศาสนา และพฤติกรรมศาสตร์ แบ่งเป็นตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ตัวแปรด้านชุมชน มี 2 ตัวแปร คือ 1) คุณภาพของชุมชน และ

2) การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว มี 2 ตัวแปร คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสั่น และ 2) การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ประเภทของครอบครัว

ตัวแปรด้านลักษณะทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว ดังมีความหมายและวิธีการวัดดังนี้

คุณภาพของชุมชน หมายถึง ลักษณะทางพุทธศาสนา วัฒนธรรมคุณธรรม และค่านิยมตามพระบรมราโชวาทที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนแต่ละแห่งมีอยู่ในขณะที่มีการประเมินโดยคณะกรรมการตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ทางด้าน "จิตใจ" ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 26 ถึง 61 คะแนน ชุมชนที่มีคุณภาพสูง คือชุมชนที่ได้คะแนน 47 ถึง 61 คะแนน และชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ คือได้คะแนน 26-41 คะแนนในการวิจัยนี้ ได้คัดเลือกเยาวชนใน 6 ชุมชน แบ่งเป็นชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 3 ชุมชน ชุมชนที่มีคุณภาพสูง 3 ชุมชน

✓ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน หมายถึง ปริมาณการที่ผู้ตอบได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาประเภทต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นในรอบหนึ่งปี เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังเทศน์ การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวัด จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ผู้ตอบมองเห็นประโยชน์ เช่น เข้าใจถึงความหมาย และหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนา มากขึ้น ลดการทำความชั่ว ทำความดีมากขึ้น และมีจิตใจผ่องใส สบายใจ เป็นต้น แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง มีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวัดปริมาณการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน มี 10 ประโยค แต่ละประโยค ประกอบด้วยประโยคและมาตราวัด 4 หน่วยคะแนนคือ 0 ถึง 3 พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 0-30 คะแนน อีกส่วนหนึ่ง เป็นการวัดการมองเห็น และรับรู้ประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน มีจำนวน 10 ประโยคเช่นกัน แต่ละประโยค

ประกอบด้วยประโยคและมาตรวัด 6 หน่วยคะแนนคือ 1 ถึง 6 พิสัยคะแนน อยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน จากแบบวัดทั้งสองส่วนนี้จะนำคะแนนที่ได้แต่ละข้อมาคูณกัน ดังนั้นพิสัยคะแนน จึงอยู่ระหว่าง 0 - 180 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง พุทธศาสนาในชุมชนสูง

✓ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต หมายถึง การรายงานของผู้ตอบว่าได้รับการปฏิบัติ จากมารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดูตน) ในลักษณะแสดงความรักใคร่ ชื่นชม ยอมรับ ให้ความสนิทสนม เป็นกันเองกับผู้ตอบ และให้ผู้ตอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สอบถามทุกข์สุข ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา การอบรมเลี้ยงดูนี้วัดโดยแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ, 2536) มีจำนวน 15 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วย มาตรประเมิน 6 หน่วย จาก จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย ดังนั้นพิสัยคะแนนจึงอยู่ระหว่าง 15-90 คะแนนผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาตมาก

✓ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของผู้ตอบว่า ได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดูตน) ด้วยการเอาใจใส่ชักจูงตนให้เกิดความ สำนึกใจในการปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน คือ การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนาเพียงใด บิดามารดาได้อธิบายชี้แจงให้ตนเข้าใจถึงการปฏิบัติดังกล่าวมากน้อย เพียงใดและคอยให้คำแนะนำและส่งเสริมในด้านปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นแบบอย่างแก่ตนในด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด ซึ่งวัดโดย แบบวัดที่รับปรังมาจากแบบวัดของ จามดา วนิทานนท์ (2536) ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคและมาตรประเมิน 6 หน่วย ดังนั้น พิสัยคะแนน จึงอยู่ระหว่าง 30 ถึง 180 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูง ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก

ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึงปริมาณการศึกษาที่บิดาของผู้ตอบได้รับ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป. 1 - ป. 7) ระดับกลาง หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาแต่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับสูง หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ระดับการศึกษาของมารดา ใช้นิยามเดียวกับระดับการศึกษาของบิดา

ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง ปริมาณรายได้ของครอบครัวของผู้ตอบจากสมาชิกของครอบครัวทุกคนรวมกัน เป็นจำนวนเงินต่อเดือน นำมาคิดร่วมกับจำนวนคนในครอบครัวที่ต้องใช้จ่ายจากรายได้รวมนี้ โดยมีเกณฑ์ว่าถ้ารายได้ได้อยู่ในระดับต่ำแต่มีสมาชิกในครอบครัวมาก จัดว่าครอบครัวนั้นมีระดับเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนตั้งแต่ 1 (มีระดับเศรษฐกิจต่ำสุด) ถึง 9 (มีระดับเศรษฐกิจสูงสุด) ดังรายละเอียดในตาราง

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์การให้คะแนน ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ตอบ

รายได้ต่อเดือน	จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
	1 - 3 คน	4 - 8 คน	มากกว่า 8 คน
น้อยกว่า 3,000 บาท	3	2	1
3,001 บาท ถึง 5,000 บาท	6	5	4
5,001 บาท ขึ้นไป	9	8	7

จากตาราง ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลาง อยู่ในระดับ 5-9

ครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ อยู่ในระดับ 1 - 4

ประเภทของครอบครัว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วย พ่อ-แม่ และลูก ซึ่งอาศัยอยู่เป็น ประจำในครอบครัว ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก และบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติกับผู้ตอบ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ที่อาศัยอยู่เป็นประจำในครอบครัว

✓ ความเชื่อทางพุทธศาสนา หมายถึง การรับรู้และการยอมรับของบุคคลเกี่ยวกับพุทธศาสนา อันประกอบด้วยส่วนที่สำคัญคือ ไตรสรณาคม กรรมและวิบากกรรม นรกสวรรค์ ความเป็นอนัตตา และนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุด วัดได้ด้วยแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมภาวิน และคนอื่น ๆ (2533) มีจำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยประโยคและมาตราประเพณี 6 หน่วย ดังนั้นพิสัยคะแนนในแบบวัดจึงอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูง

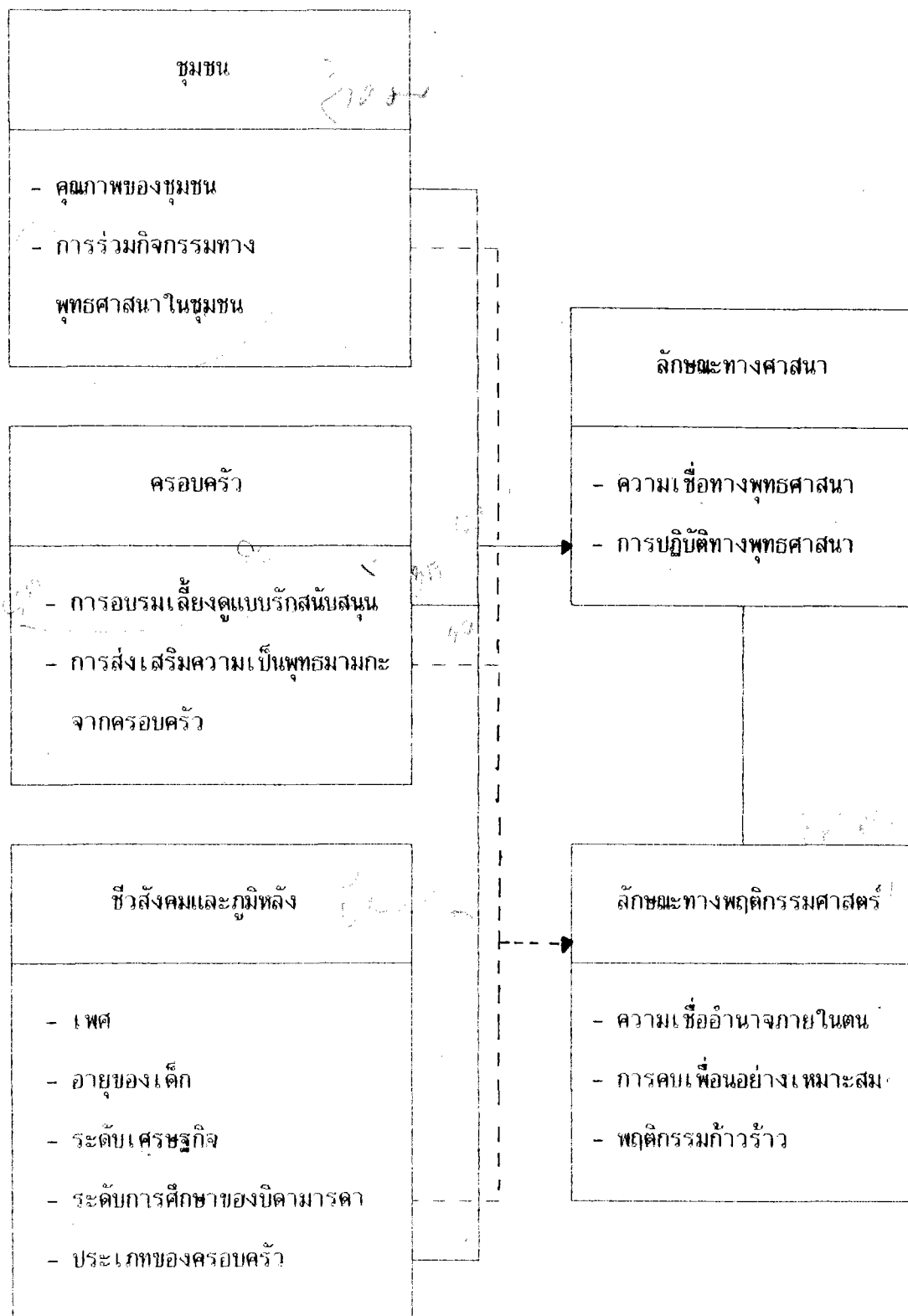
✓ การปฏิบัติทางพุทธศาสนา หมายถึง ปริมาณความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสั่งสอนของพุทธศาสนาภายใต้กรอบ การให้ทาน รักษาศีล ตลอดจนการเจริญภาวนาสมาธิ วัดได้จากการรายงานการปฏิบัติของผู้ตอบในชีวิตประจำวัน เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดยดวงเดือน พันธุมภาวิน และคนอื่น ๆ (2533) มีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคและมาตราประเพณี 6 หน่วย ดังนั้นพิสัยคะแนนในแบบวัดจึงอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง

ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ปริมาณความตระหนักว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงข้ามกับผู้เชื่ออำนาจภายนอกตนซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดกับตนนั้นเกิดขึ้นกับโชค-เคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้ที่มากกว่าที่จะเป็นผลจากการกระทำของตนเองตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางบ่อกัน (ดวงเดือน พันธุมภาวิน และคนอื่น ๆ, 2536) โดยให้เขาตอบรับหรือปฏิเสธข้อความต่าง ๆ มีทั้งหมด 15 ประโยค ซึ่งมีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงคือผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีความประพฤติดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ เช่น เล่นการพนัน เสพสิ่งเสพติด และหนีเรียน วัดโดยให้เยาวชนรายงานพฤติกรรมของตนเองที่เกี่ยวข้องกับเพื่อน ผู้วิจัยได้นำแบบวัดนี้มาจากการวิจัยเรื่องลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน (ดวงเดือน พันธมนาวินและคนอื่น ๆ. 2536) มีทั้งหมด 15 ประโยค ซึ่งมีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูง คือผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การขาดความสามารถที่จะระงับอารมณ์โกรธและมีการโต้ตอบทางกายและทางวาจาอย่างไม่สมควร ซึ่งเป็นการทำลายสิ่งของและทำร้ายบุคคลอื่น ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดในการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2536) โดยให้เยาวชนรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองในสถานการณ์ที่ เกิดความโกรธและความไม่สบายอารมณ์ต่าง ๆ มีทั้งหมด 15 ประโยค มีมาตร 6 หน่วยประกอบ พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูง คือผู้ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย

จากตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปให้เห็นถึงกลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตลอดจนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยนี้

สมมติฐาน

1. เยาวชนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก เป็นผู้ที่มีลักษณะทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม มากกว่าแต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า เยาวชนในกลุ่มเปรียบเทียบกับอีก 7 กลุ่ม

2. เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามาก และอยู่ในชุมชนที่มีคุณภาพสูง มีลักษณะทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม มากกว่า แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนในกลุ่มเปรียบเทียบกับอีก 7 กลุ่ม

3. การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว (ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว) รวมเป็น 3 ตัวทำนายสามารถทำนายลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) ได้ดีกว่าตัวทำนายตัวแรกเพียงตัวเดียว

4. การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว (ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว) รวมเป็น 3 ตัวทำนาย สามารถทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ได้ดีกว่าตัวทำนายตัวแรกเพียงตัวเดียว

5. ลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) ในเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง มากกว่าในเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้" เป็นการศึกษาภาคสนาม (field study) มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของชุมชน การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนที่กำลังเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษา ได้มีการสร้างและปรับปรุงแบบวัดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เก็บข้อมูล โดยให้เยาวชนตอบแบบวัดเหล่านี้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิธีสุ่มตัวอย่าง แบบวัดต่าง ๆ และวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนักเรียนที่เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2535 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ประมาณ 36,000 คน เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประมาณ 15,130 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่พัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองที่มีคะแนนการประเมินคุณภาพของชุมชนด้าน "จิตใจ" สูงสุด และมีคะแนนการประเมินคุณภาพของชุมชนด้าน "จิตใจ" ต่ำสุด โดยมีวิธีการเลือก ดังนี้

1. สุ่มอำเภอที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในจังหวัดนครศรีธรรมราชมา 3 อำเภอ จากจำนวน 16 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ

2. เลือกชุมชนที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองอำเภอละ 2 ชุมชน ที่มีคะแนนการประเมินคุณภาพด้าน "จิตใจ" สูงสุด จำนวน 1 ชุมชน และเป็นชุมชนที่มีคะแนนการประเมินคุณภาพด้าน "จิตใจ" ต่ำสุดจำนวน 1 ชุมชน

3. เลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามข้อ 2 คือนักเรียนที่อยู่ในชุมชนที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีคะแนนการประเมินคุณภาพของชุมชนด้าน "จิตใจ" สูงสุด โดยมีคะแนนการประเมินคุณภาพของชุมชนด้าน "จิตใจ" ต่ำสุด มาจำนวนเท่า ๆ กัน คือเป็นนักเรียนที่มาจากชุมชนที่มีคะแนนการประเมินคุณภาพด้าน "จิตใจ" สูงสุด จำนวน 201 คน (50.1 %) และนักเรียนที่มาจากชุมชนที่มีคะแนนการประเมินคุณภาพด้าน "จิตใจ" ต่ำสุด จำนวน 200 คน (49.9%) แบ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 201 คน จาก 4 โรงเรียน คือ จากโรงเรียนบ้านน้ำบ่อ จำนวน 33 คน (8.2%) โรงเรียนวัดพังยอม จำนวน 45 คน (11.2%) โรงเรียนชุมชนบ้านนาหวา จำนวน 59 คน (14.7%) โรงเรียนชุมชนวัดพนม จำนวน 64 คน (16.0%) และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 200 คน จาก 3 โรงเรียน คือ จากโรงเรียนเชียรใหญ่ จำนวน 69 คน (17.2%) โรงเรียนทางพูนวิทยาคาร จำนวน 55 คน (13.7%) โรงเรียนฉวางรัชดาภิเษก จำนวน 76 คน (19.0%) รวมเป็น 401 คน

✓ เครื่องมือวัดตัวแปร

เครื่องมือวัดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษาสันสนุนการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว โดยแบบวัดแต่ละฉบับมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

① แบบวัดการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับปริมาณกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่บุคคลเข้าร่วม และเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นที่ชุมชนจัดให้มีขึ้นซึ่งแบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง มีจำนวน 21 ข้อ แล้วนำมาให้กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ช่วยปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแผ่นดิน

ธรรมแผ่นดินทองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 คน เป็นเยาวชนที่เรียนอยู่ใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คน และเป็นเยาวชนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
จำนวน 42 คน แล้วนำแบบวัดมาคัดเลือกได้จำนวน 10 ชื่อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง
4.97-9.01 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74 และเมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นโดยมีค่าเท่ากับ .90 เป็นแบบวัดประโยชน์บอกเล่าประกอบมาตรา
ประเมิน 6 หน่วย จาก จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย

ตัวอย่างแบบวัดการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

(0) จินตนาการในวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่วัด

.....			
ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย

(00) การฟังเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ช่วยเตือนใจให้ฉันกระทำแต่ความดี

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเป็น

ข้อความทางบวกทั้งหมด ในส่วนแรกให้คะแนนจาก 3, 2, 1, 0 ตามลำดับ จาก ทุกครั้ง

บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย ในส่วนที่สองให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันถุชน แบบวัดนี้วัดข้อความเกี่ยวกับการปฏิบัติของ

มารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดูตน) ที่มีต่อผู้ตอบในตนเองที่รัก ยอมรับ ให้ความสนิทสนม เป็นกัน

เองกับบุตรมาก และให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของตนในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ ผู้วิจัย

นำมาจากแบบวัดจากแบบวัดจากการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ใน

สถานะที่เลี้ยงในครอบครัวและในทางย้อนกลับ (ตรงเดือน พัทธมนานัน และคนอื่น ๆ, 2536)

รวม 15 ข้อ ในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าประกอบมาตราประเมิน 6 หน่วย จากจริงที่สุด

จนถึงไม่จริงเลย มีค่าความเชื่อมั่น .89 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ค่าใกล้เคียงกับของเดิม คือ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .37

ตัวอย่างแบบวัดการยอมรับเลี่ยนดูแบบรักสันนัสนุ

(0) แม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉันเลย

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดการยอมรับเลี่ยนดูแบบรักสันนัสนุมี 2 ลักษณะ

คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จากจริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จากจริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย เช่นกัน

2. แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว แบบวัดนี้วัดข้อความที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเยาวชนต่อปริมาณการปฏิบัติของมารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดูตน) ใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านชักจูงบุตรให้เข้าไปใกล้ชีวิตพุทธศาสนาหรือในพุทธศาสนาเข้ามาใกล้ชีวิตบุตร ให้การเอาใจใส่ด้วยการชักจูงบุตรให้ปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของพุทธศาสนา (2) ตอบคำถาม อธิบาย ที่แจ้ง หรือยกตัวอย่างให้บุตรเข้าใจถึงการปฏิบัติดังกล่าว (3) สนับสนุน ส่งเสริมให้บุตรทำตามหลักพุทธศาสนา ทำตัวเป็นแบบอย่าง เพื่อให้บุตรเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามหลักศาสนา ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย จามตา วณิชานนท์ (2536) มาปรับปรุงมีจำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าระบอบมาตราละ 6 หน่วย ให้เลือกตอบจาก จริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .77 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีความเชื่อมั่นสูงขึ้นกว่าเดิม คือมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

3. แบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา เป็นแบบวัดที่ตามในเรื่องกฎแห่งกรรม บุญ บาป นรก สวรรค์ ความเป็นเอกชาติ และหลักนิพพานของผู้ตอบ แบบวัดนี้สร้างขึ้นใช้ในปีใดจึงการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต การทำงาน และจริยธรรมของเยาวชน (นางเตือน นันทมนานี และคณะ ๒. 2533) มีจำนวน 10 ข้อ

ในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าประกอบมาตราประเมน 6 หน่วย ให้เลือกตอบจากจริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย แบบวัดนี้ได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 3.59-7.33 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง คือ .67 และ เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นสูงขึ้นกว่าเดิมคือ .87

ตัวอย่างแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา

(0) ฉันเชื่อว่านรก สวรรค์ และภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องมงาย

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนามี 2 ลักษณะ คือ

ข้อความทางบวก และข้อความทางลบ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนมี 2 กรณี คือ

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6,5,4,3,2,1 ตามลำดับ จากจริงที่สุด

จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1,2,3,4,5,6 ตามลำดับ จากจริงที่สุด

จนถึง ไม่จริงเลย เช่นกัน

(5) แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับปริมาณความเป็นไปได้ที่ บุคคลจะกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักพุทธ ศาสนาขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การบริจาดทาน การรักษาศีล ตลอดจนการเจริญภาวนาสมาธิ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่สร้างขึ้นใช้ในโครงการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ ศาสนาที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต การทำงาน และจริยธรรมของคนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ คนอื่น ๆ. 2533) มีจำนวน 10 ข้อ ในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าประกอบมาตราประเมน 6 หน่วย ให้เลือกตอบจากจริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย แบบวัดนี้ได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.64-7.43 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลาง คือ .64 และเมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นสูงขึ้น คือ .87

ตัวอย่างแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

(0) ฉันพร้อมที่จะหยุดบด ถ้าคำพูดนั้นจะช่วยให้อันได้รับประโยชน์

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดทางปฏิบัติทางพุทธศาสนามี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6,5,4,3,2,1 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1,2,3,4,5,6 จากจริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย เช่นกัน

6. แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับผลของการกระทำของผู้ตอบ ความพยายาม หรือความสามารถของผู้ตอบ ตลอดจนการเชื่อในเรื่องของโชคลางเคราะห์ ความบังเอิญ หรืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่ผลของการกระทำของผู้ตอบ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนผลจากการวิจัย เรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2536) มีจำนวน 15 ข้อ ในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าประกอบมาตราประเมิน 6 หน่วย ให้เลือกตอบจากจริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นใกล้เคียงกันคือ .87

ตัวอย่างแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน

(0) ถ้าเราโชคดีตั้งแต่เช้า ก็หวังได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้นก็จะดีหมด

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนมี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย เช่นกัน

7. แบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ต้องการ

ในตัวเพื่อน ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาจากการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิต และพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางบ้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ . 2536) มีจำนวน 15 ข้อ แต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่าประกอบมาตราประเมิน 6 หน่วย จากจริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 เมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ค่าความเชื่อมั่นลดลงคือมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

(0) ข้าพเจ้ามักจะคบเพื่อนที่ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม มี 2 ลักษณะ คือ

ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนน จึงมี 2 กรณี

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จากจริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย เช่นกัน

8. แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นแบบวัดที่ถามเกี่ยวกับการกระทำของเยาวชนเมื่อโดนขัดใจ หรือเมื่อมีสิ่งไม่สบายใจเกิดขึ้น เยาวชนจะเลือกใช้วิธีระงับอารมณ์หันเหความรู้สึก และความสนใจของตน หรือจะใช้วิธีการทำลายสิ่งของ และทำร้ายผู้อื่นทางกายหรือทางวาจา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัยได้นำแบบวัดจากการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของ นักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางบ้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ . 2536) มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .80 ลักษณะของแบบวัดในแต่ละข้อเป็นประโยคบอกเล่า ประกอบมาตราประเมิน 6 หน่วย ให้เลือกตอบจาก จริงที่สุด จนถึงไม่จริงเลย และเมื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ค่าความเชื่อมั่นลดลง คือ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมแบบก้าวร้าว

(0) ฉันมักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวก และข้อความทางลบ ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ

กรณีข้อความทางบวก การให้คะแนนให้จาก 6,5,4,3,2,1 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

กรณีข้อความทางลบ การให้คะแนนให้จาก 1,2,3,4,5,6 ตามลำดับ จากจริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย เช่นกัน

9. แบบสอบถามภูมิหลัง เป็นแบบสอบถามรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน การนับถือศาสนา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา สถานที่อยู่อาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว แบบสอบถามนี้มีลักษณะให้ตอบในช่องว่างหรือเลือกคำตอบที่มีอยู่

การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวัดตัวแปรเพียง 1 ฉบับ คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้มีขึ้นแต่ละปีตามการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง แล้วนำไปให้กรรมการควบคุมปณิธานิพนธ์ดูเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้และหาคุณภาพของเครื่องมือดังได้กล่าวมาแล้ว ในส่วนของเครื่องมือวัดตัวแปรส่วนแบบวัดตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว แบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน แบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวได้มีผู้ทำการสร้างไว้แล้ว บางฉบับคือแบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และแบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิจัยได้นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรง หาค่าอำนาจจำแนก และหาความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละฉบับก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยมีรายละเอียดของการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. หาความเที่ยงตรง (Validity) ในการหาความเที่ยงตรงของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบ Content Validity โดยนำแบบวัดไปให้กรรมการควบคุมปริมาณพันธพิจารณาแบบวัดว่ามีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปรหรือไม่ และให้ดูภาษา สำนวนของข้อคำถามว่าเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบวัดสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

2. หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทุกแบบวัด (ยกเว้นแบบวัดลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item analysis) ด้วยเทคนิค 27 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ แล้วทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายข้อโดยใช้สถิติ (t-test) สำหรับแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมพฤติกรรมก้าวร้าว การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราประเมินค่า (ประคอง กรรณสูตร. 2525 : 139-141) ด้วยสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน Distribution ของ t

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยรายข้อในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) สำหรับแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมพฤติกรรมก้าวร้าว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาชุมชน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยสนุนและการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ซึ่งเป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินค่า (ประคอง กรรณสูตร. 2525 : 52 - 54) ด้วยสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด

n แทน จำนวนข้อของแบบวัด

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อติดต่อขอหนังสืออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากแผนกศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และแผนกศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตามลำดับในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไปติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วเก็บรวบรวมข้อมูล และนำหนังสือจากแผนกศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราชไปติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเมื่อได้รับอนุญาตจึงเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 3 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดที่เตรียมไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three - way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 เมื่อพบว่าสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทีละคู่ด้วยวิธี Scheffe
2. การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 และข้อ 4 โดยใช้เกณฑ์แตกต่างเบียร์เซนต์ท้านายที่ 5% (Cohen, 1977 : 413-414)
3. การวิเคราะห์สัมพันธสัมพันธ์แบบแคนอนนิคัล (Canonical Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้" นี้ ต้องการศึกษว่าการอาศัยในชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวในปริมาณต่างกันจะก่อให้เกิดผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนบางประการแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) ตัวแปรด้านชุมชน มีทั้งหมด 2 ตัวแปร คือ คุณภาพของชุมชน และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 2) ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว มี 2 ตัวแปร คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว 3) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนมี 6 ตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และประเภทของครอบครัว 4) ลักษณะทางศาสนาของเยาวชน มี 2 ตัวแปร คือ ความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา 5) ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ มี 3 ตัวแปร คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว

ในบทนี้จะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเริ่มจากการพิจารณาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัวของผู้ถูกศึกษา แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนี้ก่อน เพื่อให้เข้าใจถึงการแบ่งประเภทของผู้ตอบออกเป็นกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ข้อมูลและยังเป็นประโยชน์ในการตีความผลการวิจัย และกำหนดของเขตการนำผลจากวิจัยนี้ไปใช้ต่อไปด้วย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเยาวชนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 401 คน แบ่งเป็นเยาวชนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 201 คน (50.1%) และเยาวชนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 200 คน (49.9 %) เป็นชาย 180 คน (44.9 %) เป็นหญิง 221 คน (55.1 %) เมื่อพิจารณาตามระดับอายุ พบว่า เยาวชนกลุ่มนี้มีอายุโดยเฉลี่ย 13.51 ปี เมื่อแยกเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่มตามอายุได้เยาวชนอายุน้อย จำนวน 201 คน (50.1 %) เยาวชนอายุมาก 200 คน (49.9 %) เมื่อพิจารณาระดับเศรษฐกิจในครอบครัวของเยาวชน ปรากฏว่า เป็นเยาวชนที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ จำนวน 227 คน (69.1 %) เยาวชนที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 124 คน (30.9 %) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของบิดาปรากฏว่า เยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 331 คน (82.5 %) เยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาแต่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 33 คน (8.3 %) เยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 37 คน (9.2 %) จึงแบ่งเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับการศึกษาของบิดา โดยเยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จัดเป็นเยาวชนที่มีบิดามีการศึกษาต่ำ มีจำนวน 321 คน (80.0 %) เยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป จนถึงปริญญาตรีจัดเป็นเยาวชนที่มีบิดาจบการศึกษานานกลางมีจำนวน 80 คน (20.0 %) เมื่อพิจารณาเยาวชนตามระดับการศึกษาของมารดา พบว่า เยาวชนที่มีมารดาจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 343 คน (85.5 %) เยาวชนที่มีมารดาจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาแต่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 41 คน (10.3 %) เยาวชนที่มีมารดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 17 คน (4.2 %) เมื่อแบ่งเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่ม เช่นเดียวกับการศึกษาของบิดา พบว่า เยาวชนที่มีมารดาการศึกษาต่ำมีจำนวน 334 คน (83.3 %) และเยาวชนที่มีมารดาการศึกษานานกลางมีจำนวน 67 คน (16.7 %) เมื่อพิจารณาเยาวชนตามประเภทของครอบครัว พบว่าเป็นเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยวมีจำนวน 328 คน (81.8 %) เยาวชนที่มาจากครอบครัวขยาย มีจำนวน 73 คน (18.2 %)

ลักษณะชุมชน

เมื่อพิจารณาตามคุณภาพของชุมชนที่เยาวชนอาศัยอยู่ คือชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ที่ได้รับคะแนนการประเมินด้านจิตใจสูงและต่ำ ชุมชนที่ได้รับคะแนนการประเมินด้านจิตใจสูง คือ ได้คะแนนการประเมิน 47 - 61 คะแนน และชุมชนที่ได้รับคะแนนการประเมินด้านจิตใจต่ำ คือ ได้คะแนนการประเมิน 26 - 41 คะแนน เมื่อแบ่งเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เป็นเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ จำนวน 200 คน (49.9 %) และเป็นเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง จำนวน 201 คน (50.1 %) เมื่อพิจารณาตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนซึ่งหมายถึง ปริมาณของผู้ตอบได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาประเภทต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นในรอบหนึ่งปี เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังเทศน์ การบำเพ็ญประโยชน์ในวัด จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ผู้ตอบมองเห็นประโยชน์ เช่น เข้าใจถึงความหมาย และหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนามากขึ้น ลดการทำชั่ว ทำความดีมากขึ้น และมีจิตใจผ่องใส สบายใจ เป็นต้น ผู้ตอบแต่ละคนอาจจะมีคะแนนการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนได้ตั้งแต่ 0 - 180 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ 87 - 161 คะแนน พบคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่าง คือ 112.84 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 10.46

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัวแปร

การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว หมายถึง การได้รับการปฏิบัติจากมารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดูตน) ด้วยการเอาใจใส่ชักจูงให้เกิดความสนใจในการปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน คือ การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา มีการอธิบายให้เข้าใจถึงหลักการปฏิบัติดังกล่าว และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดู ผู้ตอบแต่ละคนอาจมีคะแนนการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวได้ตั้งแต่ 30 - 180 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ 105 - 163 คะแนน พบคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างคือ 130.44 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 12.63 คะแนน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การได้รับการปฏิบัติจากมารดา (หรือผู้
อบรมเลี้ยงดูตน) ในลักษณะที่รักใคร่ ชื่นชม ยอมรับให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และมีส่วนร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันสอบถามทุกข์สุข ช่วยเหลือหรือแก้ไข้ปัญหา ผู้ตอบแต่ละคนอาจ
จะมีคะแนนการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนได้ตั้งแต่ 15-90 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่ม
ตัวอย่าง คือ 65-90 คะแนน พบคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างคือ 79.58 คะแนน และค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 5.66 คะแนน

เนื่องจากการวิจัยนี้ได้เน้นการศึกษาคุณภาพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางศาสนา
และพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชน ดังนั้นเพื่อให้ผลการวิจัยนี้เข้ามาตรฐานที่เชื่อได้ว่าเป็นผล
มาจากคุณภาพของชุมชนที่แตกต่างกันจริง ในการวิจัยนี้จึงทำการศึกษาเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มี
คุณภาพทางพุทธที่มีปริมาณต่างกันจำนวนเยาวชนเท่า ๆ กัน โดยใช้เกณฑ์คุณภาพของชุมชนสูง
และต่ำเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (ดูตาราง 30 ภาคผนวก ข) โดยที่เยาวชนทั้ง
สองกลุ่มนี้มีความเท่ากันทางด้านเพศ อายุ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของ
บิดา ระดับการศึกษาของมารดา และประเภทของครอบครัว ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของ
การวิจัยนี้ทุกประการ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ แบ่งตามวิธีวิเคราะห์ข้อเป็น 4 ส่วน
คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three - way Analysis of
Variance) ซึ่งต้องการทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรตาม ตามตัวแปรอิสระที่ละสามตัว ส่วน
ตัวที่สองเป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายตัวแปรตามตัวเดียว ซึ่งทำให้ทราบอิทธิพล
ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบแคนอนนิคัล
(Canonical Correlation) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งชุดกับตัวแปร
ตามทั้งชุดในกรณีทั้งสองฝ่ายประกอบด้วยตัวแปรย่อยหลายตัว และส่วนที่สี่เป็นการหาความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาที่ละคู่ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอในส่วนของการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง
ตามด้วยการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบแคนอนนิคัล และการหา
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ในการวิจัยนี้มีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง 2 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่ง ใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว รูปแบบที่สองใช้ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน โดยทั้งสองรูปแบบนี้มีตัวแปรตาม 5 ตัว คือ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว การเสนอผลการวิเคราะห์จะเสนอเรียงตามลำดับรูปแบบของการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ

ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชน ตามเพศ และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนในรูปแบบที่หนึ่ง คือ พิจารณาความแปรปรวนของลักษณะทางศาสนา และพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้าน ตามตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังต่อไปนี้

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับความเชื่อทางพุทธศาสนาของเยาวชน

ความเชื่อทางพุทธศาสนา หมายถึง การรับรู้และการยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา อันประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญ คือ ไตรสรณาคม กรรมและวิบากกรรม นรก สวรรค์ อเนกชาติ และนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุด ผู้ตอบแต่ละคนอาจจะมีคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนาได้ตั้งแต่ 10 - 60 คะแนน พิลัยที่พบในกลุ่มตัวอย่างคือ 39-58 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 47.74 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 4.94 คะแนน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธ พิจารณาตาม เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก

ครอบครัว ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 2) คะแนนความเชื่อทางพุทธแบบรวนไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวแต่ละตัวแปรแยกกันอย่างเด่นชัด แต่ไม่แบบรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ละสองตัวหรือที่ละสามตัวแต่ประการใด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางพุทธในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกัน พบว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 50.59 และ 45.15 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวมาก มีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 49.76 และ 46.19 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อทางพุทธตามตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน ในกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 3) คะแนนความเชื่อทางพุทธแบบรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกันอย่างมีนัยได้ ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายเพียงกลุ่มเดียว เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยความเชื่อทางพุทธของกลุ่มผู้ตอบ 8 กลุ่ม ที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสาม มาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (ยกยงจิต อินทสุวรรณ, 2529 : 126 อ้างอิงมาจาก Scheffe', 1959) พบว่าในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวมาก มีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 31 ภาคผนวก ข)

ต่อมาพบว่าคะแนนความเชื่อทางพุทธแบบรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ เพศ และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามาจากครอบครัวอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระ

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ
 การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก
 ครอบครัวในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	27.86	1	27.86	1.70
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต (ข)	2036.17	1	2036.17	124.16***
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ค)	322.26	1	322.26	19.65***
ก x ข	3.64	1	3.64	<1
ก x ค	.10	1	.10	<1
ข x ค	.82	1	.82	<1
ก x ข x ค	1.60	1	1.60	<1
ส่วนที่เหลือ	6444.89	393	16.40	
รวม	9763.03	400	24.41	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 3 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนความเชื่อทาง
พุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน และได้รับ
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
อายุน้อย	201	<1	68.41***	8.90**	<1	2.34	<1	<1
อายุมาก	200	1.18	64.07***	8.94**	<1	4.67*	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	4.77*	98.28***	15.32**	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	124	<1	28.85***	2.86	<1	1.05	<1	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	<1	16.73***	3.64	<1	<1	<1	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	2.53	12.51***	3.56	1.95	<1	2.50	<1
การศึกษานิดาต่ำ	321	2.41	98.48***	12.15**	<1	<1	<1	<1
การศึกษานิดาปานกลาง	80	<1	25.03***	6.80*	<1	5.30*	1.62	<1
การศึกษามารดาต่ำ	334	3.99*	106.27***	10.33**	<1	<1	<1	<1
การศึกษามารดาปานกลาง	67	<1	10.33***	7.87**	<1	4.58	<1	2.38
ครอบครัวเดี่ยว	328	2.21	117.96***	13.88**	<1	2.34	<1	1.73
ครอบครัวขยาย	73	<1	10.33***	6.98**	<1	<1	<1	5.14*

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ก = เพศ

ข = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน

ค = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ทั้งสอง ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก พบว่า (ดูตาราง 32 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยอย่างเด่นชัด ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง พบว่า (ดูตาราง 33 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยอย่างเด่นชัด

นอกจากนี้ยังพบผลอีกว่า คะแนนความเชื่อทางพุทธแปรปรวนไปตามเพศอย่างเด่นชัด ในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ 2 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม คือกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำโดยพบว่าเยาวชนหญิงมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนชาย และพบต่อไปว่าคะแนนความเชื่อทางพุทธแปรปรวนไปตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนอย่างเด่นชัดในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และพบต่อไปอีกว่าคะแนนความเชื่อทางพุทธแปรปรวนไปตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ 9 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพบว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบผลในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อยที่ศึกษา 2) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ 3) เยาวชนหญิงที่มีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนชาย พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ 4) เยาวชนหญิงที่อายุมาก และเยาวชนชายที่บิดามีการศึกษานานกลางถ้าได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีความเชื่อทาง

พุทธมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

5) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนชาย และหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัวกับการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเยาวชน

การปฏิบัติทางพุทธศาสนา หมายถึง ปริมาณความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำหรือ จดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักพุทธศาสนาขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การบริจาคทาน การรักษาศีล ตลอดจนการเจริญภาวนาสมาธิ ซึ่งเป็นการจัดเว้นการ กระทำชั่วทำแต่ความดี และรักษาจิตใจให้ผ่องใส ผู้ตอบแต่ละคนอาจมีคะแนนการปฏิบัติทางพุทธ ได้ตั้งแต่ 10 - 60 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่างคือ 40 - 60 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 51.37 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 4.85 คะแนน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธ พิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก ครอบครัว ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มในกลุ่รวม พบว่า (ดูตาราง 4) คะแนนการปฏิบัติทาง พุทธแปรปรวนไปตามการ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการได้รับการส่งเสริมความ เป็นพุทธมามกะจากครอบครัวแต่ละตัวแปรอย่างเชื่อมั่นได้ แต่ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของ ตัวแปรอิสระที่จะสองตัวหรือที่ละสามตัวแต่ประการใด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ ทางพุทธในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 54.48 และ 48.55 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย คะแนนการปฏิบัติทางพุทธในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการปฏิบัติ

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	49.46	1	49.46	3.46
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต (ข)	2702.80	1	2702.80	188.94***
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว (ค)	127.40	1	127.04	8.88**
ก x ข	51.65	1	51.65	3.61
ก x ค	13.32	1	13.32	<1
ข x ค	50.83	1	50.83	3.55
ก x ข x ค	.30	1	.30	<1
ส่วนที่เหลือ	5621.79	393	14.31	
รวม	9407.89	400	23.52	

***, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาโดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักส้นับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
อายุน้อย	201	<1	89.56***	9.11**	<1	<1	2.92	<1
อายุมาก	200	5.04*	103.76***	2.20	7.54**	1.23	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	2.73	123.46***	4.22*	1.90	<1	1.50	<1
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	124	<1	63.06***	4.53*	2.36	1.12	2.09	1.54
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	1.01	45.90***	<1	2.01	<1	1.05	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	<1	3.28	<1	<1	5.07*	<1	3.09
การศึกษาบิดาต่ำ	321	3.74	154.25***	4.29*	2.19	<1	1.82	<1
การศึกษาบิดาปานกลาง	80	<1	31.57***	4.85*	5.17*	3.36	4.29*	<1
การศึกษามารดาต่ำ	334	6.36*	173.52***	4.45*	2.60	<1	2.69	<1
การศึกษามารดาปานกลาง	67	<1	21.37***	2.08	2.58	5.19*	1.76	<1
ครอบครัวเดี่ยว	328	3.55	153.50***	7.83**	3.43	<1	1.84	<1
ครอบครัวขยาย	73	<1	33.16***	1.02	<1	<1	2.61	1.23

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ก = เพศ

ข = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักส้นับสนุน

ค = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (คะแนนเฉลี่ย คือ 53.13 และ 50.03 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธตามตัวแปรอิสระทั้งสามตัวดังกล่าว ในกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 5) คะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ เพศ และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนโดยพบผลเด่นชัดในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 4 กลุ่มที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนอายุมากและกลุ่มที่บิดาการศึกษาปานกลาง ในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดูตาราง 34, 35 ภาคผนวก ข) และพบต่อไปในกลุ่มเยาวชนอายุมากกว่าในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดูตาราง 34 ภาคผนวก ข)

พบต่อมาว่าคะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองตัวคือ เพศ และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวอย่างเด่นชัดในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและ กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 4 กลุ่ม ที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเซฟเฟในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลางพบว่า (ดูตาราง 36 ภาคผนวก ข) เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงพบว่า ไม่มีคะแนนเฉลี่ยค่าใดแตกต่างกันในระดับที่ยอมรับได้

นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางเพียงกลุ่มเดียว เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธในกลุ่มผู้ตอบ 4 กลุ่ม

ที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองพบว่า (ดูตาราง 37 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยถ้ายังคงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนิบสนุนมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อยอย่างเด่นชัด

เมื่อพิจารณาคะแนนการปฏิบัติทางพุทธตามตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร (ดูตาราง 5)

พบว่า คะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตามเพศอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 2 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ ถ้าเป็น เยาวชนหญิงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าเยาวชนชายและคะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวน ไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อยอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อย 11 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม ที่สำคัญ คือ กลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อยมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อย พบอีกต่อไปว่าคะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตาม การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 7 กลุ่มจาก 12 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำและกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย คะแนนพบว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการปฏิบัติทาง พุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนิบสนุนมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อย ซึ่ง พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 2) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการปฏิบัติทางพุทธมาก กว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เกือบทุกกลุ่ม ที่สำคัญ คือ กลุ่มเยาวชนอายุน้อยกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ และกลุ่ม เยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว 3) เยาวชนหญิงที่อายุมาก และมีมารดาการศึกษาต่ำมีการปฏิบัติทาง พุทธมากกว่าเยาวชนชาย 4) ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก ทั้งในหมู่เยาวชนหญิงและชายที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อยมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าเยาวชนเพศเดียวกันที่ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนิบน้อย 5) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลางในหมู่

เยาวชนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้นมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสน้อย และในหมู่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้นมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสน้อย 6) ในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลางในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัวมากมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัวน้อย

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้น และได้รับการส่งเสริมความเป็น

พุทธมาจากครอบครัวกับความเชื่ออำนาจภายในตนของเยาวชน

ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ปริมาณความตระหนักว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับผู้ที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้นขึ้นกับโชค เคราะห์ ความบังเอิญหรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลจากการกระทำของตนเอง ผู้ตอบแต่ละคนอาจจะได้คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ได้ตั้งแต่ 15-90 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่างคือ 49-80 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 67.81 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 6.86 คะแนน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน พิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้น และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัว ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวมพบว่า (ดูตาราง 6) คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้น และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัวแต่ละตัวแปรแยกกันอย่างเด่นชัด แต่ไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ละสองตัวหรือทั้งสามตัวแต่ประการใด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้นแตกต่างกันพบว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสนั้นมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัสน้อย (คะแนนเฉลี่ย คือ 72.15 และ 63.86

ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวแตกต่างกัน พบว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 70.47 และ 65.77 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนตามตัวแปรอิสระสามตัวดังกล่าวในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังต่างกัน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 7) คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกันในกลุ่มเยาวชนที่บิดามีการศึกษานานกลางอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 8 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสามด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 38 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนชาย ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบต่อไปว่าในหมู่เยาวชนชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามเพศ การ
 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก
 ครอบครัวในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	104.82	1	104.82	3.60
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน (ข)	5108.77	1	5108.77	175.56***
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ค)	381.17	1	381.17	13.10***
ก x ข	7.12	1	7.12	<1
ก x ค	11.39	1	11.39	<1
ข x ค	11.82	1	11.82	<1
ก x ข x ค	4.88	1	11.88	<1
ส่วนที่เหลือ	11436.26	393	29.10	
รวม	18833.60	400	47.08	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 7 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ
ภายในตนโดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการ
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
อายุน้อย	201	1.96	62.85***	11.22**	1.10	<1	1.95	1.09
อายุมาก	200	2.14	164.69***	1.43	<1	3.01	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	5.76*	121.22***	6.78**	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	<1	56.51***	4.38*	<1	<1	<1	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	<1	39.92***	2.61	<1	1.55	<1	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	2.22	18.45***	1.63	2.46	<1	<1	<1
การศึกษาบิดาต่ำ	321	4.27*	147.68***	6.92*	<1	<1	<1	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	28.07***	7.50**	<1	<1	5.86*	5.17*
การศึกษามารดาต่ำ	334	3.57	152.98***	6.06*	<1	<1	<1	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	1.57	22.69***	10.66**	2.95	<1	5.66*	3.78
ครอบครัวเดี่ยว	328	5.21*	169.37***	8.28**	<1	<1	1.09	<1
ครอบครัวขยาย	73	<1	13.75***	5.64*	<1	<1	<1	1.64

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ก = เพศ

ข = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ค = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ต่อมาพบว่า คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว อย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนโดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรทั้งสองตัวพร้อมกัน ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 39, 40 ภาคผนวก ข) ในหมู่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย แต่ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน แปรปรวนไปตามเพศอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ กลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดียว โดยที่เยาวชนชายมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนหญิงและพบว่าคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 9 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุน้อย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 7)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงสรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยเฉพาะเยาวชนอายุน้อย 2) เยาวชนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม 3) เยาวชนชายมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนหญิง พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนที่ครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ และเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดียว 4) ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบต่อไปว่าในหมู่เยาวชนชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน พบผลในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง 5) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และพบต่อไปว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้ายังคงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากอยู่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย พบผลในกลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาปานกลาง

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็น

พุทธมามกะจากครอบครัวกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีความประพฤติดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลียงกิจกรรมที่เป็นโทษ เช่น เล่นการพนัน เสพสิ่งเสพติด และหนีเรียน เป็นต้น ผู้ตอบแต่ละคนอาจมีคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ตั้งแต่ 15-90 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ 67-87 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 78.60 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 4.54 คะแนน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวซึ่งผลในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 8) คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวแต่ละด้านแยกกันค่อนข้างเด่นชัด แต่ไม่ได้แปรปรวนไปตามอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งสองตัวหรือทั้งสองตัวแต่ประการใด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 80.96 และ 76.45 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวต่างกันพบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 80.25 และ 77.33 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมตามตัวแปรอิสระทั้งสามตัวดังกล่าว ในกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 9) คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกันในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 8 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกัน ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 41 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนน้อยและพบต่อไปว่าเยาวชนหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากด้วยมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน

ต่อมาพบว่าคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มเยาวชนอายุน้อยอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มผู้ตอบ 4 ประเภท ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 42 ภาคผนวก ข) ในหมู่ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสนน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยเป็นผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยที่สุดคือน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีก 3 กลุ่ม

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	1.31	1	1.31	<1
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนสนับสนุน (ข)	1400.39	1	1400.39	93.33***
การส่งเสริมความเป็นพหุภาคมกะจากครอบครัว (ค)	208.49	1	208.49	13.90***
ก x ข	12.55	1	12.55	<1
ก x ค	49.47	1	49.47	3.30
ข x ค	30.34	1	30.34	2.02
ก x ข x ค	6.53	1	6.53	<1
ส่วนที่เหลือ	5896.66	393	15.00	
รวม	8228.55	400	20.57	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 9 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยสนุน และได้รับการส่งเสริม

ความเป็นพหุภาคมกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
อายุน้อย	201	<1	42.81***	10.13**	<1	<1	5.59*	<1
อายุมาก	200	1.31	51.90***	3.04	<1	3.36	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	<1	55.85***	9.45**	<1	1.41	1.04	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	1.09	34.55***	4.80*	<1	1.50	<1	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	<1	19.11***	4.35*	<1	1.01	2.93	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	<1	<1	<1	1.61	1.96	<1	<1
การศึกษาบิดาต่ำ	321	<1	79.94***	4.94*	<1	2.64	<1	1.21
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	16.60***	15.07**	<1	<1	3.64	5.46*
การศึกษามารดาต่ำ	334	<1	82.17***	5.35*	<1	2.83	<1	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	<1	11.26***	14.67**	<1	<1	2.25	3.50
ครอบครัวเดี่ยว	328	<1	67.16***	8.14**	<1	3.20	2.85	<1
ครอบครัวขยาย	73	<1	24.88***	7.49**	<1	<1	<1	1.09

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ก = เพศ

ข = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยสนุน

ค = การส่งเสริมความเป็นพหุภาคมกะจากครอบครัว

นอกจากนี้ยังพบว่า การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชนแปรปรวนไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อย 11 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม (ดูตาราง 9) ที่สำคัญคือ เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ซึ่งผลเช่นนี้ไม่พบในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง และคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม (ดูตาราง 9) ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุน้อยและกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ซึ่งพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 2) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ซึ่งพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือกลุ่มเยาวชนอายุน้อย และเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 3) กลุ่มเยาวชนที่อายุน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย เป็นผู้ที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยที่สุด 4) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และพบต่อไปอีกว่า เยาวชนหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากด้วยมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน

เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็น

พุทธมามกะจากครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การขาดความสามารถที่จะระงับอารมณ์โกรธ และมีการโต้ตอบทางกายและทางวาจาอย่างไม่สมควร ซึ่งเป็นการทำลายสิ่งของและทำร้ายบุคคลอื่นในที่นี้ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมาก หมายถึง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย ถ้าได้คะแนนน้อย หมายถึง มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก ซึ่งผู้ตอบแต่ละคนอาจจะมีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวได้ตั้งแต่ 15 - 90 คะแนน พิสัยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ 54 - 80 คะแนน คะแนนเฉลี่ยที่พบในกลุ่มตัวอย่างคือ 68.79 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 5.79 คะแนน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมก้าวร้าว พิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 10) คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ เพศ และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 4 ประเภทตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองตัว ด้วยวิธีการของเชฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 43 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย นอกจากนี้พบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวแต่ละด้านแยกกันอย่างเด่นชัด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนต่างกัน พบว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 71.74 และ 66.10 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 70.10 และ 66.55 ตามลำดับ)

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตามเพศ
 การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก
 ครอบครัว ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
เพศ (ก)	75.78	1	75.78	3.06
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน (ข)	2319.65	1	2319.65	93.52***
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ค)	226.17	1	226.17	9.12**
ก x ข	24.10	1	24.10	<1
ก x ค	123.69	1	123.69	4.99*
ข x ค	.10	1	.10	<1
ก x ข x ค	40.72	1	40.72	<1
ส่วนที่เหลือ	9748.24	393	24.81	
รวม	13401.56	400	33.50	

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว
โดยพิจารณาตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริม
ความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
อายุน้อย	201	<1	18.52***	3.75	2.93	3.12	1.07	<1
อายุมาก	200	6.45*	96.36***	3.88*	<1	3.54	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	2.42	76.34***	9.26**	3.84	3.32	<1	6.51*
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	<1	19.53***	<1	<1	2.95	<1	1.01
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	<1	2.83	<1	<1	<1	1.51	<1
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	<1	2.90	<1	<1	4.91*	<1	1.01
การศึกษาบิดาต่ำ	321	4.19*	72.50***	4.34*	1.38	5.99*	<1	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	22.69***	5.52*	<1	<1	<1	4.31*
การศึกษามารดาต่ำ	334	4.79*	78.07***	3.74	2.23	7.43**	<1	1.43
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	<1	18.69***	6.46*	<1	<1	<1	2.53
ครอบครัวเดี่ยว	328	3.57	79.03***	4.85*	<1	4.27*	<1	4.58*
ครอบครัวขยาย	73	<1	13.84***	5.88*	1.09	1.47	1.25	3.00

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01, .05 ตามลำดับ

ก = เพศ

ข = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ค = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวตามตัวแปรอิสระทั้งสาม ตัวดังกล่าว ในกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังในกลุ่มเยาวชน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 11) คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกันในกลุ่มเยาวชนที่ครอบครัวมีเศรษฐกิจต่ำ เยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง และเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 8 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสาม ด้วยวิธีการของเซฟเฟในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ พบว่า (ดูตาราง 44 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ส่วนในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และพบต่อไปว่าเยาวชนหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง พบว่า (ดูตาราง 45 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว พบว่า (ดูตาราง 46 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนทั้งชายและหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนเพศเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และพบอีกว่าในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและพบต่อไปอีกว่าเยาวชนหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

มากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันและได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน

ต่อมาพบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ เพศกับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวในกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มผู้ตอบ 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระด้วยวิธีการเซฟเฟ พบว่า ในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 47, 48, 49 ภาคผนวก ข) ยกเว้นในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงที่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวคู่ใดในระดับที่ยอมรับได้

นอกจากนี้พบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามเพศอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 3 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ และเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ โดยที่เยาวชนชายมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนหญิง และยังพบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 10 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่าในหมู่เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันน้อย และยังพบต่อไปอีกว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 7 กลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่าในหมู่เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุภาคมะจากครอบครัวน้อย

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทันน้อย

พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม 2) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยพบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ 3) เยาวชนชายมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนหญิงพบผลในกลุ่มเยาวชนอายุมาก เยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ 4) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดียว ในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย 5) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และครอบครัวเดียว ในหมู่เยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และพบอีกว่าในหมู่เยาวชนชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยทั้งสองด้านพร้อมกัน 6) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดียวนั้นในหมู่เยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทั้งหมด พบผลสำคัญเด่นชัด ดังนี้ 1) เมื่อสรุปตามตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า (1.1) เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย โดยพบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม (1.2) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม (1.3) เยาวชนหญิงมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธมากกว่าเยาวชนชาย พบผลเด่นชัดในกลุ่มย่อยบางกลุ่ม

ที่สำคัญ คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มที่มารดาการศึกษาต่ำ (1.4) เยาวชนชายมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าแต่พฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่าเยาวชนหญิงพบผลเด่นชัดในกลุ่มย่อยบางกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดียว

2) เมื่อสรุปผลตามตัวแปรตามพบว่า (2.1) เยาวชนที่มีความเชื่อทางพุทธมาก เป็นเยาวชนในกลุ่มอายุมาก และกลุ่มที่บิดามีการศึกษานานกลาง ทั้งชายและหญิง ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก (2.2) เยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธมากเป็นกลุ่มเยาวชนอายุมาก ทั้งหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เป็นเยาวชนชายในกลุ่มที่มารดาการศึกษาปานกลางซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก และยังพบอีกว่าเป็นเยาวชนในกลุ่มที่บิดามีการศึกษานานกลาง ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก

(2.3) เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก มีการคบเพื่อนอย่างมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อย เป็นเยาวชนในกลุ่มที่บิดามีการศึกษานานกลาง กลุ่มจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มจากครอบครัวเดียว ซึ่งเป็นฝ่ายชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก นอกจากนี้ยังพบอีกว่า (2.4) เยาวชนที่คบเพื่อนอย่างมาก เป็นเยาวชนในกลุ่มอายุน้อย ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะหรือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนด้านใดด้านหนึ่งน้อย แต่ยังคงได้รับอีกด้านหนึ่งมากอยู่ และ (2.5) เยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อย คือ เยาวชนในกลุ่มจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและจากครอบครัวเดียว ซึ่งเป็นฝ่ายชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และพบอีกในกลุ่ม เยาวชนหญิงจากครอบครัวเดียวได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในลักษณะดังกล่าว และพบว่าเยาวชนหญิงในกลุ่มรวม กลุ่มที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากก็มีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยด้วย

ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนตามการได้รับการส่งเสริมความเป็น

พุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนในรูปแบบที่สอง คือ พิจารณาความแปรปรวนของลักษณะทางศาสนาแต่ละด้าน (ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้าน (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ตามตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ซึ่งในส่วนนี้เป็นการใช้ตัวแปรอิสระใหม่ 2 ตัวแปร ตัวแปรเก่า 1 ตัวแปร จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ซ้ำกับส่วนแรกที่รายงานไปแล้ว โดยในส่วนนี้จะพิจารณาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนเท่านั้น การเสนอผลจะเสนอผลตามตัวแปรตามดังต่อไปนี้

การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทาง

พุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับความเชื่อทางพุทธศาสนาของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อทางพุทธ พิจารณาตามตัวแปรอิสระสามตัว คือ การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า คะแนนความเชื่อทางพุทธแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 12) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางพุทธของเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 48.27 และ 47.29 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางพุทธของเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (คะแนนเฉลี่ยคือ 50.58 และ 44.89 ตามลำดับ)

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนเชื่อทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตามการ
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และ
คุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
การส่งเสริมความพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ก)	256.39	1	256.39	16.35***
การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน (ข)	163.36	1	163.36	10.42***
คุณภาพของชุมชน (ค)	2201.22	1	2201.22	140.34***
ก x ข	39.22	1	39.22	2.50
ก x ค	4.53	1	4.53	<1
ข x ค	.16	1	.16	<1
ก x ข x ค	.65	1	.65	<1
ส่วนที่เหลือ	6164.31	393	15.69	
รวม	9763.03	400	24.41	

**** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 13 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา

โดยพิจารณาการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา
ในชุมชนและคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
ชาย	180	11.68***	10.83***	97.52***	2.13	<1	2.18	<1
หญิง	221	5.98*	2.24	53.02***	<1	<1	1.45	<1
อายุน้อย	201	3.00	1.06	61.75***	3.64	<1	<1	1.67
อายุมาก	200	5.02*	<1	105.43***	1.99	<1	<1	1.27
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	11.83***	6.98**	111.03***	1.07	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	4.02*	3.25	30.58***	1.09	<1	<1	<1
การศึกษาบิดาต่ำ	321	9.66**	7.70**	130.55***	1.12	<1	<1	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	7.03**	3.47	13.80***	2.07	1.05	1.22	1.84
การศึกษามารดาต่ำ	334	9.50**	9.28**	136.29***	1.39	<1	<1	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	6.56*	1.60	9.27**	1.14	1.04	2.68	1.53
ครอบครัวเดี่ยว	328	12.52***	8.42**	102.14***	<1	<1	<1	<1
ครอบครัวขยาย	73	3.15	1.19	42.86***	3.26	<1	<1	<1

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ก = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ข = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ค = คุณภาพของชุมชน

ในส่วนต่อไปนี้เป็น การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อทางพุทธตามตัวแปรอิสระสามตัวดังกล่าวในกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลัง 6 ตัวแปร ตัวแปรละ 2 ระดับ เป็นเยาวชน 12 ประเภท พบว่า คะแนนความเชื่อทางพุทธแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรแยกกันอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 13) โดยแปรปรวนไปตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ เยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว โดยพบผลเช่นเดียวกับในกลุ่มรวมที่รายงานไปแล้ว คือเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย นอกจากนี้ความเชื่อทางพุทธยังแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญ คือ กลุ่มเยาวชนชายกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ เยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว 2) เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธมากกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ พบผลลักษณะนี้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน กับการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธพิจารณาตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 14) คะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธของเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (คะแนนเฉลี่ยคือ 54.54 และ 48.20 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาตามตัวแปรอิสระ ทั้งสามตัวดังกล่าวในกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะชีวิตสังคมและภูมิหลังในกลุ่มเยาวชน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 15) คะแนนการปฏิบัติทางพุทธธรรมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยพิจารณาตาม การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และ คุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
การส่งเสริมความพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ก)	1.44	1	1.44	<1
การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน (ข)	13.49	1	13.49	<1
คุณภาพของชุมชน (ค)	3048.20	1	3048.20	224.52***
ก x ข	5.83	1	5.83	<1
ก x ค	2.23	1	2.23	<1
ข x ค	14.05	1	14.05	1.04
ก x ข x ค	1.04	1	1.04	<1
ส่วนที่เหลือ	5335.52	393	13.78	<1
รวม	9407.89	400	23.52	

**** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 15 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

โดยพิจารณาการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
ชาย	180	2.38	<1	92.16***	<1	<1	<1	<1
หญิง	221	<1	<1	129.67***	1.33	<1	2.13	<1
อายุน้อย	201	<1	<1	121.97***	<1	<1	<1	<1
อายุมาก	200	<1	<1	101.06***	<1	<1	2.33	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	<1	<1	143.52***	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	<1	<1	81.53***	1.76	1.13	2.52	4.79*
การศึกษาบิดาต่ำ	321	<1	1.30	190.85***	<1	<1	<1	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	<1	36.06***	1.93	<1	<1	4.09*
การศึกษามารดาต่ำ	334	<1	<1	202.59***	<1	<1	<1	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	<1	1.31	25.62***	<1	<1	<1	3.35
ครอบครัวเดียว	328	<1	<1	171.98***	<1	<1	<1	<1
ครอบครัวขยาย	73	<1	3.00	60.37***	2.76	<1	<1	2.92

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ก = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ข = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ค = คุณภาพของชุมชน

ทั้งสามตัวพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลาง และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธ ซึ่งจำแนกเป็น 8 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสามตัว ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (คูตาราง 50 ภาคผนวก ข) ไม่ว่าเยาวชนจะได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาหรือไม่ก็ตาม ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง พบว่า (คูตาราง 51 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยและร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่มาก ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนการปฏิบัติทางพุทธแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธ พบว่า เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำซึ่งพบผลในกลุ่มรวม 2) เยาวชนไม่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยหรือมาก ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ พบผลในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวที่ระดับเศรษฐกิจปานกลาง และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าเยาวชนลักษณะเดียวกันที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตาม
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และ
คุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
การส่งเสริมความพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ก)	99.10	1	99.10	3.19
การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน (ข)	11.34	1	11.34	<1
คุณภาพของชุมชน (ค)	4303.99	1	4303.99	138.51***
ก x ข	11.04	1	11.04	<1
ก x ค	1.15	1	1.15	<1
ข x ค	18.55	1	18.55	<1
ก x ข x ค	16.05	1	16.05	<1
ส่วนที่เหลือ	12212.26	393	31.07	
รวม	18833.60	400	47.08	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 17 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความเชื่อมั่นอำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
ชาย	180	1.59	<1	75.36***	<1	<1	<1	<1
หญิง	221	1.60	<1	60.96***	<1	<1	<1	<1
อายุน้อย	201	1.01	2.87	37.26***	<1	<1	<1	<1
อายุมาก	200	1.65	9.93**	212.66***	1.52	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	1.64	<1	94.13***	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	124	1.67	<1	45.38**	3.50	1.57	8.27**	<1
ระดับการศึกษาต่ำ	321	2.40	<1	112.72***	1.08	<1	<1	<1
ระดับศึกษานานกลาง	80	<1	1.46	28.19***	<1	<1	1.08	3.03
ระดับศึกษามารดาต่ำ	334	1.86	<1	114.98***	1.39	<1	<1	<1
ระดับศึกษามารดานานกลาง	67	<1	<1	23.93***	1.12	<1	3.95	<1
ครอบครัวเดี่ยว	328	1.19	<1	125.24***	1.03	<1	<1	<1
ครอบครัวขยาย	73	3.07	<1	15.60***	<1	<1	3.96	<1

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ก = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ข = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ค = คุณภาพของชุมชน

การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธ

ศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับความเชื่ออำนาจภายในตนของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนพิจารณาตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 16) คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนพบว่า เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพของชุมชนสูงที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (คะแนนเฉลี่ย คือ 71.79 และ 63.82 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนตามตัวแปรอิสระสามตัวดังกล่าว ในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังต่างกัน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 17) คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลางอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเชฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 52 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้พบว่าคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชนอายุมากเพียงกลุ่มเดียว เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนแตกต่างกัน พบว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ซึ่งผลเช่นนี้ไม่พบในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย และยังพบต่อไปอีกว่าคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ในทุกกลุ่มย่อย เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน พบว่า เยาวชนที่

มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 2) ในกลุ่มเยาวชนอายุมากที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย 3) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง ในหมู่เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทาง

พุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมพิจารณาตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 18) คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองตัว ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (ดูตาราง 53 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงด้วยการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ และพบต่อไปอีกว่าในหมู่เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยที่สุดคือน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีกสามกลุ่ม นอกจากนี้พบว่าคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนแต่ละตัวแปรอย่างเด่นชัด เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย (คะแนนเฉลี่ยคือ 80.15 และ 76.75 ตามลำดับ) เมื่อทำการ

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตาม
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และ
คุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ก)	4.94	1	4.94	<1
การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน (ข)	390.67	1	390.67	30.50***
คุณภาพของชุมชน (ค)	1681.03	1	1681.03	131.23***
ก x ข	1.49	1	1.49	<1
ก x ค	7.99	1	7.99	<1
ข x ค	71.21	1	71.21	5.56*
ก x ข x ค	.00	1	.00	<1
ส่วนที่เหลือ	5034.23	393	12.81	
รวม	8228.55	400	20.57	

****, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 และ .05 ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
ชาย	180	1.04	8.91**	72.39***	<1	<1	3.94*	<1
หญิง	221	<1	22.18***	57.15***	<1	<1	<1	<1
อายุน้อย	201	1.52	25.05***	65.25***	<1	<1	8.19**	2.03
อายุมาก	200	1.90	24.51**	80.36***	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	<1	23.89***	75.68**	<1	<1	1.45	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	<1	6.20*	55.13***	<1	<1	5.67*	<1
การศึกษาบิดาต่ำ	321	<1	19.62***	97.94***	<1	<1	3.07	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	13.53***	39.08***	<1	<1	3.10	3.96*
การศึกษามารดาต่ำ	334	<1	19.79**	102.45***	1.08	<1	3.30	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	<1	19.47***	38.13***	2.11	<1	5.49*	1.83
ครอบครัวเดี่ยว	328	<1	19.62***	93.92***	<1	<1	3.03	<1
ครอบครัวขยาย	73	<1	19.71***	102.44***	<1	<1	2.59	<1

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ก = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ข = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ค = คุณภาพของชุมชน

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (คะแนนเฉลี่ยคือ 81.69 และ 76.86 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ตามตัวแปรอิสระสามตัวดังกล่าว ในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังต่างกัน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 19) คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสามตัวพร้อมกันอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางเพียงกลุ่มเดียว เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มผู้ตอบ 8 กลุ่มตามระดับตัวแปรอิสระสามตัวด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 54 ภาคผนวก ข) ในหมู่เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ โดยพบผลในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในกลุ่มเยาวชน 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบผลเช่นเดียวกับกลุ่มรวมที่รายงานไปแล้ว กล่าวคือ ในหมู่เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยที่สุด คือ น้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบกับอีกสามกลุ่ม (ดูตาราง 55, 56, 57, 58 ภาคผนวก ข)

นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมแปรปรวนไปตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนแต่ละตัวแปรแยกกันอย่างเด่นชัดในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมี

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมตามคุณภาพของชุมชน พบว่า เยาวชนมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ พบผลในกลุ่มรวม 2) เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งพบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย คือ กลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนอายุน้อย เยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางและกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง 3) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนประเภทเดียวกัน ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่บิดาศึกษาปานกลาง

การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนกับการพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว พิจารณาตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนในกลุ่มรวม พบว่า (ดูตาราง 20) คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ แต่ไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระครึ่งละสามตัวและสองตัวแต่ประการใด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (คะแนนเฉลี่ยคือ 72.34 และ 65.22 ตามลำดับ)

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ตามตัวแปรอิสระ ทั้งสามตัวดังกล่าวในกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกัน 12 ประเภท พบว่า (ดูตาราง 21) คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณาตามการ ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และ คุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม 401 คน

แหล่งความแปรปรวน	ค่าเอสเอส	ค่าดีเอฟ	ค่าเอ็มเอส	ค่าเอฟ
การส่งเสริมความพุทธมามกะจาก ครอบครัว (ก)	19.14	1	19.14	<1
การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน (ข)	29.57	1	29.57	1.42
คุณภาพของชุมชน (ค)	4005.78	1	4005.78	191.85***
ก x ข	26.41	1	26.41	1.26
ก x ค	5.93	1	5.93	<1
ข x ค	67.44	1	67.44	3.25
ก x ข x ค	.07	1	.07	<1
ส่วนที่เหลือ	5195.72	393	20.88	
รวม	8205.84	400	33.50	

**** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตาราง 21 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว โดยพิจารณา

ตามการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน
และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ก	ข	ค	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
ชาย	180	<1	3.95*	87.15***	<1	<1	1.17	<1
หญิง	221	1.17	<1	101.52***	1.38	2.26	1.64	<1
อายุน้อย	201	<1	<1	45.79***	2.90	<1	1.09	1.36
อายุมาก	200	<1	<1	217.21***	1.04	<1	<1	1.14
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	1.45	<1	104.43***	<1	<1	<1	<1
ระดับเศรษฐกิจ								
ปานกลาง	124	<1	5.63*	91.68***	4.73*	<1	5.37*	<1
การศึกษาบิดาต่ำ	321	<1	1.02	127.20***	1.41	<1	2.60	<1
การศึกษาบิดา								
ปานกลาง	80	<1	<1	81.37***	<1	1.88	1.16	<1
การศึกษามารดาต่ำ	334	<1	<1	141.12***	<1	<1	2.50	<1
การศึกษามารดา								
ปานกลาง	67	2.22	2.01	70.57***	5.24*	7.74**	2.73	<1
ครอบครัวเดี่ยว	328	<1	<1	148.66***	<1	<1	<1	<1
ครอบครัวขยาย	73	2.45	<1	45.74***	2.06	3.87	8.21**	<1

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ก : การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ข : การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

ค : คุณภาพของชุมชน

การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะครอบครัว และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางและกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่มตามระดับตัวแปรอิสระด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่ครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง ไม่มีคู่ใดเลยที่คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าว แตกต่างกันในระดับที่ยอมรับได้ ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง พบว่า (ดูตาราง 59 ภาคผนวก ข) เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย ต่อมาพบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับตัวแปรอิสระสองตัว ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 60 ภาคผนวก ข) ไม่ว่าเยาวชนจะได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

ต่อมาพบอีกว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระสองตัวพร้อมกัน คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ ในกลุ่มเยาวชนอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง และกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวขยาย เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ตามระดับของตัวแปรอิสระทั้งสองด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า (ดูตาราง 61, 62 ภาคผนวก ข) ไม่ว่าเยาวชนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากหรือน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

นอกจากนี้พบว่าคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตาม การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน อย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มเยาวชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนชาย และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนที่

ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนต่างกัน พบว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และยังพบต่อไปอีกว่าจะเห็นพฤติกรรมก้าวร้าวแปรปรวนไปตาม คุณภาพของชุมชนอย่างเชื่อมั่นได้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน พบว่า เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า ผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนชาย และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง 2) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า ผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม 3) ในกลุ่มเยาวชนที่มีการดาศึกษานานกลาง ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย 4) ในกลุ่มเยาวชนที่มีการดาศึกษานานกลาง ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 5) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง และจากครอบครัวขยาย ผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากหรือน้อยก็ตาม ถ้ามาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

สรุปผลการวิเคราะห์ในหัวข้อทั้งหมด พบผลที่สำคัญเด่นชัดดังนี้ 1) เมื่อสรุปผลตามตัวแปรอิสระที่ละตัว พบว่า (1.1) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย (1.2) เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธ และมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนอายุมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนชาย และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง 2) เมื่อสรุปผลตามตัวแปรตาม พบว่า (2.1) เยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธมากเป็นเยาวชนในกลุ่มจากครอบครัว

เศรษฐกิจปานกลาง ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนด้านใดด้านหนึ่งมากแต่อีกด้านหนึ่งน้อยซึ่งมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง

(2.2) ยังพบต่อไปอีกว่า เยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธมาก และคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยทั้งสองด้าน แต่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (2.3) เยาวชนที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นเยาวชนในกลุ่มรวม และเยาวชนในกลุ่มที่มาจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงด้วย (2.4) เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเป็นเยาวชนในกลุ่มจากครอบครัวมีเศรษฐกิจปานกลาง และเยาวชนในกลุ่มจากครอบครัวขยาย ตามลำดับ ซึ่งร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย แต่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง และ (2.5) เยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเป็นเยาวชนในกลุ่มที่มาจากการศึกษาปานกลาง ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง

การเปรียบเทียบปริมาณการทำนายลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์เมื่อใช้ตัวทำนาย จำนวนต่างกัน

ในส่วนนี้ต้องการศึกษาว่าการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 1 ตัวแปร และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัวแปรคือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว รวมเป็น 3 ตัวแปร ร่วมกัน จะสามารถทำนายลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน (คือ ความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน (คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ของเยาวชนที่ละด้านได้มากกว่าเมื่อใช้การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนตัวแปรเดียวเพียงใด โดยทำการวิเคราะห์ตัวแปรตามทีละตัวด้วยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม อนึ่งในการเปรียบเทียบ

ปริมาณทำนายเมื่อใช้ตัวแปรจำนวนต่างกันนี้ ผู้วิจัยถือเอาความแตกต่างของปริมาณการทำนายที่ 5% เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในการวิจัยนี้ (Cohen. 1977 : 413 - 414) การเสนอผลจะเสนอตามลำดับตัวแปรตามที่ละตัว ดังต่อไปนี้

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนา เมื่อใช้ตัวทำนายจำนวนต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อใช้ตัวทำนายคือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 1 ตัว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว) รวมเป็น 3 ตัวทำนาย เพื่อทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนา พบว่า (ดูตาราง 22) ตัวทำนายตัวแรกคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ทำนายความเชื่อทางพุทธได้ 40 % ในกลุ่มรวมและจาก 16% ถึง 44% ในกลุ่มย่อยโดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจต่ำและต่ำสุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันซึ่งพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันเท่ากับหรือมากกว่า 5% (Cohen. 1977:413-414) คือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 44% และ 31% ตามลำดับ) เยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 43% และ 34% ตามลำดับ) เยาวชนที่มีมารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มีมารดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 41% และ 32% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 41% และ 34% ตามลำดับ)

ตัวทำนาย 3 ตัว ร่วมกันทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนาได้ 42 % ในกลุ่มรวม ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน โดยตัวทำนายเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย (ค่าอาร์. 63, 37, 18 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มย่อยตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถทำนายได้ตั้งแต่ 12% ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงถึง 46 % ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนาย

ตาราง 22 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายความเชื่อทางพุทธศาสนา

โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็นตัวทำนาย

ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ทำนายตัวแรก	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			ทำนายแตกต่าง
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
รวม	401	40	42	2, 3, 1	.63, .37, .18	2
ชาย	180	38	42	2, 3, 1	.61, .41, .17	4
หญิง	221	41	41	2	.64	0
อายุน้อย	201	34	36	2, 3, 1	.59, .38, .30	2
อายุมาก	200	43	44	2, 3, 1	.66, .35, .27	1
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	44	46	2, 3, 1	.66, .43, .21	2
ระดับเศรษฐกิจ						
ปานกลาง	124	31	31	2	.56	0
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	16	15	2	.40	0
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	12	12	2	.35	0
การศึกษาบิดาต่ำ	321	41	44	2, 3, 1	.64, .38, .17	3
การศึกษาบิดา						
ปานกลาง	80	34	34	2	.58	0

ตาราง 22 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
การศึกษามารดาต่ำ	334	41	43	2, 3, 1	.64, .37, .17	2
การศึกษามารดาปานกลาง	67	32	32	2	.57	0
ครอบครัวเดี่ยว	328	40	43	2, 3, 1	.64, .35, .17	3
ครอบครัวขยาย	73	38	38	2	.62	0

1 = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

2 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

3 = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ทั้ง 3 ตัว ทำนายแรก พบว่าเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 1% ถึง 4% เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่า มีเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันมากที่สุด คือ เยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 46% และ 31% ตามลำดับ) รองลงมาคือเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 43% และ 32% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 44% และ 34% ตามลำดับ) เยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 44% และ 36% ตามลำดับ) และ

เยาวชนจากครอบครัวเดี่ยวมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ทำนายได้ 43% และ 38% ตามลำดับ)

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนา เมื่อใช้ตัวทำนายจำนวนต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อใช้ตัวทำนายการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

1 ตัว และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว เพื่อทำนายการปฏิบัติทางพุทธ พบว่า (ดูตาราง 23) ทำนายตัวแรกคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนทำนายการปฏิบัติทางพุทธได้ 49% ในกลุ่มรวม และจาก 2% ถึง 57% ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย และต่ำสุดในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่ามีเปอร์เซ็นต์ตัวทำนายแตกต่างกันเท่ากับหรือมากกว่า 5% คือ เยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 52% กับ 30% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 51% และ 39% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวขยายเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 57% และ 47% ตามลำดับ) และเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายได้สูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 46% และ 49% ตามลำดับ)

ตัวทำนาย 3 ตัว ร่วมกันสามารถทำนายการปฏิบัติทางพุทธได้ 50% ในกลุ่มรวม ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนและการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว โดยตัวทำนายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย (ค่าอาร์ 70, 31, 36 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มย่อยตัวทำนาย 3 ตัว ร่วมกันทำนายการปฏิบัติทางพุทธได้ 2% ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง และ 58% ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายและเมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนายทั้งสามตัว ทำนายตัวแรกพบว่าเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% มีหนึ่งกลุ่มคือในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 45% และ 39% ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มเยาวชนที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันมากที่สุดคือ เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมี

ตาราง 23 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็น

ตัวทำนาย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	ทำนายตัวแรก	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			ทำนาย แตกต่าง
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
รวม	401	49	50	2, 1, 3	.70, .31, .36	1
ชาย	180	49	50	2, 3, 1	.70, .41, .30	1
หญิง	221	49	50	2, 1, 3	.70, .33, .32	1
อายุน้อย	201	49	51	2, 3, 1	.70, .42, .31	2
อายุมาก	200	56	56	2	.75	0
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	48	49	2, 1, 3	.69, .30, .39	1
ระดับเศรษฐกิจ						
ปานกลาง	124	51	51	2	.71	0
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	33	33	2	.57	0
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	2	2	2	.09	0
การศึกษาบิดาต่ำ	321	51	51	2	.72	0
การศึกษาบิดา						
ปานกลาง	80	39	45	2, 3, 1	.63, .42, .37	6

ตาราง 23 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
การศึกษามารดาต่ำ	334	52	53	2, 1, 3	.72, .31, .37	1
การศึกษามารดาปานกลาง	67	30	34	2, 1, 3	.55, .36, .31	4
ครอบครัวเดี่ยว	328	47	48	2, 1, 3	.76, .39, .46	1
ครอบครัวขยาย	73	57	57	2	.69	0

1 = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

2 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนับสนุน

3 = การส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมจากครอบครัว

เปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 33% และ 2% ตามลำดับ) เยาวชนที่มีมารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มีมารดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 53% และ 34% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 58% และ 48% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 51% และ 45% ตามลำดับ) และเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 56% และ 51% ตามลำดับ)

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนเมื่อใช้ตัวทำนายจำนวน

ต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อใช้ตัวทำนายการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 1 ตัว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัวรวมเป็น 3 ตัวทำนาย พบว่าตัวทำนายตัวแรก คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ 56% ในกลุ่มรวม (ดูตาราง 24) และจาก 26% ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงถึง 70% ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่ามีเปอร์เซ็นต์การทำนายมากกว่าหรือเท่ากับ 5% คือกลุ่มเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 70% และ 45% ตามลำดับ) เยาวชนที่จบการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่จบการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 59% กับ 41% ตามลำดับ) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมีเปอร์เซ็นต์มีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 40% และ 26% ตามลำดับ) เยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 57% และ 47% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวเดี่ยวมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ทำนายได้ 58% และ 50% ตามลำดับ) และเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 57% และ 52% ตามลำดับ)

ตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ 57% ในกลุ่มรวม ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนตามลำดับ โดยตัวทำนายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย (ค่าอาร์ 75, .40, .22 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มย่อยตัวทำนาย 3 ตัว ร่วมกันสามารถทำนายได้ตั้งแต่ 33% ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงถึง 72% ในกลุ่มเยาวชนมากเมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายระหว่างตัวทำนาย 3 ตัวกับตัวทำนายตัวแรกพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% จำนวน 4 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม คือ เยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 55% และ 47% ตามลำดับ) เยาวชนที่จบการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 48% และ 41% ตามลำดับ) เยาวชนจากชุมชน

ตาราง 24 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายความเชื่ออำนาจภายในตน
โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็น
ตัวทำนาย ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
รวม	401	56	57	2, 3, 1	.75, .40, .22	1
ชาย	180	55	55	2	.74	0
หญิง	221	57	58	2, 3, 1	.75, .42, .25	1
อายุน้อย	201	45	47	2, 3, 1	.67, .42, .33	2
อายุมาก	200	70	72	2, 1, 3	.84, .40, .36	2
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	57	57	2	.75	0
ระดับเศรษฐกิจ						
ปานกลาง	124	52	57	2, 3, 1	.72, .37, .25	5
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	40	40	2	.64	
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	26	33	2, 1, 3	.51, .12, .11	7
การศึกษาบิดาต่ำ	321	59	59	2	.77	0
การศึกษาบิดา						
ปานกลาง	80	41	48	2, 3, 1	.64, .46, .33	7

ตาราง 24 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
		ทำนายตัวแรก	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	ทำนายแตกต่าง
การศึกษามารด้า	334	57	57	2	.76	0
การศึกษามารดา						
ปานกลาง	67	47	55	2, 3, 1	.68, .47, .26	8
ครอบครัวเดี่ยว	328	58	59	2, 3, 1	.76, .37, .23	1
ครอบครัวขยาย	73	50	50	2	.70	0

1 = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

2 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต

3 = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 33% และ 26% ตามลำดับ) และเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 57% และ 52% ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่ามีเบอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันมากที่สุด คือ เยาวชนอายุมากมีเบอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 72% และ 47% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเบอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 59% และ 48% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวเดี่ยวมีเบอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ทำนายได้ 59 % และ 50 % ตามลำดับ) และกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมีเบอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 40 % กับ 33 % ตามลำดับ)

เปรียบเทียบปริมาณการทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเมื่อใช้ตัวทำนายจำนวน ต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อใช้ตัวทำนายการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน 1 ตัวร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัวทำนายพบว่า (ดูตาราง 25) ตัวทำนายตัวแรกคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัด สามารถทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ 40% ในกลุ่มรวมและทำนายได้ตั้งแต่ 5% ในเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงถึง 66% ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 5% คือกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 66% และ 35% ตามลำดับ) เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 24% และ 5% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ทำนายได้ 44% และ 32% ตามลำดับ) เยาวชนหญิงมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนชาย (ทำนายได้ 47% และ 36% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 42% และ 35% ตามลำดับ)

ตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ 45% ในกลุ่มรวมตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัด การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวตามลำดับ โดยตัวทำนายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย (ค่าอาร์ .63, .41, .41 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มย่อยตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถทำนายได้ตั้งแต่ 7% ในเยาวชนที่มีคุณภาพสูงถึง 70% ในเยาวชนจากครอบครัวขยาย เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายระหว่างตัวทำนาย 3 ตัวกับตัวทำนายตัวแรกพบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% มี 9 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่ามีเปอร์เซ็นต์การทำนายแตกต่างกันมากที่สุดคือเยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 70% และ 40% ตามลำดับ) รองลงมาคือ เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพ

ตาราง 25 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
 โดยมีการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็น
 ตัวทำนายในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
รวม	401	40	45	2, 1, 3	.63, .41, .41	5
ชาย	180	36	39	2, 1, 3	.60, .34, .33	3
หญิง	221	47	52	2, 1, 3	.67, .47, .48	5
อายุน้อย	201	38	44	2, 1, 3	.61, .49, .44	6
อายุมาก	200	42	49	2, 1, 3	.64, .47, .36	7
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	42	47	2, 1, 3	.65, .41, .40	5
ระดับเศรษฐกิจ						
ปานกลาง	124	35	42	2, 1, 3	.59, .39, .42	7
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	24	34	2, 1, 3	.50, .41, .21	10
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	5	7	2, 1, 3	.22, .15, .10	2
การศึกษาบิดาต่ำ	321	44	46	2, 1, 3	.66, .38, .36	2
การศึกษาบิดา						
ปานกลาง	80	32	45	3, 2, 1	.57, .52, .51	13

ตาราง 25 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
การศึกษามารดาต่ำ	334	42	45	2, 1, 3	.65, .38, .36	3
การศึกษามารดาปานกลาง	67	38	52	3, 2, 1	.62, .54, .53	14
ครอบครัวเดี่ยว	328	35	40	2, 1, 3	.81, .55, .48	5
ครอบครัวขยาย	73	66	70	2, 1, 3	.58, .37, .38	4

1 = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

2 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิบาต

3 = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

ต่ำ มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มีคุณภาพสูง (ทำนายได้ 34% และ 7% ตามลำดับ)
 เยาวชนหญิงมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชน (ทำนายได้ 52% และ 39% ตามลำดับ)
 เยาวชนที่มีมารดาการศึกษาปานกลางมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มีมารดาการศึกษาต่ำ (ทำนายได้ 52% และ 45% ตามลำดับ) เยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 49% และ 44% ตามลำดับ) และเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 47% และ 42% ตามลำดับ)

ปริมาณการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อใช้ตัวทำนายจำนวนต่างกัน

ในการวิจัยนี้ได้ให้ความหมายของคะแนนได้ว่าผู้ที่ได้คะแนนสูงถือว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า (ดูตาราง 26) ตัวทำนายตัวแรกคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเพียงตัวเดียวสามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 31% ในกลุ่มรวม และจาก 2% ในเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ถึง 44% ในเยาวชนอายุมาก ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันพบว่ามีเปอร์เซ็นต์แตกต่างกันมากกว่าหรือเท่ากับ 5% คือเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 44% และ 16% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 36% และ 19% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวชยายมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 40% และ 28% ตามลำดับ) เยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษานกลาง (ทำนายได้ 32% และ 25% ตามลำดับ) และเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่า เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ทำนายได้ 7% และ 2% ตามลำดับ)

ตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 33% ในกลุ่มรวม ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนตามลำดับ ตัวทำนายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย (ค่าอาร์ .55, .35 .21 ตามลำดับ) ในกลุ่มย่อย ทำนายได้ 2% ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำถึง 46% ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนาย 3 ตัวกับตัวทำนายตัวแรกพบว่ามี 2 กลุ่ม ที่ปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% คือเยาวชนที่มารดาการศึกษานกลาง (ทำนายได้ 37% และ 25% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษานกลาง (ทำนายได้ 40% และ 32% ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันพบว่าปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ เยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ที่ทำนายสูงกว่าเยาวชนอายุน้อย (ทำนายได้ 46% และ 18% ตามลำดับ) รองลงมาคือเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชน

ตาราง 26 ปริมาณการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว โดยมี
การร่วมการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวเป็น
ตัวทำนายในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
รวม	401	31	33	2, 3, 1	.55, .35, .21	2
ชาย	180	31	31	2	.56	0
หญิง	221	31	35	2, 3, 1	.55, .43, .30	4
อายุน้อย	201	16	18	2, 3, 1	.40, .32, .30	2
อายุมาก	200	44	46	2, 3, 1	.67, .37, .31	2
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	277	36	38	2, 1, 3	.75, .21, .41	2
ระดับเศรษฐกิจ						
ปานกลาง	124	19	19	2	.44	0
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	200	2	2	2	.15	0
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	201	7	7	2	.27	3
การศึกษาบิดาต่ำ	321	30	30	2	.55	0
การศึกษาบิดา						
ปานกลาง	80	32	40	2, 3, 1	.57, .45, .29	8

ตาราง 26 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน	%	ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร			%
			% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าอาร์	
การศึกษามารดาต่ำ	334	32	32	2	.56	1
การศึกษามารดาปานกลาง	67	25	37	3, 2, 1	.50, .48, .29	12
ครอบครัวเดี่ยว	328	28	30	2, 3, 1	.53, .32, .20	2
ครอบครัวขยาย	73	40	40	2	.63	0

1 = การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน

2 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุน

3 = การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัว

จากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ทำนายได้ 38% และ 19% ตามลำดับ) เยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ (ทำนายได้ 40% และ 30% ตามลำดับ) เยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว (ทำนายได้ 40% และ 30% ตามลำดับ) และเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลางมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำ (ทำนายได้ 32% และ 25% ตามลำดับ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทั้งหมดสรุปได้ ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรก ตัวทำนายตัวแรกคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสับสนุนสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้สูงสุด รองลงมาคือการใช้วิถีทางพุทธ ความเชื่อทางพุทธการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว ได้น้อยที่สุด

ในกลุ่มรวมในกลุ่มย่อยพบว่าสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนชุนอายุมากทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและการปฏิบัติทางพุทธได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายทำนายความเชื่อทางพุทธได้มากที่สุดจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนชุนอายุมาก ประเด็นที่สอง 1) ในกลุ่มรวมตัวทำนายสามตัวร่วมกันสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้มากที่สุดรองลงมาคือการปฏิบัติทางพุทธการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ความเชื่อทางพุทธและพฤติกรรมก้าวร้าว ตามลำดับ 2) ในกลุ่มย่อยตัวทำนายทั้งสามตัวร่วมกันสามารถทำนายความเชื่ออำนาจภายในใจตนและพฤติกรรมก้าวร้าวได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนชุนอายุมาก ทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและการปฏิบัติทางพุทธได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายและทำนายความเชื่อทางพุทธได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ 3) เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มที่ลักษณะตรงกันข้าม (3.1) พบผลในเยาวชนชุนอายุมากเด่นชัดกว่า เยาวชนอายุน้อย (3.2) พบผลในเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำเด่นชัดกว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (3.3) พบผลในเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำเด่นชัดกว่าเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง ประเด็นที่สาม จากการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายเมื่อใช้ตัวทำนายจำนวนต่างกัน คือการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัวทำนาย ร่วมกันทำนายลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้านพบว่า ตัวทำนายทั้งสามตัวสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 5% เมื่อเปรียบเทียบกับการเลี้ยงดูแบบสับสนุน 1 ตัว พบผลเด่นชัดเฉพาะลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์คือด้านการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 9 กลุ่มใน 14 กลุ่ม และด้านความเชื่ออำนาจภายในตนพบในกลุ่มย่อย 4 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม ประเด็นที่สี่ ตัวทำนายที่เข้าสู่สมการการทำนายเป็นลำดับแรกทุกครั้งคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุน

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้านใน

เยาวชนประเภทต่าง ๆ

การรายงานผลในส่วนนี้ เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสหสัมพันธ์แคนอนนิคัล ซึ่งจะให้ภาพความเกี่ยวข้องและการแปรผันร่วมกันระหว่างตัวแปรอิสระทั้งคู่ คือ ลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน (ได้แก่ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธ) กับตัวแปรตามทั้งคู่ คือ ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) การเสนอผลส่วนนี้จะเสนอผลทั้งในกลุ่มเยาวชนโดยรวมและกลุ่มที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และยังพิจารณาผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุดในเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงกับเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม (ดูตาราง 27) ปรากฏว่าตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธร่วมกันทำนายตัวแปรตาม 3 ตัวพร้อม ๆ กัน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 42 % และทำนายได้ตั้งแต่ 30 % ถึง 61 % ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่า ปริมาณการทำนายแตกต่างกันเท่ากับหรือมากกว่า 5 % ซึ่งเป็นปริมาณความแตกต่างในระดับที่ยอมรับได้ในการวิจัยนี้มี 6 กลุ่ม คือ ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว กลุ่มเยาวชนที่มีบิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่มีบิดาการศึกษาปานกลาง กลุ่มเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์ทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนที่มีมารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่มีมารดาการศึกษาปานกลาง กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และกลุ่มเยาวชนหญิงมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนชาย

ตาราง 27 เปรียบเทียบปริมาณการทํานายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ด้วยลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน ในกลุ่มรวมและกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและต่ำโดยรวมและกลุ่มย่อยอีก 12 กลุ่ม โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนอนนิคัล

กลุ่ม	จำนวนคน	% ทํานาย	% ทํานาย		% ทํานาย แตกต่าง
			ชุมชนคุณภาพ สูง	ชุมชนคุณภาพ ต่ำ	
รวม	401	42	18	19	- 1
ชาย	180	39	14	14	-
หญิง	221	45	24	22	2
อายุน้อย	201	38	7	14	- 7
อายุมาก	200	48	3	24	-21
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	227	41	24	19	5
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	124	48	24	19	5
การศึกษานิตาต่ำ	321	47	24	26	- 2
การศึกษานิตาปานกลาง	80	30	7	14	- 7
การศึกษามารดาต่ำ	334	44	21	24	- 3
การศึกษามารดาปานกลาง	67	35	9	22	-13
ครอบครัวเดี่ยว	328	39	13	17	- 4
ครอบครัวขยาย	73	61	49	46	3

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ตัวแปรอิสระ 2 ตัวร่วมกัน สามารถทำนายตัวแปรตาม 3 ตัวพร้อม ๆ กัน ในกลุ่มรวมได้ 18 % และทำนายในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายได้สูงสุด (49 %) และทำนายในกลุ่มเยาวชนอายุมากได้ต่ำสุด (3 %) เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกันมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5 % มี 4 กลุ่ม คือ ในกลุ่มครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว กลุ่มเยาวชนที่มีบิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่าเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง และกลุ่มเยาวชนหญิงมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนชาย ส่วนในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวร่วมกัน สามารถทำนายตัวแปรตาม 3 ตัวพร้อม ๆ กัน ในกลุ่มรวม 19 % และทำนายในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายได้สูงสุด (46 %) ทำนายในกลุ่มเยาวชนชาย กลุ่มเยาวชนอายุน้อย และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลางได้ต่ำสุด (14 %) เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระตัวเดียวกัน พบว่ามีเปอร์เซ็นต์ทำนายต่างกันมากกว่าหรือเท่ากับ 5 % มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเดี่ยว กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง กลุ่มเยาวชนอายุมากมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนอายุน้อย และกลุ่มเยาวชนหญิงมีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงกว่ากลุ่มเยาวชนชาย

เมื่อทำการเปรียบเทียบปริมาณการทำนายในกลุ่มเยาวชนประเภทเดียวกันจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและต่ำ พบว่า ปริมาณการทำนายในกลุ่มเยาวชน จากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เด่นชัดกว่ากลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง มากกว่าหรือเท่ากับ 5 % มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก (ทำนายได้ 24 % กับ 3 % ตามลำดับ) กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 22 % กับ 9 % ตามลำดับ) กลุ่มเยาวชนอายุน้อย และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง (ทำนายได้ 14 % และ 7 % ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและปานกลาง ปรากฏในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง เด่นชัดกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ทำนายได้ 24 % และ 19 % ตามลำดับ)

เนื่องจากสัมพันธ์ของทุกกลุ่มมีค่าเป็นบวก จึงอาจกล่าวได้ว่ายิ่งเยาวชนมีความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งมีความเชื่ออำนาจในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเท่านั้น ผลลักษณะนี้พบในกลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง ซึ่งมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำเด่นชัดกว่าจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง และพบในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและปานกลาง จากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเด่นชัดกว่าชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา และการอบรมเลี้ยงดู

ในครอบครัวแต่ด้านใน 2 ด้าน

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม ปรากฏว่า (ดูตาราง 28) การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากที่สุด (ค่าอาร์ .65) รองลงมาคือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว (ค่าอาร์ .34) และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (ค่าอาร์ .31)

การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในระดับที่ยอมรับได้ ในกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะชี้วัดสังคมและภูมิหลังที่ศึกษาในการวิจัยนี้ทุกกลุ่ม ใน 14 กลุ่ม โดยปรากฏค่าสัมพันธ์กันสูงสุดในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย (ค่าอาร์ .78) รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ค่าอาร์ .75) และกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง (ค่าอาร์ .71) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .48)

การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในระดับที่ยอมรับได้ 13 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย (ค่าอาร์ .42) รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัว

ตาราง 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนกับ
การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ด้าน ของเยาวชนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน		การได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบรักสันทน
	การได้รับการ อบรมเลี้ยงดู แบบรักสันทน	การได้รับการส่งเสริม ความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัว	การได้รับการส่งเสริม ความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัว
รวม	.31***	.65***	.43***
ชาย	.33***	.61***	.43***
หญิง	.31***	.68***	.42***
อายุน้อย	.42***	.78***	.47***
อายุมาก	.34***	.64***	.37***
ระดับเศรษฐกิจต่ำ	.31***	.63***	.48***
ระดับเศรษฐกิจปานกลาง	.33**	.70***	.28**
ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ	.20**	.48***	.11
ชุมชนที่มีคุณภาพสูง	-.01	.64***	.01
การศึกษาบิดาต่ำ	.33***	.62***	.45***
การศึกษาบิดาปานกลาง	.26*	.75***	.35***
การศึกษามารดาต่ำ	.32**	.64***	.44***
การศึกษามารดาปานกลาง	.28*	.71***	.34***
ครอบครัวเดี่ยว	.30***	.66***	.39***
ครอบครัวขยาย	.37***	.62***	.56***

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 001, .01 และ .05 ตามลำดับ

ขยาย (ค่าอาร์ .37) และกลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .34) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .20)

การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธศาสนาจากครอบครัวในระดับที่ยอมรับได้ 12 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์กันสูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์.56) รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ (ค่าอาร์.48) กลุ่มเยาวชนอายุน้อย (ค่าอาร์.47) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ค่าอาร์.28)

สรุปการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้ได้ว่า 1) ในกลุ่มรวม การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากที่สุด 2) ในกลุ่มย่อย การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากที่สุดในกลุ่มเยาวชนน้อย 3) การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะสูงในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนาแต่ละด้านใน 2 ด้าน กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้านใน 3 ด้าน

จากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม ปรากฏว่า (ดูตาราง 29) ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติทางพุทธมากที่สุด (ค่าอาร์ .68) รองลงมา คือ ความเชื่ออำนาจภายในตนกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ค่าอาร์ .64) การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมก้าวร้าว (ค่าอาร์ .57) ส่วนการปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยที่สุดแต่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (ค่าอาร์ .44)

ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติทางพุทธในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง ที่ศึกษาการวิจัยนี้ทุกกลุ่มใน 14 กลุ่ม โดยปรากฏค่าสัมพันธ์กันสูงสุดในกลุ่มเยาวชนมาก (ค่าอาร์ .70) รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .67) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ค่าอาร์ .34)

ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนทั้ง 14 กลุ่ม ที่ศึกษา โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .65) รองลงมาคือ เยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ (ค่าอาร์ .60) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่ม เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .29)

ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในระดับที่ยอมรับได้ 13 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .57) รองลงมาคือเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ (ค่าอาร์ .49) และมีความสัมพันธ์ น้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .23)

ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว ในระดับที่ยอมรับได้ 13 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่า อาร์ .70) รองลงมาคือ เยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .55) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ค่าอาร์ .29)

การปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตน ในระดับที่ยอมรับได้ 13 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .65) รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (ค่าอาร์ .56) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .32)

การปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในระดับที่ยอมรับได้ 13 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัว ขยาย (ค่าอาร์ .70) รองลงมา คือ เยาวชนหญิงและเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .55) และ มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ค่าอาร์ .28)

การปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่ยอมรับได้ทั้ง 14 กลุ่ม ที่ศึกษา โดยปรากฏผลความสัมพันธ์ทางบวก สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .58) รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .56) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกันน้อย ที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ค่าอาร์ .16)

ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมใน

ตาราง 29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสตร์ทางสังคมกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 14 กลุ่ม

กลุ่ม	ความเชื่อทางพุทธ				การปฏิบัติทางพุทธ				ความเชื่ออำนาจภายในตน		การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
	การปฏิบัติทางพุทธ	ความเชื่ออำนาจภายในตน	การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	พฤติกรรมก้าวร้าว	ความเชื่ออำนาจภายในตน	การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	พฤติกรรมก้าวร้าว	การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม			
รวมชายหญิงอายุน้อยอายุมากระดับเศรษฐกิจต่ำระดับเศรษฐกิจปานกลางชุมชนที่มีคุณภาพต่ำชุมชนที่มีคุณภาพสูง	.68***	.56***	.45***	.48***	.51***	.48***	.44***	.64***	.55***	.57***	
	.60***	.54***	.44***	.49***	.49***	.41***	.38***	.61***	.54***	.56***	
	.60***	.57***	.46***	.47***	.51***	.55***	.50***	.68***	.55***	.58***	
	.63***	.45***	.41***	.35***	.51***	.46***	.39***	.51***	.31***	.51***	
	.70***	.59***	.45***	.55***	.65***	.55***	.56***	.80***	.74***	.62***	
	.63***	.57***	.46***	.49***	.49***	.47***	.42***	.63***	.58***	.56***	
	.55***	.55***	.44***	.47***	.56***	.50***	.52***	.67***	.50***	.61***	
	.40***	.37***	.23***	.10	.32***	.28***	.21**	.58***	.17*	.25***	
	.34***	.29***	.11	.29***	.01	.13	.16*	.30***	.43***	.52***	

กลุ่ม	ความเชื่อทางพุทธ				การปฏิบัติทางพุทธ				ความเชื่ออำนาจ ภายในตน		การคบเพื่อน อย่าง เหมาะสม
	การปฏิบัติ ทางพุทธ	ความเชื่อ อำนาจ ภายในตน	การคบ เพื่อน อย่าง เหมาะสม	พฤติกรรม ก้าวร้าว	ความเชื่อ อำนาจ ภายในตน	การคบ เพื่อน อย่าง เหมาะสม	พฤติกรรม ก้าวร้าว	การคบ เพื่อน อย่าง เหมาะสม	พฤติกรรม ก้าวร้าว	การคบ เพื่อน อย่าง เหมาะสม	พฤติกรรม ก้าวร้าว
การศึกษานักด่า	.59***	.60***	.49***	.51***	.47***	.43***	.53***	.62***	.55***	.55***	.55***
การศึกษานักปานกลาง	.63***	.34***	.29	.46***	.50***	.49***	.64***	.76***	.64***	.64***	.64***
การศึกษานักด่าต่ำ	.60***	.58***	.47***	.52***	.47***	.42***	.54***	.62***	.57***	.57***	.57***
การศึกษานักด่า ปานกลาง	.58***	.40***	.33***	.39***	.49***	.52***	.55***	.74***	.55***	.55***	.55***
ครอบครัวเดี่ยว	.59***	.54***	.43***	.50***	.44***	.42***	.53***	.64***	.55***	.55***	.55***
ครอบครัวขยาย	.67***	.65***	.57***	.54***	.70***	.58***	.64***	.67***	.64***	.64***	.64***

***, **, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 001, .01 และ .05 ตามลำดับ

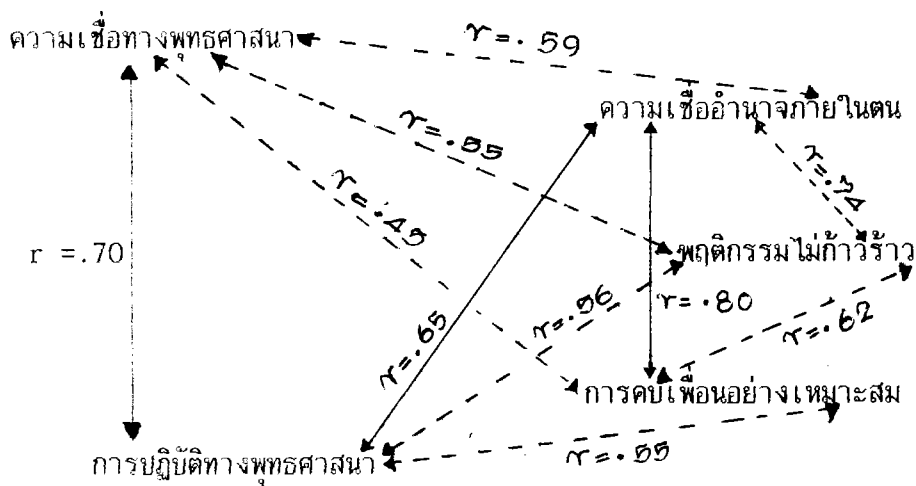
ระดับที่ยอมรับได้ทั้ง 14 กลุ่มที่ศึกษา โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุด ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .80) รองลงมา คือกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ค่าอาร์ .76) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ค่าอาร์ .30)

ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่ยอมรับได้ทั้ง 14 กลุ่มที่ศึกษา โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่ม เยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .74) รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .64) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .17)

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่ยอมรับได้ทั้ง 14 กลุ่มที่ศึกษา โดยปรากฏความสัมพันธ์สูงสุดในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ค่าอาร์ .64) รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนอายุมาก (ค่าอาร์ .62) และมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ค่าอาร์ .25)

จากการวิเคราะห์ผลในส่วนนี้สรุปได้ว่า 1) ในกลุ่มรวมความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางพุทธสูงสุด 2) ในกลุ่มย่อย ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าวสูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย 3) การปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์กับความมีอำนาจภายในตนสูงสุดในกลุ่มเยาวชนอายุมาก 4) การปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์กับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าวสูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย 5) ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าวสูงสุดในกลุ่มเยาวชนอายุมาก 6) การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวสูงสุดในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย

จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาสามารถที่จะเขียนเป็นภาพประกอบในกลุ่ม
เยาวชนอายุมาก ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนาและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์

5 ด้าน ในกลุ่มเยาวชนอายุมาก

การสรุปและอภิปรายผล

จากบทที่ผ่านมาได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการขอให้เยาวชน จำนวน 401 คน ตอบแบบวัดชุดต่าง ๆ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจจัดได้ 5 ประเภท คือ 1) ตัวแปรด้านลักษณะทางศาสนา 2 ตัวแปร 2) ตัวแปรลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ตัวแปร 3) ตัวแปรด้านชุมชน 2 ตัวแปร 4) ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัวแปร 5) ตัวแปรด้านลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง 6 ตัวแปร รวมเป็นตัวแปรที่ศึกษาทั้งสิ้น 15 ตัวแปร ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ใน 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มที่แยกย่อยเพื่อเป็นการขยายผลสมมติฐาน

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะสังเกตได้ว่าในบทที่ 3 ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับตัวแปรอิสระ แล้วแยกย่อยตามตัวแปรตามซึ่งตัวแปรตามในการวิจัยนี้ คือ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว

ในการสรุปและอภิปรายผลนี้ จะได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแนวที่แตกต่างจากที่ได้เสนอมานับแต่บทก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้ตีความ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ได้ โดยจะมีการสรุปผลและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลจากการวิจัยนี้ให้การสนับสนุนการทำนายที่กระทำไว้ล่วงหน้ามากน้อยเพียงใด ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยนี้ และสุดท้ายคือข้อเสนอแนะในการทำวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งเป็นหัวข้อสุดท้ายในบทนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 5 ข้อ ในที่นี้จะได้สรุปผลและอภิปรายผลตามสมมติฐานแต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 1 สมมติฐาน 1 กล่าวว่า "เยาวชนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากเป็นคนที่มีลักษณะทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีก 7 กลุ่ม" ข้อความนี้ได้คาดถึงอิทธิพลร่วมระหว่างเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ที่มีต่อความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน ในการวิเคราะห์ผลในบทที่ 3 สรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก เมื่อพิจารณาความแปรปรวนของลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน และพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวทั้ง 3 ด้านพร้อมกัน พบผลสนับสนุนสมมติฐาน 1 เพียงส่วนเดียว คือ ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางว่า เยาวชนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และได้รับการส่งเสริมพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่า คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 38, 41, 45 ภาคผนวก ข) ประเด็นที่สอง เมื่อพิจารณาตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระครั้งละสองตัวพร้อมกัน คือ เพศกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เพศกับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว พบผลที่เด่นชัดที่ให้การสนับสนุนสมมติฐาน 1 คือ ในกลุ่มเยาวชนหญิงที่อายุมากถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสมมติฐาน 1

คือ ในกลุ่มเยาวชนหญิงที่อายุมากถ้ามีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 32, 34 ภาคผนวก ข) ส่วนเยาวชนหญิงที่บิดาและมารดาการศึกษาปานกลาง ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยจากครอบครัวมากหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมี การปฏิบัติทางพุทธศาสนาและมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 35, 37, 39, 40 ภาคผนวก ข) ประเด็นที่สาม เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระครั้งละตัว พบผลที่สนับสนุนสมมติฐาน 1 คือ เยาวชนหญิงที่มารดาการศึกษาต่ำมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากกว่าเยาวชนชาย (ดูตาราง 3,5) และเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยมากหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธความเชื่ออำนาจภายในตน คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม (ดูตาราง 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)

กล่าวได้ ผลสรุปจากการวิเคราะห์คะแนนลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ 5 ประการ พิจารณาตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัย และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ผลโดยรวมสนับสนุนสมมติฐาน 1 เป็นส่วนน้อย

ผลประเด็นที่ 1, 2 และส่วนหนึ่งของประเด็นที่ 3 ชี้ให้เห็นว่าปริมาณการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัยจากครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญต่อความแปรปรวนของลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างนี้

การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัย หมายถึงการที่เยาวชนได้รับความรัก การเอาใจใส่ดูแลให้การสนับสนุนในการกระทำที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความมั่นใจ และภูมิใจในตนเอง มีหลักฐานจากการวิจัยในประเทศไทยมานานกว่า 15 ปี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จติก, 2520) ยืนยันอย่างชัดเจนว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนัย เป็นวิธีการ

ปฏิบัติต่อเด็กชั้นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งส่งผลดีในการปลูกฝังลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง (ดวงเดือน พันธมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และสุภาภรณ์ ลอยด์. 2529, ลาตทองใบ ภูภิรมย์. 2530) และในการวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน จำนวน 4,590 คน ในกรุงเทพมหานคร โดยดวงเดือน พันธมนาวินและคนอื่น ๆ (2536 : 122-130) ก็พบผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ว่าเยาวชนที่รู้สึกว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่น่าปรารถนา 7 ประการ อาทิเช่น มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าและมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่รู้สึกว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลเช่นนี้ปรากฏชัดเจนในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวปกติและจากครอบครัวแตกแยกบางประเภท (มีแต่มารดาฝ่ายเดียวและขาดทั้งบิดาและมารดา) นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยในประเทศไทยอีกจำนวนหนึ่งให้ผลการวิจัยในส่วนที่พบว่า เยาวชนทั้งหญิงและชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นผู้มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ดังตัวอย่างเช่น งานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครที่รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและความดีมีค่านิยมด้าน ความเอื้อเฟื้อความกตัญญูต่อเวทีกี ความซื่อสัตย์และยึดถือเรื่องบาปบุญในระดับสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะตรงข้าม และสุกานดา นิมทองคำ (2535) ก็ได้ศึกษา ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวสังคมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (ค่าอาร์ .20) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ในแนวของพฤติกรรมตามหลักพุทธศาสนาตามสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

ผลสรุปจากการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว (ผลประเด็นที่ 2) และผลการพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละตัว (ผลประการที่ 4) ได้แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวเป็นตัวแปร

ที่มีบทบาทสำคัญต่อความแปรปรวนของลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ของเยาวชนอย่างเด่นชัด การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว หมายถึง การที่เยาวชนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมเบื้องต้นของพุทธศาสนา ได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ตลอดจนการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเหล่านี้จากบิดามารดา ปรากฏหลักฐานจากการวิจัยในประเทศไทยจำนวนหนึ่งที่ให้ผลสอดคล้องกับการวิจัยในส่วนนี้ ตัวอย่างเช่น วันชัย มีกลาง (2530) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิตที่รายงานว่าบิดามารดาถ่ายทอดพุทธศาสนาให้แก่ตนมากจะเป็นนิสิตที่มีเจตคติ (ทัศนคติ) ที่ดีและปฏิบัติตามหลักศาสนามากตามไปด้วย ซึ่งพบในกลุ่มนิสิตที่บิดาและมารดาการศึกษาสูงเด่นชัดกว่ากลุ่มนิสิตที่บิดามารดาการศึกษาต่ำ และจากผลการวิจัยชิ้นล่าสุดของ สุริยะ พันธุ์ดี (2536) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 540 คน ที่มีระดับเศรษฐกิจปานกลางค่อนข้างต่ำ พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีปริมาณความศรัทธาในพุทธศาสนาในด้านการทำบุญ ทำทาน รักษาศีล ไหว้ ปังธรรมและสันทนาธรรม มีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธมาก มีทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เน้นพุทธศาสนามาก หรือมีครูเป็นแบบอย่างทางพุทธ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก และในทำนองเดียวกันจากการศึกษาของ จีรวัดนา มั่นยืน (2536) เกี่ยวกับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนา และทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานครจำนวน 260 คน พบว่านิสิตหญิง ในกลุ่มอายุน้อย กลุ่มจากครอบครัวเศรษฐกิจสูง และกลุ่มที่บิดามีการศึกษาสูง ซึ่งมีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธมากมีความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธมากกว่านิสิตที่มีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธน้อยในการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกันนี้ยังพบว่าพระสงฆ์ที่บวชใหม่และเพื่อนของพระสงฆ์ที่เป็นฆราวาสในภาคใต้ยังพระสงฆ์มีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธที่ดี ก็ยังมีความเชื่อและค่านิยมเชิงพุทธสูง และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติกิจของสงฆ์เมื่อเข้าบวชเรียนสูงด้วย (จากจ ช่างโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2533) ส่วนสุกานดา นิมทองคำ (2535) ก็พบว่าบิดามารดาที่ได้ให้

ความรู้ ความเข้าใจและเป็นแบบอย่างในด้านพฤติกรรมทางพุทธศาสนาที่ในเชิงสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา และสมานัตตตา มักมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในด้าน พฤติกรรมทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้าน นี้สูงด้วย

จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่เยาวชนรับรู้ว่าได้ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวด้วยความรักและสนับสนุนมาก ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะมากมีส่วนอย่างสำคัญ ที่ทำให้เยาวชนทั้งหญิงและชายมีความเชื่อและการปฏิบัติทางทางพุทธสูงลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในปริมาณที่มากด้วย

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 2 สมมติฐาน 2 กล่าวว่า "เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเป็นผู้ที่มีลักษณะทางศาสนา ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอีก 7 กลุ่ม" ข้อความนี้ได้คาดถึงอิทธิพลร่วมระหว่างที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ที่มีต่อความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว จากการวิเคราะห์ผลในบทที่ 3 สรุปได้ 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก เมื่อพิจารณาลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน คือความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธ และลักษณะพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว ตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชนทั้ง 3 ด้านพร้อม ๆ กัน พบผลเด่นชัดที่ให้การสนับสนุนสมมติฐาน 2 เฉพาะในเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางว่า เยาวชนได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากและมากจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธและคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยและมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง

50,51, 54 ภาคผนวก ข) ประเด็นที่สอง เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระครั้งละ 2 ตัว คือการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนกับคุณภาพของชุมชนและการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวกับคุณภาพของชุมชน พบว่าผลที่ให้การสนับสนุนสมมติฐาน 2 คือกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากและมากจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยและมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูจากตาราง 52,57,61 ภาคผนวก ข)

ประเด็นที่สาม เมื่อพิจารณาความแตกต่างตามตัวแปรอิสระที่ละตัวพบผลสนับสนุนสมมติฐาน 2 คือเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธมากคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และพบว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธมากปฏิบัติทางพุทธมากเชื่ออำนาจภายในตนมากคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม

กล่าวได้ว่า ผลสรุปจากการวิเคราะห์ คณะณลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ 5 ประการ พิจารณาตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนและคุณภาพของชุมชน ผลโดยรวมสนับสนุนสมมติฐาน 2 เป็นส่วนน้อย

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเด็น ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของชุมชน (คุณภาพการพัฒนาจิตใจของประชาชนในชุมชน) มีบทบาทอย่างสำคัญต่อความแปรเปลี่ยนของลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการปฏิบัติทางพุทธ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจากการประมวลผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาซึ่งรายงานไว้ก่อนหน้านี้ พบผลที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้อยู่ข้าง ตัวอย่างเช่น ในส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ข้อมูล จกจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน

(2533 : 47) ได้นำตัวแปรด้านลักษณะของชุมชน ครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของพระสงฆ์บวชใหม่มาร่วมกันเพื่อทำนายจิตลักษณะเชิงพุทธ 7 ด้านของพระสงฆ์ ก็พบว่า ลักษณะชุมชน (ที่มีคุณภาพทางพุทธสูงและต่ำ ซึ่งเป็นญาติลำเนาของพระสงฆ์) เป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญเป็นอันดับแรกในการทำนายจิตลักษณะเชิงพุทธด้านความเชื่อ และค่านิยมทางพุทธ และด้านการคาดถึงสภาพที่ดีของการบวช (คือ คาดว่าเมื่อบวชแล้วจะสามารถศึกษารรณะและปฏิบัติตามพระวินัยจนประสบผลสำเร็จในการบวชได้โดยไม่ยากเกินกำลัง) ซึ่งเป็นความร่วมมือในการปฏิบัติกิจของพระสงฆ์ด้านหนึ่ง จึงสรุปได้ว่าคุณภาพของชุมชนที่บุคคลอาศัยอยู่เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาลักษณะทางศาสนาในบุคคล

สรุปผลการวิจัยในประเด็นที่สอง ให้การสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 นั่นคือ พบว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตน คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย ผลนี้พบเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มที่ครอบครัวมีเศรษฐกิจปานกลาง และยังพบอีกจากผลในประเด็นที่สามว่า เยาวชนที่มีความเชื่อทางพุทธสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากปรากฏผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยบางส่วนของสุริยะ พันธดี (2536 : 100, 119) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษาในต่างจังหวัด โรงเรียนถือเป็นองค์การส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของชุมชน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในต่างจังหวัดมักใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง บ่อยครั้งที่กิจกรรมทางพุทธศาสนาของชุมชนถูกจัดขึ้นในโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ แก่เยาวชนดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ทางพุทธศาสนาที่เยาวชนในวัยเรียนได้รับจากชุมชนและจากโรงเรียนเป็นประสบการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยของสุริยะ พันธดี ที่พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่รายงานว่าตนได้รับประสบการณ์ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมากมีความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธมากกว่านักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ทางพุทธน้อย ผลนี้พบเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม และ ยังพบผลเด่นชัดในกลุ่มนักเรียนที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วยว่า ในหมู่นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมาก ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนประเภทเดียวกันที่มีทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย จึงอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนและชุมชน (โดยเฉพาะในต่างจังหวัด ซึ่งโรงเรียน วัดและชุมชนมีความใกล้ชิดกันมาก) มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนเกิดความเชื่อและปฏิบัติตามแนวพุทธศาสนามากขึ้น และยังช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนลงได้อีกด้วย

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 3 สมมติฐาน 3 กล่าวว่า "การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว (ได้แก่ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว) รวมเป็น 3 ตัวทำนาย สามารถทำนายลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) ได้ดีกว่าตัวทำนายตัวแรกเพียงตัวเดียว" ในการตรวจสอบสมมติฐานนี้ได้ทำการวิเคราะห์ที่คะแนนลักษณะทางศาสนา 2 ด้านที่ละด้านของเยาวชน โดยทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น ตัวทำนายที่ใช้คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 1 ตัว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัวทำนาย จะสามารถทำนายลักษณะศาสนาแต่ละด้านทั้ง 2 ด้าน ได้สูงกว่าการใช้การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเพียงตัวเดียวทำนายหรือไม่เพียงใดโดยกำหนดปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในการวิจัยนี้ (Cohen, 1977 : 413-414) การสรุปและอภิปรายผลในส่วนนี้ จะได้พิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวแปรตาม 2 ตัว ทั้งเยาวชนในกลุ่มรวมและเยาวชนในกลุ่มที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังประเภทต่าง ๆ 14 กลุ่ม

จากการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายความเชื่อทางพุทธในกลุ่มรวม (ดูตาราง 22) พบว่าตัวทำนายทั้งสามตัวทำนายความเชื่อทางพุทธได้ 42% และตัวทำนายตัวแรกทำนายได้ 40% ส่วนในกลุ่มย่อยตัวทำนายตัวแรกเพียงตัวเดียวทำนายได้ตั้งแต่ 12% ถึง 44% เมื่อเพิ่มตัวทำนายอีก 2 ตัวเข้าร่วมทำนายรวมเป็น 3 ตัว ทำนายสามารถทำนายได้ตั้งแต่ 12% ถึง 46% ค่าปริมาณการทำนาย เพิ่มขึ้นตั้งแต่ 1% ถึง 4% ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดู

แบบรักสันนิษฐาน การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนตามลำดับ จะส่งผลการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายความเชื่อทางพุทธด้วยตัวทำนายจำนวนต่างกันจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน 3

ส่วนการปฏิบัติทางพุทธศาสนานั้น (ดูตาราง 23) ในกลุ่มรวมพบว่าตัวทำนายทั้งสามตัว ทำนายการปฏิบัติทางพุทธได้ 50% ขณะที่ตัวทำนายตัวแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานทำนายได้ถึง 49% ส่วนในกลุ่มย่อยพบว่าตัวทำนายตัวแรกเพียงตัวเดียวทำนายได้ตั้งแต่ 30% ถึง 57% เมื่อเพิ่มตัวทำนายอีก 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัว ทำนายสามารถทำนายการปฏิบัติทางพุทธได้ตั้งแต่ 2% ถึง 58% เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายของตัวทำนายตัวแรกกับตัวทำนายทั้งสามตัว พบว่าเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 1% ถึง 6% โดยตัวทำนาย 3 ตัวร่วมกันสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายที่ตัวทำนายตัวแรกเคยทำนายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (5% ขึ้นไป) ในกลุ่มบิดาการศึกษาปานกลางเพียงกลุ่มเดียวจาก 14 กลุ่ม ตัวทำนายที่มีบทบาทเด่นชัดและเข้าสู่สมการการทำนายเป็นอันดับแรกในเยาวชนทุกประเภทที่ศึกษา คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน ผลการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนาจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน 3

สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาตัวทำนายตัวแรก คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานเพียงตัวเดียวสามารถทำนายลักษณะทางศาสนาแต่ละด้านใน 2 ด้านในปริมาณที่สูง (12% ถึง 44% ในความเชื่อทางพุทธ 33% ถึง 57% ในการปฏิบัติทางพุทธ) เมื่อนำตัวแปรการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเข้ามาร่วม รวมเป็น 3 ตัวทำนาย พบว่า เพิ่มปริมาณการทำนายความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธได้ 1% ถึง 4% ซึ่งไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในการวิจัยนี้ (Cohen, 1977 : 413-414) โดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานเข้าทำนายความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธได้เป็นอันดับแรกในเยาวชนทุกประเภทที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน 3

จากผลการวิจัยในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ลักษณะและวิธีการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของเยาวชน เป็นตัวแปรที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการทำนายความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธ โดยมีการรับรู้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐานเข้าทำนายเป็นอันดับแรก และ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เป็นอันดับรองลงมา แสดงว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูใน

ครอบครัว มีส่วนอย่างยิ่งในการเสริมสร้างลักษณะทางพุทธศาสนาทั้ง 2 ด้านในเยาวชน ผลลักษณะนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจกจ ชัยโต และดวงเดือน พันธมนานัน (2533 : 47) ที่พบว่า ยิ่งพระสงฆ์บวชใหม่มีความรู้สึกว่าได้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวและมีมารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธมากเท่าใดก็ยิ่งมีความเชื่อและค่านิยมทางพุทธสูงเท่านั้น และยังพบอีกว่า ความรู้สึกที่ครอบครัวให้ความอบอุ่นเข้าร่วมทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมในการบวชได้เป็นอันดับแรก ขณะที่การมีมารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธมากเข้าร่วมทำนายความตั้งใจปฏิบัติของสงฆ์ได้เป็นอันดับแรก

ถึงแม้ว่าการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามีบทบาทต่อความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติทางพุทธของเยาวชนอยู่บ้าง แต่ผลในส่วนนี้ได้ย้ำถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพราะครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่ถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ลักษณะทางศาสนาก็เช่นเดียวกันเยาวชนก็สามารถรับได้โดยการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ถ้าครอบครัวเหล่านั้นยึดมาเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติของตนก็สามารถถ่ายทอดไปสู่บุตรได้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 4 สมมติฐาน 4 กล่าวว่า "การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ร่วมกันการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว (ได้แก่ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว) รวมเป็น 3 ตัวทำนาย สามารถทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ได้ดีกว่าตัวทำนายแรกเพียงตัวเดียว" ในการตรวจสอบสมมติฐานนี้ได้ทำการวิเคราะห์คะแนนลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้านที่ละด้านของเยาวชน โดยทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น ตัวทำนายที่ใช้คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 1 ตัว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัวทำนาย จะสามารถทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน ได้สูงกว่าการใช้การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเพียงตัวเดียวหรือไม่เพียงใด โดยกำหนดปริมาณการทำนายที่เพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในการวิจัยนี้ (Cohen, 1977 : 413-414) การสรุปและอภิปรายผลในส่วนนี้จะได้พิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวแปรตาม 3 ตัว ทั้งในเยาวชนกลุ่มรวม และกลุ่มเยาวชนที่แยกย่อยตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังประเภทต่าง ๆ 14 ประเภท

จากการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนในกลุ่มรวม (ดูตาราง 24) พบว่า ตัวทำนายทั้ง 3 ตัว ทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ 57% ในขณะที่ตัวทำนายตัวแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนทำนายได้ถึง 56% ส่วนในกลุ่มย่อยทำนายตัวแรกทำนายได้ตั้งแต่ 26% ถึง 70% ตัวทำนาย 3 ตัว ร่วมกันทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนได้ 57% ในกลุ่มรวม และทำนายได้ตั้งแต่ 33% ถึง 72% ในกลุ่มย่อย เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายระหว่างตัวทำนายทั้ง 3 ตัวกับปริมาณของตัวทำนายตัวแรก พบว่า ปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% มี 4 กลุ่ม คือกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานกลาง เยาวชนที่มารดาการศึกษานกลาง เยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง และเยาวชนที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางตัวทำนายมีความสำคัญเด่นชัดซึ่งเข้าสู่สมการการทำนายเป็นอันดับแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนด้วยตัวทำนายจำนวนต่างกันให้การสนับสนุนสมมติฐาน 4 เพียงส่วนน้อย

การวิเคราะห์ปริมาณทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ดูตาราง 25) ในกลุ่มรวมตัวทำนายตัวแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเพียงตัวเดียวทำนายได้ 40% และทำนายได้ตั้งแต่ 5% ถึง 66% ในกลุ่มย่อย เมื่อเพิ่มตัวทำนายอีก 2 ตัว คือ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน สามารถทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ 45% ในกลุ่มรวมและจาก 7% ในกลุ่มย่อย เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายทั้ง 3 ตัวกับตัวทำนายตัวแรก พบว่า มีปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% (Cohen, 1977, 413-414) มีจำนวน 9 กลุ่ม จาก 14 กลุ่มที่ศึกษา ตัวทำนายที่มีบทบาทสำคัญเด่นชัด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวตามลำดับ ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ให้การสนับสนุนสมมติฐาน 4 เป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของการติดกรรมก้าวร้าวนั้น (ดูตาราง 26) ในกลุ่มรวมพบว่า ตัวทำนายตัวแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนทำนายได้ 31% และจาก 2% ถึง 44% ในกลุ่มย่อยตัวทำนายทั้งสามตัวร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 33% ในกลุ่มรวม และจาก 2% ถึง 46% ในกลุ่มย่อย เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายตัวทำนาย สามตัวกับตัวทำนายตัวแรกเพียง

ตัวเดียว พบว่ามีปริมาณการทำนายเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% มีเพียง 2 กลุ่มจาก 14 กลุ่ม คือกลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาปานกลาง ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ปริมาณการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยตัวทำนายจำนวนต่างกันให้การสนับสนุนสมมติฐาน 4 เพียงส่วนน้อย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสมมติฐาน 4 ทั้งหมด สรุปได้ว่าสมมติฐานนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจนเพียงส่วนเดียว คือในส่วนของการทำงานการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมโดยกล่าวได้ว่าการนำตัวทำนายการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 แบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การส่งเสริมความเป็นพุทธมาจากครอบครัว เข้าร่วมทำนายกับร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ตั้งแต่หรือเท่ากับ 5% ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม ส่วนในการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนและพฤติกรรมก้าวร้าว ให้การสนับสนุนสมมติฐาน 4 เป็นส่วนน้อย ตัวทำนายที่มีความสำคัญเด่นชัดในทุกกลุ่มที่ศึกษา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนในที่นี้หมายความว่าถ้าเยาวชนมีความรู้สึกว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก การเอาใจใส่ใกล้ชิดจากบิดามารดา บิดามารดาเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและร่วมกิจกรรมมากเท่าใด ก็จะมี ความเชื่ออำนาจภายในตนมากเท่านั้น ปรากฏว่ามีงานวิจัยในอดีตที่ให้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ เช่น งานวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ (2529 : 198-200) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย โดยทำการศึกษาทั้งตัวเยาวชนและผู้ปกครองของเยาวชน พบผลส่วนหนึ่งว่า ตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายความเชื่ออำนาจภายในตนของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างคือทัศนคติของเยาวชนต่อการควบคุมการใช้สื่อมวลชนของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ของเยาวชน และเมื่อไม่นานมานี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ (2536 : 121-122) ได้ทำการศึกษาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียน วัยรุ่นที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตนของเยาวชนนั้น พบว่าในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวปกติ ครอบครัวที่มีแต่มารดาและ ครอบครัวที่ขาดทั้งบิดา-มารดา ถ้ามีความรู้สึกว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยจะมี ความเชื่ออำนาจภายในตนน้อยกว่าเยาวชนที่รู้สึกว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก

จึงอาจสรุปได้ว่า ทั้งการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน การรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวอย่างเหมาะสมมีส่วนช่วยสร้างเสริม ลักษณะพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าปรารถนาด้านความเชื่ออำนาจภายในตนแก่เยาวชน โดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นปัจจัยนำที่สำคัญแม่ผลที่พบในการศึกษาที่ผ่านได้ชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับด้วยความเชื่ออำนาจภายในตนค่อนข้างชัดเจนก็ตาม แต่ในการศึกษครั้งนี้ได้เน้นย้ำถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่อความเชื่ออำนาจภายในตนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลในส่วนที่เกี่ยวกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พบว่า ตัวแปรการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ลักษณะ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวสามารถทำนายการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ในระดับสูงชันกว่าการใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเพียงตัวเดียวทำนาย โดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเข้าสู่สมการการทำนายเป็นอันดับแรก แสดงว่าการรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเยาวชน ในช่วงที่ผ่านมามีงานวิจัยบทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนวัยรุ่น โดยลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530 : 64-65) ให้การสนับสนุนประเด็นนี้ นั่นคือนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนในการเสพติดมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและยังสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นล่าสุดที่ศึกษาลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน โดยดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2536) ก็พบว่าการให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ทำนายพฤติกรรมของเด็กในด้านการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในครอบครัวมากกว่าครอบครัวปกติ ทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสมมีมากเท่าไร เด็กก็จะมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเท่านั้น

สรุปได้ว่าการรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากและถ้าเยาวชนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนในปริมาณที่มากและรับรู้ถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวนี้แล้ว ก็ยังทำให้เยาวชนคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เป็นตัวทำนาย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสนเพียงตัวแปรเดียวทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว ได้ในปริมาณที่สูง แต่เมื่อเพิ่มการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 แบบ เข้าร่วมทำนาย ปรากฏว่า สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่ต่ำ โดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสนเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ผลในประเด็นนี้ผลการวิจัยในอดีตสันนุสนอยู่ บ้างอย่างเช่น ผลการวิจัยของสุพจน์ จักขุพิสัย (2521) ซึ่งศึกษาวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎกระทรวง 160 คน เปรียบเทียบกับเพื่อนจากโรงเรียนเดียวกันและชั้นเรียนเดียวกัน จำนวน 200 คน รวมเป็นนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา 360 คน นักเรียนเหล่านี้มีอายุอยู่ในช่วง 14-24 ปี พบผลว่า นักเรียนที่ประพฤติดังกฎกระทรวง รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสนและใช้เหตุผล น้อยกว่านักเรียนปกติและความสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุนาวิน และคนอื่น ๆ (2536) ซึ่งพบว่านักเรียนในครอบครัวแตก ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสนมากมี พฤติกรรมก้าวร้าวน้อย

จากผลในส่วนนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ว่ามีมารดารักและเอาใจใส่มีความภาคภูมิใจ ในตัวบุตร การได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะมีบทบาทอย่างสำคัญในการช่วยลดพฤติกรรม ก้าวร้าวของเยาวชน และหากเยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน มากด้วย ก็จะช่วยทำให้เยาวชนก้าวร้าวน้อยลง

จากผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ทั้งหมดได้แสดงให้เห็นว่า ถ้าเยาวชนรับรู้ได้รับความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ได้รับความใกล้ชิดสนิทสนมสอบถามทุกข์สุขจากบิดามารดา ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธศาสนาได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา และได้เห็น แบบอย่างที่ดีจากการปฏิบัติตนของบิดามารดาตามหลักพุทธศาสนา ก็ทำให้เยาวชนมีลักษณะทางจิต และพฤติกรรมที่น่าบารณาในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกล่าวคือมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยลง นอกจากนี้ถ้าเยาวชนได้มีโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก ก็ยิ่งช่วยเสริมให้เยาวชนมีลักษณะทางจิตและพฤติกรรม ที่น่าบารณาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน 5 สมมติฐาน 5 กล่าวว่า "ลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ในเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ" สมมติฐานนี้ตั้งขึ้นเพื่อตอบคำถามตามจุดมุ่งหมายข้อที่ 3 ของการวิจัยนี้ คือ ต้องการศึกษาเปรียบเทียบว่า ลักษณะทางศาสนา 2 ด้านพร้อมกัน จะมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้านพร้อมกันในเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำหรือไม่มากนัก เพียงใด และปรากฏชัดในเยาวชนประเภทใด เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบแคนอนนิเคิลทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 12 กลุ่ม พบว่า ตัวแปรทั้งสองชุดมีความสัมพันธ์กันสูง (ดูตาราง 27) เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มเยาวชน จากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและชุมชนที่มีคุณภาพต่ำในกลุ่มรวมผลปรากฏว่าลักษณะทางศาสนาทั้ง 2 ด้าน มีความสัมพันธ์แบบแคนอนนิเคิลกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้านพร้อม ๆ กัน ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำเด่นชัดกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง (เปอร์เซ็นต์ทำนายเท่ากับ 19% และ 18% ตามลำดับ) ซึ่งผลกลับกันกับความคาดหมาย เมื่อพิจารณาเยาวชนประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชน จากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่าเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและปานกลางมีเปอร์เซ็นต์ทำนายแบบแคนอนนิเคิลในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเด่นชัดกว่าเยาวชนในชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งผลนี้ตรงกับความคาดหมาย แต่ในทางกลับกันในกลุ่มเยาวชนอายุมาก กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนที่บิดาและมารดาการศึกษาปานกลางพบผลกลับกันกับความคาดหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือในกลุ่มเยาวชนประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ลักษณะทางศาสนาทั้ง 2 ด้านมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้านพร้อม ๆ กัน ในปริมาณที่น้อยกว่าเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสมมติฐาน 5 ได้รับการสนับสนุนเพียงส่วนเดียว คือในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและปานกลาง

จากผลการเปรียบเทียบค่าสหสัมพันธ์แบบแคนอนนิเคิลระหว่างตัวแปร 2 ชุด คือลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธ) และลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว) ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกัน กล่าวคือ มีลักษณะทางพุทธศาสนา วัฒนธรรม คุณธรรม และค่านิยมตามพระบรมราโชวาทต่างกัน ซึ่งได้พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนากับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำมีปริมาณสูงกว่าในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ผลเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำนั้น จึงทำให้สภาพแวดล้อมที่อยู่ไม่เอื้ออำนวยต่อพฤติกรรมที่น่าบารณา [การที่เยาวชนจะดีได้ก็ต้องมีจิตใจที่ดี การมีจิตใจที่ดีจึงเอื้ออำนวยให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดี ในที่นี้ก็คือการที่เยาวชนมีลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน ได้แก่ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาจึงทำให้เยาวชนมีลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่พฤติกรรมก้าวร้าว น้อยส่วนในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงนั้นลักษณะทางศาสนาของเยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์โดยตรง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางด้านจริยธรรม วัฒนธรรมของชุมชนคืออยู่แล้ว หรือในชุมชนไม่มีสิ่งยั่วยุให้เยาวชนมีพฤติกรรมไปในทางที่เสื่อมเสีย ดังนั้นลักษณะทางศาสนาจึงไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์โดยตรง จึงทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ชัดเจนเท่าความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งตัวแปรสภาพแวดล้อมของชุมชนมีอิทธิพลแทรกซ้อนน้อยกว่า ผลในทำนองนี้ได้ปรากฏในการวิจัยเชิงทดลองฝึกลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการพลเรือนทั้งชายและหญิงที่บรรจุใหม่ ซึ่งสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครจำนวน 120 คน โดยบุรุษ 60 คน และสตรี 60 คน (2532) ผู้วิจัยได้คาดหมายไว้ว่าในกลุ่มข้าราชการที่ได้รับการฝึกทั้งลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองนั้นจิตลักษณะด้านต่าง ๆ 7 ตัว คือ การควบคุมตน แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ เหตุผลเชิงจริยธรรม ทศนคติต่อการทำงานราชการ สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคตหลังฝึก และการควบคุมตนหลังฝึกของผู้ถูกศึกษาจะสามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานราชการได้สูงกว่าในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกแต่ปรากฏว่า จิตลักษณะ 2 ด้าน จาก 7 ด้าน คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนหลังฝึกสามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานราชการได้สูงในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

กว่าในกลุ่มที่ได้รับการฝึก ผู้วิจัยสรุปว่าลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองเหมาะสมเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับพฤติกรรมการทำงานราชการ ส่วนปริมาณการทํานายพฤติกรรมการทำงานราชการด้วยจิตลักษณะ 7 ด้าน (ซึ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองรวมอยู่ด้วย) ปรากฏน้อยในกลุ่มที่ได้รับการฝึกมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองมากกว่าในกลุ่มควบคุมนั้น อาจเนื่องมาจากมีอิทธิพลของการฝึก (สาเหตุภายนอก) เข้าไปแทรกซ้อนและส่งผลร่วมกับจิตลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นตัวทำนาย จึงทำให้จิตลักษณะเหล่านั้นทำนายพฤติกรรมการทำงานราชการโดยตรงได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

เยาวชนที่ได้รับผลดีจากชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว

ในส่วนนี้จะได้สรุปให้เห็นว่าลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูที่เยาวชนได้รับจากครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ที่เหมาะสมอะไรบ้าง ในงานวิจัยนี้ศึกษาลักษณะชุมชนในแง่ของลักษณะทางพุทธศาสนา วัฒนธรรม คุณธรรม และค่านิยมตามพระบรมราโชวาทที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนแต่ละแห่งมีอยู่ ในขณะที่มีการประเมินโดยคณะกรรมการตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ศึกษาปริมาณและคุณภาพของการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ซึ่งหมายถึง ปริมาณที่ผู้ตอบได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาประเภทต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นในรอบหนึ่งปี เช่น การทำบุญตักบาตรการฟังเทศน์ การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวัด ซึ่งเป็นการวัดความถี่ในการเข้าร่วมจากการเข้าร่วมนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมมองเห็นประโยชน์ เช่น เข้าใจถึงความหมาย และหลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนามากขึ้น ลดการทำความชั่ว ทำความดีมากขึ้น และมีจิตใจผ่องใส สบายใจ เหล่านี้จัดเป็นการวัดเชิงคุณภาพของการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ส่วนลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวนั้นเป็นการศึกษาจากการที่เยาวชนรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 2 แบบ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งหมายถึง การรายงานของผู้ตอบว่าได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองในลักษณะดังต่อไปนี้เล็กน้อยเพียงใด แสดงความรักใคร่ชื่นชม ยอมรับให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สอบถามทุกข์สุขให้คำปรึกษา ช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ

จากครอบครัว ซึ่งหมายถึง การรับรู้ของผู้ตอบว่าได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองใน 3 ด้าน ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด 1) การแนะนำชักจูงให้รู้จักพุทธศาสนาหรือเปิดโอกาสให้พุทธศาสนาเข้ามาใกล้ชิดตัวเยาวชนผู้ตอบ 2) การชี้แจงอธิบายและยกตัวอย่างเพื่อตอบคำถามเรื่องพุทธศาสนา ทำให้เยาวชนผู้ตอบเกิดความเข้าใจมากขึ้น และ 3) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ตอบทำตามหลักพุทธศาสนา ด้วยการอบรมสั่งสอนโดยตรง ด้วยการให้รางวัล ชูธงไทย และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักพุทธศาสนา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่แล้ว สรุปได้ว่า เยาวชนที่มีลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธ และมีลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าบารวณามาก (ได้แก่ มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย) เป็นผู้มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังทางครอบครัว ชุมชน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

ลักษณะชุมชน

1. เยาวชนซึ่งมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เป็นเยาวชนโดยรวมและเยาวชนทุกประเภทที่ศึกษา (ดูตาราง 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21)

2. เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธศาสนาและมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย เป็นเยาวชนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่ม (ดูตาราง 12, 13, 18, 19)

3. เยาวชนซึ่งมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงไม่ว่าจะร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากหรือน้อยมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนซึ่งมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เป็นเยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจปานกลาง กลุ่มเยาวชนอายุน้อย กลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ดูตาราง 56, 58, 61 ภาคผนวก ข)

4. เยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ไม่ว่าจะได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากหรือน้อยมีการปฏิบัติทางพุทธมากคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เป็นกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง (ดูตาราง 50, 54 ภาคผนวก ข)

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว

1. เยาวชนที่มีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นเยาวชนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละด้านมาก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,)

2. เยาวชนที่มีความเชื่อทางพุทธมาก เป็นเยาวชนหญิงอายุมาก ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 32 ภาคผนวก ข)

3. เยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธมาก เป็นเยาวชนหญิงอายุมากที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดูตาราง 34 ภาคผนวก ข)

4. เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก และคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษาปานกลางที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดูตาราง 40, 42 ภาคผนวก ข)

5. เยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นเยาวชนหญิงที่มารดาการศึกษาต่ำ และมาจากครอบครัวเดี่ยว ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 48, 49 ภาคผนวก ข)

6. เยาวชนทั้งหญิงและชายที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากแต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย เป็นเยาวชนที่บิดาการศึกษานานกลาง เยาวชนจากครอบครัว เศรษฐกิจต่ำ และจากครอบครัวเดี่ยว (ดูตาราง 41, 44, 46 ภาคผนวก ข)

ชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว

1. เยาวชนที่มีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก และได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบจากครอบครัวมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ จากครอบครัวน้อย พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มที่มีมารดาการศึกษาต่ำ กลุ่มอายุมาก และกลุ่มจากครอบครัวขยายเด่นชัดกว่ากลุ่มต่าง ๆ ที่มีลักษณะตรงกันข้าม (ดูตาราง 22, 23, 24, 25, 26)

2. เยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธมาก มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเป็นเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากหรือน้อย แต่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเด่นชัดกว่าผู้ที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 50, 54, ภาคผนวก ข) ซึ่งปรากฏผลในกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง และบิดาการศึกษานานกลาง

3. เยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย เป็นเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ จากครอบครัวมากหรือน้อย แต่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเด่นชัดกว่าเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 60 ภาคผนวก ข) ซึ่งปรากฏผลในกลุ่มเยาวชนที่มีมารดาการศึกษานานกลาง

เยาวชนที่มีลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ไม่เหมาะสม

ในส่วนนี้ต้องการพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านชีวสังคมและภูมิหลัง ชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวที่ส่งผลให้เยาวชนในกลุ่มที่ศึกษามีความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ

ความเชื่ออำนาจภายในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยแต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก การพิจารณาลักษณะของเยาวชนดังกล่าวนี้ดูจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ผลการวิเคราะห์หักดอยพหุคูณแบบเป็นชั้น และผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบแคนอนนิเคลในบทที่ 3 ซึ่งการพิจารณาลักษณะของเยาวชนที่มีลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ไม่เหมาะสม จะพิจารณาตามลักษณะดังกล่าวที่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อทางพุทธศาสนา เยาวชนที่พบว่ามีความเชื่อทางพุทธศานา น้อยพบในกลุ่ม เยาวชนโดยรวมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย หรือได้รับการส่งเสริมความเป็น พุทธมามกะจากครอบครัวน้อยหรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ หรือร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชนน้อย (ดูตาราง 2 - 12) และเป็นเยาวชนหญิงที่อายุมากและชายที่บิดาการศึกษา บานกลางที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 32, 33 ภาคผนวก ข) และในกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนน้อย ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยและร่วมกิจกรรมทาง พุทธศาสนาในชุมชนน้อย (ดูตาราง 22)
2. การปฏิบัติทางพุทธศาสนา พบว่าเยาวชนที่มีการปฏิบัติทางพุทธศานาน้อย คือ เยาวชนในกลุ่มรวมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็น พุทธมามกะจากครอบครัวน้อย หรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 4, 14) และในกลุ่ม เยาวชนจากครอบครัวขยายที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย (ดูตาราง 23) และ เป็นเยาวชนชายหญิงในกลุ่มเยาวชนอายุมาก และบิดาการศึกษาปานกลาง ที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดูตาราง 34, 35 ภาคผนวก ข) และเป็นเยาวชนชายที่มารดา การศึกษาปานกลางที่ได้รับการส่งเสริม ความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 36 ภาคผนวก ข) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางและเยาวชนที่บิดาการศึกษา บานกลางที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 50, 51 ภาคผนวก ข) และในกลุ่มเยาวชน ที่มารดาการศึกษาต่ำ ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในชุมชนน้อย และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 23)

3. ความเชื่ออำนาจภายในตน พบว่าเยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ คือ เยาวชนในกลุ่มรวมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย หรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 6, 16) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง ซึ่งเป็นเยาวชนชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 37 ภาคผนวก ข) เยาวชนหญิงและชายที่บิดาการศึกษาปานกลาง ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 38 ภาคผนวก ข) ในกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 52 ภาคผนวก ข) และในกลุ่มเยาวชนอายุมากที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 24)

4. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม พบว่าเยาวชนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย คือ เยาวชนในกลุ่มรวมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 8) หรือร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 53 ภาคผนวก ข) ในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลางเป็นเยาวชนชายที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยด้วย (ดูตาราง 41 ภาคผนวก ข) และเป็นเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 54 ภาคผนวก ข) ซึ่งมีบิดาการศึกษาปานกลาง

5. พฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก คือ เยาวชนในกลุ่มรวมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย หรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ (ดูตาราง 10, 20) เป็นเยาวชนในกลุ่มรวม กลุ่มที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ และมาจากครอบครัวเดี่ยว ซึ่งเป็นเยาวชนหญิงที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 43, 47, 48, 49 ภาคผนวก ข) เยาวชนทั้งชายและหญิงจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย (ดูตาราง 44 ภาคผนวก ข)

6. เยาวชนที่มีลักษณะทางศาสนาน้อย และมีลักษณะพฤติกรรมศาสตร์อย่างเหมาะสมน้อย (คือ มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก) เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบน้อย และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยด้วย พบผลเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเยาวชนที่มีการด่าทอการศึกษาต่ำ กลุ่มเยาวชนอายุมากและกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (ดูตาราง 22, 23, 24, 25, 26)

7. เยาวชนที่มีลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์เหมาะสมน้อย (มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก) เป็นผู้ที่มิมีลักษณะทางศาสนาน้อย (มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธน้อย) พบเด่นชัดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย และพบในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ เด่นชัดกว่าชุมชนที่มีคุณภาพสูง (ดูตาราง 27)

การเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของลักษณะทางศาสนา

การวิจัยนี้ได้ศึกษาลักษณะทางศาสนาที่สำคัญสองด้านของเยาวชนคือ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ และศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุต่อลักษณะนี้ คือ การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนคุณภาพของเยาวชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 แบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะของครอบครัวที่เยาวชนได้รับ ส่วนผลของลักษณะทางพุทธศาสนาได้วัดลักษณะทางจิตและพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว

การเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของลักษณะทางศาสนา

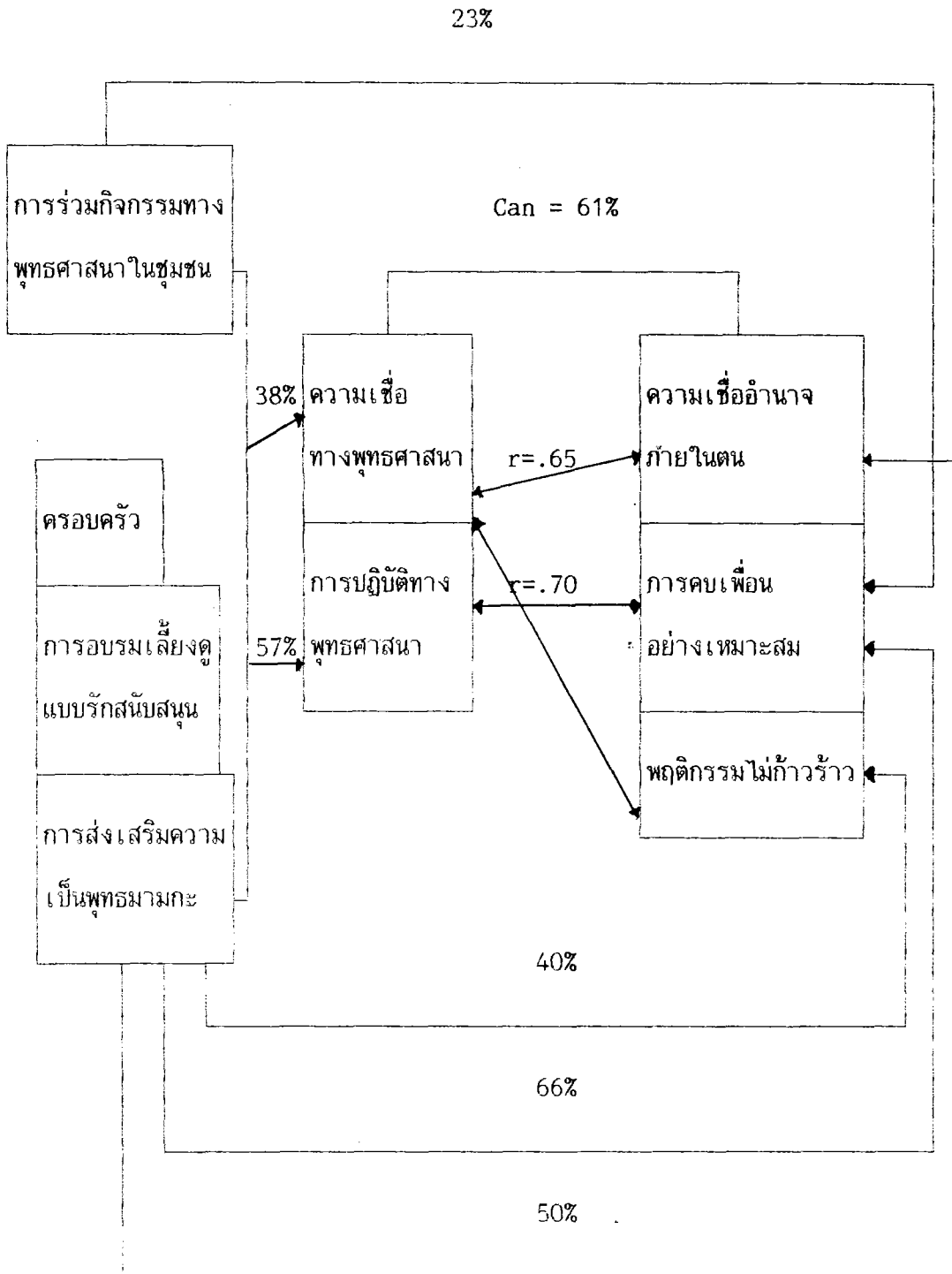
จากการศึกษาในการวิจัยนี้พบชัดเจนว่าการมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเป็นผลมาจากการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 2 แบบ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนทำนายความเชื่อทางพุทธได้มากที่สุด (ดูตาราง 22)

คือ ทำนายได้ 46% ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ รองลงมาคือกลุ่มเยาวชนอายุมาก (44%) ส่วนการทำนายการปฏิบัติทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบรักส้นับสนุนทำนายได้สูงสุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (57%) รองลงมาคือกลุ่มเยาวชนอายุมาก (56%) เยาวชนที่มีการตาการศึกษาต่ำ (53%) และกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำและครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (51%)

ผลของลักษณะทางศาสนา

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบแคนอนนิคัล พบว่า ลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน คือ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธร่วมกันสามารถทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน พร้อม ๆ กัน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และพฤติกรรมก้าวร้าว ได้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย (61%) รองลงมาคือกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง (48%) กลุ่มเยาวชนน้อยมาก (48%) กลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาต่ำ (47%) (ดูตาราง 27) นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะทางศาสนาแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์แต่ละด้านในระดับสูง (ดูตาราง 29) คือ ความเชื่อทางพุทธมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมไม่ก้าวร้าว (ค่าอาร์.70) การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (ค่าอาร์.65) และพบอีกว่าการปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์กับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูง (ค่าอาร์.70) ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย

จากการพิจารณาการเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของลักษณะทางศาสนาต่อลักษณะพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนอีก 3 ด้าน ปรากฏผลอย่างชัดเจน ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ตัวแปรเชิงสาเหตุและผลของความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย

จากภาพประกอบ 2 ในเยาวชนจากครอบครัวขยาย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ส่งผลต่อ ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ และความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทาง พฤติกรรมศาสตร์อีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นประโยชน์ของการร่วมกิจกรรมทางพุทธ ศาสนาในชุมชน และผลของการที่ครอบครัวให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัน และส่งเสริม ความเป็นพุทธมามกะที่ส่งผลต่อลักษณะทางศาสนา และส่งผลต่อไปยังลักษณะพฤติกรรมศาสตร์ของ เยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนจากครอบครัวขยาย

ข้อดีและข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชน แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้" นี้ ได้ดำเนินการหลังจากศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวนมาก และพยายามวางแผนการวิจัยให้ถูกต้องตามแบบแผนการวิจัยมากที่สุด ได้พยายาม หาวิธีการต่าง ๆ เพื่อจะทำให้ผลการวิจัยตอบคำถามตามสมมติฐานอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามการ วิจัยนี้ก็มีข้อดีและข้อจำกัดอยู่หลายประการ สำหรับข้อดีของการวิจัยที่สามารถจะสรุปได้มี 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก การวิจัยนี้เป็นการศึกษาตัวแปรลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องใน 3 สาขาวิชา คือ ตัวแปรจิตวิทยา สังคมวิทยา และ ศีล ศาสตร์ (ดูหน้า 44) ดังนั้นจึงทำให้ผลการวิจัยมีความกว้างขวาง สามารถนำไปตอบคำถาม เกี่ยวกับการนำพุทธศาสนาไปใช้พัฒนาจิตใจและพฤติกรรมบางด้านของเยาวชนไทยได้เป็น อย่างดี

ประการที่สอง ทั้งครอบครัวและชุมชนจะเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมที่มีบทบาท อย่างสำคัญในการกล่อมเกล่าจิตใจและพัฒนาพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของเยาวชน ดังนั้นสภาพ แวดล้อมของชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวในฐานะตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อลักษณะ ทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์บางด้านของเยาวชน จึงทำให้ได้รับความจริงที่กว้างขวางภาย ในการวิจัยเรื่องเดียว ในส่วนของการศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน การวิจัยนี้ได้ศึกษาคุณภาพ

ของชุมชน อันได้แก่ ลักษณะทางพุทธศาสนา วัฒนธรรม คุณธรรม และค่านิยมตามพระบรมรา
โชวาทที่เยาวชนมีอยู่ ตลอดจนมุ่งวัดปริมาณและการรับรู้คุณประโยชน์ของการร่วมกิจกรรม
ต่าง ๆ ที่จัดให้ขึ้นในชุมชน ซึ่งถือว่าการวัดลักษณะชุมชนทั้งในเชิงกายภาพ และการรับรู้
ของผู้ถูกศึกษาเองด้วย

ประการที่สาม ได้มีการวิเคราะห์ผลทั้งในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและในกลุ่มที่แยกย่อย
ตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของครอบครัวหลายประเภททำให้พบผลที่ละเอียดและเฉพาะเจาะจง
มากยิ่งขึ้น เช่น สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างเด่นชัดใน
เยาวชนประเภทใดหรือสถานการณ์ใดบ้าง ทำให้สามารถนำผลไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาลักษณะ
ทางพุทธศาสนา ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน และ
แตกต่างกันได้มากด้วย

ประการที่สี่ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ
จากครอบครัวที่สร้างขึ้นโดยงามตา วณิชานนท์ (2536) ซึ่งได้อาศัยความรู้จากทฤษฎีจิตวิทยา
ทัศนคติและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างของแบบวัด และใช้หลัก
ธรรมขั้นพื้นฐานในพุทธศาสนา คือบุญลัทธิ 3 ประการ (ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา) ประกอบ
เป็นเนื้อหาของแบบวัด แบบวัดนี้ได้ผ่านขั้นตอนการหาคุณภาพของเครื่องมือตามมาตรฐานของการ
สร้างเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์ และถูกนำไปใช้จริงในการศึกษาคณะลักษณะทางศาสนาและ
พฤติกรรมศาสตร์ของบิณฑบาตที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ โดยศึกษาบิณฑบาต
ที่มีบุตรอายุ 8-15 ปี กว่า 500 คน ซึ่งพบผลวิจัยเป็นไปตามความคาดหมายเป็นส่วนใหญ่ ในการ
วิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงเพื่อใช้วัดการรับรู้เยาวชนเกี่ยวกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
จากบิณฑบาตจึงถือเป็นการศึกษาที่ต่อยอดจากการวิจัยของงามตา วณิชานนท์ (2536) เพื่อดู
ว่าถ้าเยาวชนได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธหรืออีกนัยหนึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธ
มามกะมาก จะก่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าปรารถนาบางประการ
ในเยาวชนมากน้อยเพียงใดเด่นชัดในเยาวชนประเภทใด ผลการวิจัยนี้นอกจากจะมีส่วนช่วยในการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธในแง่ของเยาวชนผู้รับ
การถ่ายทอดทางศาสนาแล้ว เมื่อนำผลครั้งนี้ไปเชื่อมต่อกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ ทำให้ได้ภาพรวม

ในเชิงสาเหตุและผลของการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ ที่ชี้ถึงแนวทางในการพัฒนาลักษณะทางพุทธศาสนา บิณฑบาตและเยาวชนอย่างครบวงจร

ข้อจำกัดที่ 3 ประการคือ

ประการแรก การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากฝ่ายเยาวชนผู้เป็นบุตรเพียงฝ่ายเดียว โดยศึกษาการรับรู้หรือความรู้สึกของเยาวชนเกี่ยวกับปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนุสน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะที่ตนได้รับจากบิณฑบาตหรือผู้ปกครอง ตลอดจนการรายงานถึงปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนและการรับรู้ประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ผลการวิจัยนี้จึงขึ้นอยู่กับข้อมูลทางฝ่ายเยาวชนเป็นส่วนใหญ่

ประการที่สอง คือความพร้อมในการตอบแบบสอบถามของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้ต้องการเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอายุในช่วง 11-16 ปี เยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางกลุ่มอาจขาดความพร้อมในการเข้าใจเนื้อหาของแบบวัดอยู่บ้าง ทำให้ประสิทธิภาพในการตอบแบบวัดของกลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอาจเหลื่อมล้ำกันได้

ประการที่สาม การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ไม่สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอะไรเป็นสาเหตุ และตัวแปรอะไรเป็นผล หรือทั้งสองฝ่ายเป็นผลมาจากสาเหตุอื่น เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของตัวแปรที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ประการที่หนึ่ง ในการวิจัยนี้พบว่า การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 แบบ ทำนายลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน และลักษณะพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ได้ในปริมาณต่ำสุดทั้งในกลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและต่ำ และในการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบแคนอนนิเคิลระหว่างลักษณะทางศาสนา 2 ด้านกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน พบว่า ลักษณะทางศาสนาทำนายลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ในกลุ่มเยาวชนจาก

ชุมชนที่มีคุณภาพต่ำได้มากกว่า กลุ่มเยาวชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นผลที่กลับกับสมมติฐาน
ตั้งนั้นการนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ในโรงเรียน
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการส่งเสริมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนประจำชุมชน ลักษณะ
ทางพุทธศาสนาของครู และทัศนคติต่อประสบการณ์ทางพุทธศาสนาของนักเรียน ตัวแปรเหล่านี้
คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพเชิงพุทธของชุมชนด้วย และอาจช่วยอธิบายลักษณะทางศาสนาของ
เยาวชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น /

ประการที่สอง แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวเป็นแบบวัดที่ได้
สร้างและใช้ศึกษากับบิดามารดา (ซึ่งมีบุตรอายุ 8-15 ปี) จำนวน 500 คนเศษในงานวิจัยที่มี
มาก่อนหน้านี้ (งามตา วันนันทนท์. 2536) และถูกนำมาใช้วัดการรับรู้ของเยาวชนถึงปริมาณ
การได้รับส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวในการวิจัยนี้ด้วยโดยปรับภาษาในแต่ละประ
โยคของคำถามให้เหมาะสมกับการถามเยาวชน และมีการหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนใช้จริง
ด้วยซึ่งบิดามารดาและเยาวชน 2 กลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่มาจากต่างครอบครัวจึงควรจะได้มีการ
นำแบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะไปใช้วัดกับบิดามารดาและบุตรจากครอบครัวเดียวกัน
ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนทั้ง 2 ฝ่าย คือฝ่ายบิดามารดาผู้ให้การถ่ายทอดและจากเยาวชน
ผู้รับการถ่ายทอด และผลการวิจัยในลักษณะนี้ยังอาจให้หลักฐานในเชิงสาเหตุและผลของการ
ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะในครอบครัวที่สำคัญอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ประการที่หนึ่ง จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่าในหมู่เยาวชนหญิงจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ
ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับ
สนุนมากด้วยมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และในหมู่
เยาวชนชายถ้าได้ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อยถ้ายังคงได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักสนับสนุนมากอยู่ก็มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
(ดูตาราง 15 ภาคผนวก ข) และยังพบผลในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำเด่นชัด

กว่ากลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลางว่า เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความเชื่อทางพุทธ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก แต่มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยเท่านั้น (ดูตาราง 22, 25, 26) และปรากฏว่าตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบมีบทบาทอย่างสำคัญในการเพิ่มปริมาณการทำนายลักษณะทางศาสนา 2 ด้านและพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน ดังกล่าว จากที่ตัวแปรการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเคยทำนายได้อย่างเด่นชัด ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่เยาวชนรู้สึกว่าคุณได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมาก มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเยาวชนชายและหญิงให้เป็นผู้ที่มีลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนา ในที่นี้คือ เป็นผู้ที่มีความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนา รู้จักเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสมไม่คล้อยตามเพื่อนไปในทางเสื่อมเสีย และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย และได้ผลดีโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งกลุ่มเยาวชนประเภทนี้มักมีปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรมอยู่มาก และจัดเป็นเยาวชนส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างนี้และในชนบทผลการวิจัยส่วนนี้ชี้แนะทางในการพัฒนาเยาวชนที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเยาวชนให้มีลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น โรงเรียนซึ่งมีครูซึ่งสามารถเข้าถึงพ่อแม่และเด็กในชุมชนได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พัฒนากลุ่มช่วยเหลือหลาย ๆ ฝ่าย โดยการร่วมมือกันหาแนวทางแนะนำส่งเสริมให้บิดามารดาในครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ เห็นความสำคัญของการให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรักใกล้ชิด ความอบอุ่น หาโอกาสสอบถามทุกข์สุข และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวและส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะแก่เด็ก เช่น เป็นแบบอย่างในการทำบุญตามประเพณีของพุทธศาสนา การรักษาศีล 5 เช่น ไม่พูดบด ไม่ลักขโมย ไม่ดื่มสุราหรือสิ่งเสพติด หรือนำนิทานทางพุทธศาสนามาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อที่จะช่วยในการพัฒนาเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น ในกรณีที่พ่อแม่ซึ่งคุณจะมีภาระหนักด้านเศรษฐกิจอยู่แล้ว จึงไม่อาจจะอยู่ในฐานะที่จะถ่ายทอดได้ ครูประจำชั้นเป็นอีกฝ่ายหนึ่งที่จะทำหน้าที่เสริมเพื่อทดแทนได้เป็นอย่างดีด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกันดังกล่าว

ประการที่สอง ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูที่เยาวชนได้รับจากครอบครัว ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยและการร่วมกิจกรรมส่งเสริมทางพุทธศาสนากับลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชน นับเป็นหลักฐานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่สนับสนุนว่า ครอบครัวและชุมชน คือแหล่งสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนลักษณะที่เหมาะสมแก่เยาวชน ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเยาวชนและครอบครัว ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรทางพุทธศาสนา ควรเร่งรัดทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองของเยาวชนและผู้นำชุมชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาแก่เยาวชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำเยาวชนให้เป็นผู้ที่ลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น สามารถคบเพื่อนอย่างเหมาะสมเป็นคนไม่ก้าวร้าว จากผลการวิจัยนี้ทำให้ระบุได้ว่า เยาวชนกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรกเนื่องจากมีลักษณะทางศาสนา ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาบางด้านในปริมาณน้อย คือ 1) เยาวชนฝ่ายชาย กลุ่มอายุน้อย กลุ่มจากครอบครัวเศรษฐกิจปานกลาง ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยและมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ 2) เยาวชนหญิงในกลุ่มที่บิดาและมารดาการศึกษาต่ำ และในกลุ่มครอบครัวเดี่ยว ซึ่งได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และ 3) กลุ่มเยาวชนอายุน้อยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย

ประการที่สาม ผลการวิจัยนี้พบว่าในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยายนั้นความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธมีความสัมพันธ์แบบเคนอนนิเคิลกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวกันสูง และพบว่าตัวแปรแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงในกลุ่มนี้ ดังนั้นในสังคมชนบทซึ่งสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกระแสสังคมเมือง เศรษฐกิจ ทำให้ระบบครอบครัวเปลี่ยนไปสู่ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น ทำให้บิดามารดาซึ่งต่อสู้กับสภาวะทางเศรษฐกิจ ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรเท่าที่ควร จึงมองเห็นว่าในลักษณะกระแสทางสังคมเป็นดังนี้ในสังคมชนบทควรอนุรักษ์ไว้ซึ่งลักษณะของครอบครัวขยาย ที่เปิดโอกาสให้ปู่ย่าตายายได้ทำหน้าที่ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ร่วมกับบิดามารดา ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย และปู่ย่าตายายเหล่านี้ยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม

ไทยประเพณีอันดีงามที่สามารถจะถ่ายทอดให้แก่บุตรหลานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวขยายนี้ ถ้าบุคคลในครอบครัวเปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงบทบาทที่สมควรไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกันแล้วก็ ย่อมทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น เกิดความเข้มแข็งและเสถียรภาพในครอบครัวอีกด้วย (จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. 2529 : 17)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมล ทงธรมชาติ. "การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง," วารสารแผ่นดินทอง.

1 : 25 - 35; 2529.

การศาสนา, กรม. รายงานการศาสนาประจำปี 2532. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.

_____. นโยบายกรมการศาสนาระหว่างปีงบประมาณ (2533-2535). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.

กาสัก เตชะนหมาก. "หมู่บ้านวัฒนธรรม : รูปแบบการพัฒนาชนบทที่เน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาด้านวัตถุ," วัฒนธรรมไทย. 26(6) : มิถุนายน 2530.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529). กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2524.

_____. รายงานประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2532.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานแห่งชาติ, สำนักงาน. ชีวิตความเป็นอยู่และลักษณะของเยาวชนในกรุงเทพฯ. 2533.

คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเมืองและอบรม. ประมวลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, 2526.

งามตา วินทาหน้. "ครอบครัวยกับการปลูกฝังหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางพุทธศาสนาแก่เยาวชน," ประมวลบทความและผลงานทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

_____. ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. รายงานการวิจัยฉบับที่ 50. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536

- งามตา วณิชทานนท์ และคนอื่น ๆ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของ
นักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 36. กรุงเทพฯ :
 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. ทัศนคติของปู่ย่าตายายและบิดามารดาที่มีต่อกันในเรื่อง
การอบรมเลี้ยงดูเด็กและผลที่มีต่อลักษณะพฤติกรรมบางประการของเด็ก. รายงาน
 การวิจัยฉบับที่ 33. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- จิรวัดนา มั่นยืน. ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทาง
จิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีน
 ครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อุดลำนเา.
- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และเพ็ญศรี กาญจโนมัย. พุทธศาสนาเข้ากันได้หรือไม่กับความทันสมัย :
การศึกษาทางสังคมวิทยาและจริยศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของเยาวชนไทย.
 กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2525.
- จกจ ช้วยโต. การศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรม สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครู
สงขลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2521.
 อุดลำนเา.
- จกจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน. ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวกับการบวชในพุทธศาสนาของ
ชายไทยในภาคใต้. รายงานการวิจัยฉบับที่ 43. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรม
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- ชาลุชัย ประสมสิน. อิทธิพลของสารสื่อประสาทต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2533. อุดลำนเา.

ฐานันดรศักดิ์ เวียงสารสิน. การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางศาสนาของเยาวชนพุทธและ

เยาวชนคริสต์ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2529. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. เค้าโครงการวิจัย "ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา
ที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต การทำงาน และจริยธรรมของคนไทย". เสนอเพื่อขออนุญาตทุนอุดหนุนการ
วิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2533 อัดสำเนา.

_____. "การพัฒนาจิตใจของข้าราชการครู หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ," วารสาร
ข้าราชการ. 30 (1) : กุมภาพันธ์ 2528.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาวะที่เสี่ยง
ในครอบครัว และทางป้องกัน. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, 2536

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพันธ์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของ
ครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 40.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพันธ์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์. ปัจจัยทางจิตนิเวศน์ที่เกี่ยวกับการ
การอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ดารารัตน์ เชื้อมณี. สัมพันธภาพระหว่างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตาม
พระพุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2512. อัดสำเนา.

ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ
การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : ศึกษากรณีหมู่บ้านนาป่าหวาย.
รายงาน _____ : _____ และ _____ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2529.

เดโช สนวนนท์. ปทานุกรมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2520.

นงเล็ก สุถิ่นไทย. ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ต่อ

พุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

อัครสำเนา.

นพพร อุดลยพันธ์. ความสนใจและทัศนคติของเยาวชนต่อพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506. อัครสำเนา.

บุญกอบ วิสมิตะนันท์. ธรรมจริยาของครูไทยในภาคกลาง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 30.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2524.

บุญรับ ศักดิ์มณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ.

ปริญยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2532. อัครสำเนา.

ป. ปิยธิดา. (นามแฝง) "จุดเริ่มต้นการพัฒนาหมู่บ้าน," ก้านกล้วยบ้าน. 24 (4) :

กรกฎาคม-สิงหาคม 2530.

ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ฉบับปรับปรุงแก้ไข. ปทุมธานี :

บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด, 2528.

ประพันธ์ สุทธาวาส. ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู. ปริญยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัครสำเนา.

ประเวศ วะสี. "ศาสนากับการพัฒนาหมู่บ้าน," ทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2531.

ประสาธ หลักศิลา. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.

ปัญญานันทภิกขุ. คำถาม - คำตอบเรื่องพระพุทธเจ้า. เชียงใหม่ : พุทธนิคม, 2522.

ปราณี ขวัญแก้ว. การวิเคราะห์ภาวศิวบ้านทองถิ่นใต้. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.

ปริยญาณพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.

ผุสดี โยธินทวี. สำรวจความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพุทธศาสนาจากนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 4 สายอาชีพ (แผนกพาณิชยการ). วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508. อัดสำเนา.

ผู้เข้าฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์รุ่นที่ 30. ความร่วมมือในโครงการพัฒนาชนบท

ตามแนวอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของประชาชนในภาคเหนือและภาคใต้.

คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 28 (296) : กุมภาพันธ์ 2530.

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2531.

พรพิไล เลิศวิชา. 200 ปี ศีรีวง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2531.

_____. จากไพร่หนี้ยถึงธนาคารแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2532.

พระเทพวิสุทธิเมธี. รักลูกต้องปลูกนิสัยที่ดี : วิธีสร้างลูกหลานให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ :

ธรรมสภา, ม.ป.ป.

พระเทพเวที. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

_____. ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวิชาพุทธศาสนาและ

จริยศึกษาในหลักสูตรการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2533.

พระบัญชาพิศาลเถระ. สำรวจตนเอง. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาวัดราชประดิษฐ์, 2530.

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร. กรุงเทพฯ : บhumศิลป์, 2533.

พระราชวรมณี. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, 2527.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. กรุงเทพฯ : ภาค

วิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

พิทยา สายหู. กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2532.

พุทธศาสนิกชน. ศาสนาคืออะไร. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, ม.ป.ป.

_____. คู่มือมนุษย์. กรุงเทพฯ : หจก.การพิมพ์พระนคร, 2522.

_____. ธรรมบรรยายชุดทศพิธราชธรรม. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์สหมิตร, 2531.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. การพัฒนากับการถ่ายทอดทางศาสนา : ความสำคัญและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน. จุลสารฉบับที่ 5. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี. การยึดหลักทางศาสนาในการดำรงชีวิตของชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 34. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ภาณุ ธรรมสุวรรณ และทวีศักดิ์ ล้อมลัม. เกาะยอ. รายงานการวิจัย สงขลา : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2530.

กุมเรียง สายะวารานนท์. "เยาวชนกับการคบเพื่อน," วารสารสุขภาพ. 15(3) : มกราคม 2530.

โมหัมมัด อับดุลกาเดร์. สถาบันต่าง ๆ ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้. คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 30 (312) : กรกฎาคม 2531.

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชวัลลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ลาดทองใบ ภูภิรมย์. บทบาทของครอบครัวไทยในการป้องกันการติดยาเสพติด. รายงานการวิจัยฉบับที่ 37. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร. ปรินฤพานพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

วันทนี วิชัยคำ. การเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้นปีที่มีต่อพระพุทธศาสนา.

ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2515, อัดสำเนา.

วัฒนา ดิศพงษ์. ความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนา พ.ศ. 2521. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

วิชาการและแผนงาน, กอง. "ทิศทางแผน 7," เทศาภิบาล. 86 (2) : กุมภาพันธ์ 2534

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. "ทัศนคติต่อพุทธศาสนา," จุลสารฉบับพิเศษปีเด็กสากล. กรุงเทพฯ :

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

วีระ สมใจ. จริยธรรมกับชีวิต. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญา-ศาสนา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์,

2532. อัดสำเนา.

ศูนย์ส่งเสริมและประสานการเผยแพร่อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. โครงการจัดทำสื่อ

สิ่งพิมพ์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. กรุงเทพฯ :

ไมเคอร์นเพรส, 2530.

สมตุลย์ ชานูวงศ์. การศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มี

ระดับการพัฒนาต่างกัน. ปริญฐานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยและองค์กรเซเบโม. การดำรงอยู่ของชุมชนกระบวนการต่อสู้และ

การพัฒนา : กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาเขตจอมทองของศูนย์สังคัมพัฒนาเชียงใหม่. รายงาน

การวิจัย, 2533.

สภาสังคัมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองและพระบรมราโชวาท.

กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2529.

สมชาย พุ่มสะอาด. "การเสริมสร้างค่านิยมในวัฒนธรรมไทย," วัฒนธรรมไทย. 28(1) :

มกราคม 2532.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคนอื่น ๆ. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนบ้านเยอ บ้านไทยดำ และบ้านไทยลาว : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณี บัวทวน. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนชาติพันธุ์สองแห่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.

สัญญา สัญญาวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

สุกานดา นิมทองคำ. ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินุณานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิเคอาร์ท, 2527.

สุนทรี ไคมิน และสนิท สัมครการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.

สุพจน์ จักขุทิพย์. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติดนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์. รากฐานแห่งชีวิต : วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2533.

สุริยะ พันธดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับมัธยมศึกษา. ปรินุณานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

- สุวิทย์ อธิศาสตร์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน กรณีบ้านโนนตะแบก. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- เสรีน บุญะพิทานนท์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาแนวความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2531. อัดสำเนา.
- โสภณ ชูพิชัยกุล. การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่วัยรุ่นระยะกลางในกรุงเทพมหานครเห็นต่างศาสนา. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองและพระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2529.
- สำเร็จ แหียงกระโทก และคนอื่น ๆ. โครงการโคราชพัฒนา. นครราชสีมา : สำนักพิมพ์จังหวัดนครราชสีมา, 2527.
- ถาวร วรเดชคงคา. ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ที่วัดม่วง เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- เสาวณี เทพหัสดิ. "เยาวชนกับจริยธรรม," สยามรัฐ. 4(14112) : 23; พฤศจิกายน, 2534.
- อโนชา จังจริง. ผลของการบวชชีพรหมณ์ ต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ในจังหวัดภาคกลาง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยตามแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- อุษา ศรีจินดารัตน์. พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิทธิบาทที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและศาสนาในวัยรุ่นไทยภาคใต้. ปริณวนิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- อำนวย วิมะสิน. การสำรวจความสนใจและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509. อัดสำเนา.
- Batson, C.D. and W.L. Ventis. The religions experience : A social-psychological perspective. New York : Oxford University press, 1982.
- Berkowitz, Leonard. Advances in Experimental Social Psychology. New York : Academic Press, 1970.
- Cohen, J. Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. New York : Academic Press, 1977.
- Cornwall, Marie. "The Social Bases of Religion : A Study of Factors Influencing Religious Belief and Commitment," Review of Religious Research. 29(1) : September, 1987.
- Cornwall, Marie. "The Determinants of Religious Behavior : A Theoretical Model and Empirical Test," Social Forces. 68(2) : 572-592; December, 1989.
- Davidson, Johnes D. "Socio-Economic Status and Ten Dimensions of Religious Commitment," Sociology and Social Research. 61(4) : 462-485; 1977.
- Dele, Bangman. What Do Students Really Want ?. Bloomington Indiana : Phi Kappa Educational Foundation, 1972.
- Franz, C.E. and D.C. McClelland, "Childhood Antecedents of Conventional Social Accomplishment in Midlife Adults : A 36 year Prospective study," Journal of Personality and Social Psychology. 60(4):586-596:1991.
- Katkovsky, W., V.C. Crandall and S. Good. "Parental Antecedents of Children's Beliefs in International-External Control of Reinforcement in Intellectual Achievement Situation," Child Development. 38 (3) : 765-776; September, 1967.
- Komin, Suntaree. Psychology of the Thai People : Values and Behavioral Patterns. Bangkok : Research Center National Institute of Development Administration, 1990.
- Lowence, Elizabeth A and James F. Winssehel "Locus of Control : Implications for Special Education," Exceptional Children. 41; September - May, 1975.

- McGuire, W.J. "Attitudes and Attitude Change," in Lindzey, G., and Aronson, E. (eds) Handbook of Social Psychology. Vol 2 Special fields and applications. New York : Random House, Chapter 19, 233 - 346, 1985.
- Nowicki, Stephen Jr. and Wendy Segal. "Perceived Parental Characteristics, Locus of Control Orientation, and Behavioral Correlates of Locus of Control," Development Psychology. 70 (1) : 33-37; May, 1975.
- Pearson, Lester B. The Crisis of Development. London : Palmar Press, 1970.
- Rotter, Julian B. "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement," Psychological Monographs : General and Applied. 80(1) : Whole no.609; 1966.
- Second, P. F. and C. W. Backman. Social Psychology. New York : McGraw - Hill, 1964.
- Spilka, Bernard., Hood W. Ralph and Gorsuch L. Richard Jr. The Psychology of Religion : An Empirical Approach. Englewood Cliffs, N. J. : Prentice - Hall, 1985.
- Strickland, Bonnie R. "Internal - External Control of Reinforcement," in Thomas Blass (ed). Personality Variables in Social Behavior. p. 219-280. New York : John Wiley and Son, 1977.
- Vaus, David De and McAllister, Ian. "Gender Differences in Religion : A Test of the Structural Location Theory," American Psychological Review. 52 : 472-481, August, 1987.
- Willits, Fern K. and Crider Donald M. "Church Attendance and Tradition Religious Beliefs in Adolescence and Young Adulthood : A Panel Study," Review of Religious. 31(1): September, 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามนักเรียน

เรื่อง

ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทย

จากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้

วรรณะ บรรจง

นิสิตปริญญาโท

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจงแก่นักเรียน

สวัสดีนักเรียนทั้งหลาย ครูกำลังศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อหาแนวทางพัฒนาสังคมไทยให้เจริญยิ่งขึ้น

นักเรียนได้รับเลือกเป็นตัวแทนของเยาวชนในแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของภาคใต้ ครูขอให้นักเรียนให้ข้อความจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง คนที่แวดล้อม และลักษณะสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่

การตอบคำถามในแบบสอบถามนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบได้อย่างอิสระตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละคน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความตั้งใจ ตอบให้ตรงความจริง คำตอบของแต่ละคนย่อมต่างกันได้มาก ขอให้ตอบให้ครบทุกข้อ เพราะแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จะถูกตัดทิ้ง ทำให้เสียหายมาก

ถ้านักเรียนอ่านแบบสอบถามแล้ว ไม่เข้าใจตรงไหน ให้รีบยกมือถามได้ทันที อย่าตอบไปโดยไม่เข้าใจคำถาม ครูจะเก็บรักษาคำตอบแต่ละคนไว้เป็นความลับ และจะนำไปใช้ร่วมกับคำตอบของคนอื่น ๆ เท่านั้น

ครูเชื่อว่าความร่วมมือของนักเรียนจะช่วยส่วนรวมได้มาก และผลดีจะเกิดแก่ตัวนักเรียน ครอบครัว ตลอดจนชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ขอขอบคุณนักเรียนและทางโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

วรรณะ บรรจง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ชุดที่ 1 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน

คำชี้แจง คำตอบนี้เป็นแบบเติมคำ หรือ / ลงในช่องว่างสี่เหลี่ยม [] ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง ฉะนั้นโปรดตั้งใจอ่าน และตอบคำถามตามความเป็นจริง และกรุณาตอบให้ครบด้วย

1. ข้าพเจ้ากำลังเรียนชั้น..... โรงเรียน.....
2. ขณะนี้ข้าพเจ้าอายุ.....ปี เดือน
3. ข้าพเจ้าเพศ : [] ชาย [] หญิง
4. ข้าพเจ้านับถือศาสนา..... [] ไม่มีศาสนา

กรุณาตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 2 เยาวชนกับการร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน

คำแนะนำในการตอบ

คำถามชุดนี้ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนในกิจกรรมทางศาสนาที่ได้จัดขึ้นในรอบปีของชุมชน ให้นักเรียนคำนึงถึงกิจกรรมทางศาสนาที่ชุมชนจัดขึ้นเท่านั้น

1. (ก) ฉันไปฟังเทศน์ที่วัดในวันพระ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

(ข) การฟังเทศน์ที่วัด ช่วยให้ฉันแรงกระทำความดีมากขึ้น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. (ก) ฉันได้ฝึกการกำหนดลมหายใจเข้าออกที่โรงเรียน

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

(ข) การฝึกกำหนดลมหายใจเข้าออกทำให้ฉันมีสมาธิในการเรียน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. (ก) ฉันได้ฟังนิทานเกี่ยวกับการทำดีได้ชั่วได้ชั่ว จากการฟังเทศน์ที่วัด

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

(ข) การฟังนิทานเกี่ยวกับการทำดีได้ชั่วได้ชั่ว ทำให้ฉันไม่กล้าทำสิ่งไม่ดี

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. (ก) ฉันร่วมทำบุญวันสารท (เดือนสิบ) กับพ่อแม่ที่วัด

ทุกครั้้ง บ่อยครั้้ง น้อยครั้้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การทำบุญวันสารททำให้ฉันรู้จักการแบ่งเมตตาแก่ผู้อื่น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. (ก) ฉันไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ (วันมาฆบูชา วิสาขบูชา) ที่วัดในชุมชน

ทุกครั้้ง บ่อยครั้้ง น้อยครั้้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทำให้ฉันทราบประวัติความเป็นมาของ
พุทธศาสนา

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. (ก) ในครอบครัวฉันได้นำศีลห้า ทาน การทำภาวนาสมาธิ มาอบรมสั่งสอน

ทุกครั้้ง บ่อยครั้้ง น้อยครั้้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การได้รับการอบรมสั่งสอนทางพุทธศาสนา ทำให้ฉันมีจิตใจสงบ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. (ก) ฉันได้ร่วมทำความสะอาดชุมชนตามคำเชิญชวนของผู้นำในชุมชน

ทุกครั้้ง บ่อยครั้้ง น้อยครั้้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การได้เข้าร่วมทำความสะอาดบริเวณชุมชนทำให้ฉันรู้สึกภูมิใจที่สามารถทำประโยชน์
เพื่อส่วนรวมได้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. (ก) ฉันร่วมกับเพื่อน ๆ ทำความสะอาดบริเวณวัด

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

- (ข) ทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณครูสอนให้ฉันรู้จักการเสียสละ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. (ก) ฉันจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนากับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา ทำให้ฉันมีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธศาสนา
มากขึ้น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. (ก) ฉันร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อชักชวนให้คนปฏิบัติธรรม เช่น พังธรรมรักษาศีล
ฝึกสมาธิ

ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

- (ข) การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อชักชวนและเผยแพร่การปฏิบัติธรรมทำให้ฉันรู้สึกว่าการ
ปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ฉันสามารถปฏิบัติได้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

กรุณาตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 3 แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว

คำแนะนำในการตอบ

คำถามชุดนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนเอง ให้นักเรียนตอบคำถามแต่ละประโยคนี้ถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด

1. แม่ของฉันไม่มีเวลาพาฉันไปทำบุญที่วัด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. แม่ของฉันใช้ไปซื้อเหล้าหรือเบียร์มาให้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. แม่ของฉันแนะนำให้ฉันชมรายการปฏิบัติธรรมทางโทรทัศน์ ซึ่งมีเด็ก ๆ เข้าร่วมฝึกสมาธิด้วย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. แม่ของฉันเรียกฉันให้มาร่วมใส่บาตรพระสงฆ์ด้วยทุกครั้งที่มีโอกาส

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. แม่ของฉันเปิดเพลงธรรมะให้ฉันฟังบ่อยครั้ง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. แม่ของฉันให้ฉันช่วยเลือกซื้อและเตรียมสิ่งของใส่บาตรด้วยตนเอง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. แม่ของฉันนำฉันรักษาศีล 5 ข้อ อย่างเคร่งครัดในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา เช่น

วันวิสาขบูชา

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. แม่ของฉันไม่กล้าทำผิดเพราะกลัวลูกจะเสียแบบ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. แม่ของฉันชักชวนให้ฉันลองฝึกนั่งภาวนาและสังเกตลมหายใจเข้าออก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

10. แม่ของฉันนำฉันสวมมนต์ให้ไว้พระก่อนเข้านอนทุกคืน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

11. แม่ของฉันไม่ให้ทำร้ายสัตว์แม่แต่แมวหรือแมลงเล็ก ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

12. แม่ของฉันพูดให้ฉันเข้าใจสิ่งของที่ใส่บาตรอาจถูกนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของผู้ทำบุญ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. แม่ของฉันชี้แจงให้ฉันคลายความโกรธและให้อภัยเพื่อนที่เกเร

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. แม่ของฉันชี้แจงให้ลูกเข้าใจถึงบาป (ผลของการกระทำชั่ว) จากการทำผิดศีลข้อห้ามต่าง ๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. แม่ของฉันไม่ทราบเรื่องของการรักษาศีลดีพอที่จะอธิบายให้ฉันเข้าใจได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

16. ครอบครัวของฉันไม่เคยพูดคุยกันเรื่องทำสมาธิภาวนา

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. แม่ของฉันคิดว่าฉันเป็นเด็กเกินกว่าจะเข้าใจเรื่องสมาธิภาวนา

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. แม่ของฉันบอกให้ฉันเข้าใจถึงความหมายหลักของบทสวดมนต์

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. แม่ของฉันพยายามหาหลักฐานจากการบรรยายธรรมของพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงบางรูปมา .

อธิบายให้ลูกเห็นความสำคัญของการสวดมนต์ทำสมาธิ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. แม่ของฉันย้ำกับฉันเสมอว่า "เด็กยังไม่มีความเข้าใจ จึงไม่ควรบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่ผู้ใด"

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

21. แม่ของฉันบอกว่าเกลียดชังคนที่พูดโกหกหลอกลวง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

22. แม่ของฉันบอกฉันว่าการหัดทำสมาธิจะทำให้เรียนหนังสือเก่ง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

23. แม่ของฉันแนะนำให้ฉันสังเกตสีหน้า สบายใจ และปฏิกิริยาของบุคคลหลังจากการทำบุญให้ทาน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24. แม่ของฉันพูดให้ฉันเข้าใจว่าคนที่รักชาติเป็นพวกที่ไม่ทันโลก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. แม่ของฉันชมเชยฉันทุกครั้งที่ฉันแสดงความเอื้อเฟื้อ แบ่งปันสิ่งของให้พี่น้องหรือเด็กอื่น ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. แม่ของฉันยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพราะชอบดื่มสุราหรือเล่นการพนันให้ฉันฟัง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

27. แม่ของฉันชมเชยฉันที่สามารถพูดบิดเบือนจนพ้นจากการลงโทษของครูได้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

28. แม่ของฉันไม่สนับสนุนให้ฉันสวมหมวกทำสมาธิ เพราะจะทำให้ฉันเสียเวลาทบทวนบทเรียนโดยไม่จำเป็น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

29. แม่ของฉันชอบยกตัวอย่างบุคคลที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดแล้วประสบความสำเร็จในชีวิตให้ฉันฟัง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

30. แม่ของฉันแสดงความพอใจทุกครั้งที่ฉันฝึกนั่งสมาธิ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(กรุณาตอบชุดต่อไป)

ชุดที่ 4 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน

คำแนะนำ

คำถามต่อไปนี้ เป็นแบบ เติมคำ หรือ ✓ ลงในสี่เหลี่ยมให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนจะให้นักเรียน โปรดตั้งใจอ่าน และตอบคำถามตาม ความเป็นจริง และกรุณาตอบให้ครบถ้วนด้วย จึงจะนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. ครอบครัวของข้าพเจ้าในปัจจุบันประกอบด้วย

☐ บิดา และมารดาแท้ ๆ ของข้าพเจ้า	
☐ บิดาเท่านั้น	☐ บิดากับมารดาเลี้ยง
☐ มารดาเท่านั้น	☐ มารดากับบิดาเลี้ยง
☐ ไม่มีบิดาและมารดาแท้ ๆ เลย	☐ พี่น้อง.....คน

สมาชิกอื่น ๆ ที่อยู่กับครอบครัวของข้าพเจ้า

พี่น้องต่างบิดาหรือมารดา.....คน

☐ ปู่	☐ ย่า
☐ ตา	☐ ยาย
☐ ลุง	☐ ป้า
☐ น้า	☐ อา

2. ครอบครัวของข้าพเจ้ามีรายได้ทั้งสิ้นประมาณเดือนละ.....บาท

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้จ่ายจากรายได้ข้างบนนี้.....คน

(ไม่นับคนรับใช้ และคนงาน)

3. บิดาของข้าพเจ้ามีการศึกษาระดับ (ขีด ✓ แห่งเดียว)

- ☐ ไม่ได้เรียนเลย
- ☐ เรียนจบชั้น.....

4. มารดาของข้าพเจ้ามีการศึกษาระดับ (ขีด ✓ แห่งเดียว)

☐ ไม่ได้เรียนเลย

☐ เรียนจบชั้น.....

5. ผู้ปกครอง (ถ้าไม่อยู่กับบิดามารดาตลอดปี) มีการศึกษาระดับ

☐ ไม่ได้เรียนเลย

☐ เรียนจบชั้น.....

กรุณาตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 5 สิ่งที่มีมักจะเกิดกับฉัน

คำแนะนำ

ให้อ่านประโยคนำให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใดแล้วให้ขีด ✓ ลงบนเส้นที่มีคำบรรยายจาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และ ไม่จริงเลย เพียงแห่งเดียวต่อข้อ มี 15 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อด้วย

1. ฉันมักถูกกล่าวหาว่าทำผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ถ้าเราโชคดีตั้งแต่เช้า ก็หวังได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้นก็จะดีหมด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. เป็นการยากที่จะชักจูงเพื่อนให้เชื่อตาม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่ฉันจะทำให้แม่เปลี่ยนใจในเรื่องใด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. เมื่อฉันทำสิ่งใดผิดพลาด ฉันรู้สึกว่าจะทำให้สิ่งนั้นกลับถูกต้องได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. ทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา คือพยายามไม่คิดถึงปัญหานั้น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ถ้าฉันทำการบ้านมากจะช่วยให้ฉันเรียนได้คะแนนดีขึ้น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ฉันเอง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. เมื่อมีคนไม่ชอบเรา เราไม่มีทางจะแก้ไขอะไรได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ถ้าฉันวางแผนการที่จะทำอะไรไว้ล่วงหน้า ฉันมักจะทำสิ่งนั้นได้ดีเสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ จะคลี่คลายได้เอง โดยที่ฉันไม่จำเป็นต้องยุ่งเกี่ยวกับมัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. ฉันรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าที่จะพยายามทำอะไรอย่างเต็มที่ เพราะสิ่งต่าง ๆ ไม่เคยให้ผลตามที่เราพยายามเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ฉันเชื่อว่าคนที่เก่งทางการเล่นกีฬานั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะเกิดมาเก่งเอง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ฉันมีทางเลือกมากมายในการที่จะตัดสินว่าใครเป็นเพื่อนสนิทของฉัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ส่วนมากแล้วฉันรู้สึกว่าคุณสามารถจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ได้ด้วยสิ่งที่คุณทำในวันนี้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

กรุณาดตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 6 การปฏิบัติต่อผู้อื่น

คำแนะนำ

ให้นักเรียนนึกถึงอารมณ์และการกระทำของตนเอง และตอบคำถามอย่างจริงจังที่สุด กรุณาตอบให้ครบทั้ง 15 ข้อด้วย

1. ฉันไม่ชอบตอบโต้เพื่อนเมื่อเพื่อนแกล้งฉัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2. ฉันมักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

3. ฉันมักขู่จะทำร้ายคนที่ทำให้ฉันโกรธ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

4. เมื่อไม่พอใจใครฉันจะตะโกนเสียงดัง

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

5. ฉันอยากทำร้ายแก่คนอื่นให้สาสม
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
6. มีหลายครั้งที่ฉันรู้สึกอยากดบตีหรือเตะต่อยคนบางคน
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
7. ฉันมักให้อภัยผู้อื่นมากกว่าจะคิดแก้แค้น
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
8. แม้ฉันจะโกรธคนอื่นเพียงใด ฉันก็พยายามเก็บไว้ในใจ
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
9. ฉันมักสงบใจได้สำเร็จเมื่อมีคนมาทำให้ไม่พอใจ
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. ครูอาจารย์เห็นว่าฉันเป็นคนมีความประพฤติเรียบร้อย
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11. ฉันเป็นคนไม่ยอมแพ้ใครง่าย ๆ
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. บ่อยครั้งที่ฉันระบายความโกรธด้วยการทำลายสิ่งของ
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
13. ฉันไม่ชอบเรื่องจู้จุกขวยกับคนอื่น ๆ
_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. เมื่อมีคนทำให้ฉันไม่พอใจ ฉันจะอาละวาดจนกว่าจะหายไม่พอใจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ฉันมักทำกิริยากระแทกแตกดันเมื่อรู้สึกโกรธ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

กรุณาตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 7 เยาวชนกับเพื่อน ๆ

คำแนะนำ

คำถามตอนนี้เกี่ยวกับความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อเพื่อนและคนอื่น ๆ โปรดอ่านข้อความอย่างช้า ๆ และพิจารณาตอบข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบตามความเป็นจริง ส่วนนี้มี 15 ข้อ กรุณาตอบให้ครบด้วย

1. ฉันมักหาทางปฏิเสธถ้าเพื่อนชักชวนให้ทดลองสิ่งที่สงสัยว่าอาจเป็นยาเสพติด

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ในด้านการเรียน ฉันไม่เคยพึ่งพาอาศัยเพื่อนในทางที่ผิด เช่น ลอกการบ้านหรือลอกเพื่อนขณะสอบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ฉันมักตามเพื่อนไปเที่ยวหาความสนุกสนานตามร้านกาเฟ่ ฟังเพลงจากตู้เพลง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ถ้าเพื่อนชักชวนให้ฉันหลบหนีการเรียนไปเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ฉันมักไม่กล้าขัดใจเขา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ฉันมักพอใจคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าของพ่อแม่หรือของครู

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. เมื่อเพื่อนเอาหนังสือที่ไม่เหมาะสำหรับเด็กมาดูกัน ฉันก็อดที่จะเข้าไปร่วมดูด้วยไม่ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. แม้ครูจะสั่งห้าม แต่ถ้าเพื่อนบอกว่าดี ฉันก็จะทำตามเพื่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. ฉันจะเชื่อพ่อแม่มากกว่าเชื่อเพื่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ฉันจะช่วยเพื่อนโดยยอมพูดเท็จหลอกคนอื่น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ฉันยอมให้เพื่อนลอกการบ้าน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันมักชักชวนเพื่อนให้ทำสิ่งที่ดีและถูกต้อง เช่น เข้าห้องเรียนให้ตรงเวลา ดูหนังสือเตรียมสอบ หรือแต่งตัวให้ถูกระเบียบ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. ฉันมักเลือกคบเพื่อนที่มีความประพฤติดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. ฉันมักตักเตือนเพื่อนไม่ให้ทำผิด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. ฉันกลัวว่าเพื่อนจะเลิกคบจึงตามใจเพื่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. ถ้ามีโอกาสฉันจะขโมยเงินมาซื้อขนมเลี้ยงเพื่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

กรุณาตอบชุดต่อไป

ชุดที่ 8 เยาวชนกับประสบการณ์ทางบ้าน

คำแนะนำในการตอบ

คำถามชุดนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต่อนักเรียนเอง ให้นักเรียนตอบคำถามแต่ละประโยคถึงผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด (จะเป็นแม่หรือพ่อหรือคนอื่นที่แทนพ่อแม่ก็ได้) กรุณาตอบให้ครบทั้ง 15 ข้อ

1. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2. แม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. แม่แสดงให้เห็นว่าท่านภูมิใจมากที่มีลูกอย่างฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. แม่ไม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่าน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. แม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลุ้มใจและคลายทุกข์ได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. แม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. แม่ทำตัวห่างเหินจากฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. ถ้าแม่อยู่บ้าน จะทำให้ฉันหายเหงาและไม่ว้าเหว่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. แม่เป็นที่ปรึกษาที่ดีของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. แม่อบรมสั่งสอนเพื่อต้องการให้ฉันเป็นคนดี

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. แม้ให้เวลาแก่น้อยเกินไป

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

12. แม้ก่ออารมณ์เสียเมื่อฉันเข้าไปใกล้ชีวิตท่าน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

13. แม้จะทำให้กำลังใจเมื่อฉันต้องทำสิ่งที่ยากหรือลำบาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

14. แม้ช่วยเหลือดูแลฉันอย่างเต็มที่

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

15. แม้รักและหวังดีต่อฉัน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

กรุณาตอบคำถามชุดต่อไป

ชุดที่ 9

ความเชื่อและการปฏิบัติของคนไทย

คำแนะนำในการตอบ

คำถามชุดนี้เกี่ยวกับความเชื่อและการปฏิบัติของคนไทย ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละประโยคที่ให้มี แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงหรือไม่จริงสำหรับท่านมากน้อยเพียงใด ถ้า "จริง" ขอให้ท่านพิจารณาว่า จริงในปริมาณใดจาก จริงที่สุดจริง หรือค่อนข้างจริง ถ้า "ไม่จริง" ก็ขอให้ท่านพิจารณาว่า ไม่จริงในปริมาณใดจาก ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง หรือไม่จริงเลย โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่อง _____ ที่อยู่เหนือวลีนั้น ๆ เพียงแห่งเดียวในแต่ละประโยค คำถามส่วนนี้มีทั้งหมด 20 ข้อ

กรุณาคอบีให้ครบทุกข้อ

1. ฉันเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจะทำให้ฉันมีความสุขอย่างแท้จริง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. พระสงฆ์บางรูปได้ช่วยให้ฉันใกล้ชิดและศรัทธาในศาสนามากยิ่งขึ้น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันเชื่อว่ามนุษย์เราเมื่อตายแล้วก็จบสิ้นเพียงแค่นั้น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ความเชื่อที่ว่า "ชีวิตเป็นทุกข์" เป็นการมองโลกในแง่ร้าย และเป็นเรื่องเหลวไหล

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันเชื่อว่าบุคคลเป็นสิ่งที่เดียวที่ฉันสามารถนำติดตัวไปได้ทุกภพทุกชาติ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันเชื่อว่านรกสวรรค์และภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องมโนฉาย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. พระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อชีวิตของฉัน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันเป็นคนดีได้โดยไม่จำเป็นต้องสนใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. การพัฒนาตนเองเพื่อเข้านิพพาน เป็นสิ่งที่ไม่เกินความพยายามของมนุษย์

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ฉันซาบซึ้งในความเมตตาของพระพุทธเจ้าต่อมวลมนุษย์

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันพร้อมที่จะพูดบด ถ้าคำพูดนี้จะช่วยให้ฉันได้รับประโยชน์

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. ฉันเห็นว่าการสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน เป็นการกระทำที่ไร้สาระ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. คงต้องรอให้ร่ำรวยกว่านี้ก่อน ฉันจึงจะทำบุญให้ทานแก่ผู้อื่น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ฉันดื่มสุราและ/หรือเบียร์ โดยไม่สนใจว่าจะผิดศีลหรือไม่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ฉันไม่คิดว่าการทำสมาธิจะให้ประโยชน์อะไรแก่ฉันได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. การแอบขายของราคาเพียงเล็กน้อยจากร้านค้า ไม่น่าจะเป็นความผิด เพราะเจ้าของร้าน

ได้กำไรจากสินค้าอื่น ๆ มากอยู่แล้ว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ฉันชอบแนะนำให้คนอื่นอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ฉันจะอาฆาตเคียดแค้นคนที่จงใจทำให้ฉันเจ็บช้ำน้ำใจ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. การตกปลาเป็นเกมกีฬาที่น่าตื่นเต้น

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ฉันจะคำนึงถึงเรื่องบาปบุญก่อนตัดสินใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข

ตาราง 30 จำนวนเยาวชนที่แบ่งตามคุณภาพของชุมชนจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงและจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง	คุณภาพของชุมชน			
	สูง		ต่ำ	
	จำนวน	%	จำนวน	%
เพศ				
ชาย	96	47.8	84	42.0
หญิง	105	52.2	116	58.0
รวม	201	100	200	100
อายุ				
น้อย	101	50.2	100	50.0
มาก	100	49.8	100	50.0
รวม	201	100	200	100
ระดับเศรษฐกิจ				
ต่ำ	134	66.7	143	73.5
ปานกลาง	67	33.3	57	28.5
รวม	201	100	200	100
ระดับการศึกษาบิดา				
ต่ำ	158	78.6	163	81.5
ปานกลาง	43	21.4	37	18.5
รวม	201	100	200	100

ตาราง 30 (ต่อ)

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง	คุณภาพของชุมชน			
	สูง		ต่ำ	
	จำนวน	%	จำนวน	%
ระดับการศึกษามารดา				
ต่ำ	163	81.1	171	85.5
ปานกลาง	38	18.9	29	14.5
รวม	201	100	200	100
ประเภทของครอบครัว				
เดี่ยว	159	79.1	169	84.5
ขยาย	42	20.9	31	15.5
รวม	201	100	200	100

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา ที่แบ่งเป็น 8 ประเภทตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักสันดาน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธศาสนิกชนจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนที่มาจากครอบครัวชาย จำนวน 73 คน

เพศ	รักสันดาน	ส่งเสริมพุทธฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(211)	(111)	(121)	(221)	(222)	(212)	(122)
ชาย	น้อย	มาก	112	2	43.00	1.06	1.82	5.14	5.86	6.85	7.40	8.58
หญิง	น้อย	น้อย	211	16	44.06	-	0.76	4.08	4.80	5.79	6.34	7.52*
ชาย	น้อย	น้อย	111	11	44.82	-	-	3.32	4.04	5.03	5.58	6.76*
ชาย	มาก	น้อย	121	7	48.14	-	-	-	0.72	1.71	2.26	3.44
หญิง	มาก	น้อย	221	7	48.86	-	-	-	-	0.99	1.54	2.72
หญิง	มาก	มาก	222	13	49.85	-	-	-	-	-	0.55	1.73
หญิง	น้อย	มาก	212	5	50.40	-	-	-	-	-	-	1.18
ชาย	มาก	มาก	122	12	51.58	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนา ที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุมาก จำนวน 200 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 48.45	(12) 50.50	(22) 51.10
หญิง	น้อย	21	58	47.03	1.42	3.47*	4.07*
ชาย	น้อย	11	47	48.45	-	2.05	2.65
ชาย	มาก	12	44	50.50	-	-	0.60
หญิง	มาก	22	51	51.10	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 33 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อทางพุทธศาสนาที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง จำนวน 67 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 47.63	(22) 49.70	(12) 52.81
ชาย	น้อย	11	22	46.64	0.99	3.06	6.17*
หญิง	น้อย	21	19	47.63	-	2.64	5.18
หญิง	มาก	22	23	49.70	-	-	3.11
ชาย	มาก	12	16	52.81	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัณิสันุ เฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุมาก จำนวน 200 คน

เพศ	รักสัณิสันุ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 49.24	(12) 53.82	(22) 53.89
หญิง	น้อย	21	53	46.81	2.43	7.01*	7.08*
ชาย	น้อย	11	46	49.24	-	4.58*	4.65*
ชาย	มาก	12	45	53.82		-	0.07
หญิง	มาก	22	56	53.89			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัณิสันุ เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่บิดามารดามีการศึกษานานกลาง จำนวน 80 คน

เพศ	รักสัณิสันุ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 50.31	(12) 54.88	(22) 55.79
หญิง	น้อย	21	23	49.17	1.14	5.71*	6.62*
ชาย	น้อย	11	13	50.31	-	4.57	5.48*
ชาย	มาก	12	25	54.88	-	-	0.91
หญิง	มาก	22	19	55.79	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 36 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษายานกลาง จำนวน 67 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 47.71	(22) 50.33	(12) 52.42
ชาย	น้อย	11	17	46.00	1.71	4.33	6.42*
หญิง	น้อย	21	14	47.71	-	2.62	4.71
หญิง	มาก	22	24	50.33	-	-	2.09
ชาย	มาก	12	12	52.42	-	-	-

ตาราง 37 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักส้นับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษายานกลาง จำนวน 80 คน

รักส้นสนับสนุน	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(12) 51.58	(21) 54.65	(22) 55.67
น้อย	น้อย	11	24	48.58	3.00	6.07*	7.09*
น้อย	มาก	12	12	51.58	-	2.49	4.09
มาก	น้อย	21	17	54.65	-	-	1.02
มาก	มาก	22	27	55.67	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบบริกส์สันและได้รับการส่งเสริมความเชื่อเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนที่ปิดการศึกษาปานกลาง จำนวน 80 คน

เพศ	การอบรมเลี้ยงดู ดูแบบบริกส์	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(211)	(212)	(221)	(122)	(121)	(222)	(112)
ชาย	น้อย	น้อย	111	11	63.73	0.42	4.27	7.27	8.77*	8.82*	9.42*	12.69
หญิง	น้อย	น้อย	211	13	64.15	-	3.85	6.85	8.35*	8.40*	9.00*	12.35
หญิง	น้อย	มาก	212	10	68.00	-	-	3.00	4.50	4.55	5.15	8.50
หญิง	มาก	น้อย	221	6	71.00	-	-	-	1.50	1.55	2.15	5.50
ชาย	มาก	มาก	122	14	72.50	-	-	-	-	0.05	0.65	4.00
ชาย	มาก	น้อย	121	11	72.55	-	-	-	-	-	0.60	3.95
หญิง	มาก	มาก	222	13	73.15	-	-	-	-	-	-	3.35
ชาย	น้อย	มาก	112	2	76.50	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 39 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ที่แบ่งเป็น 4

ประเภทตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็น
พุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง จำนวน 80 คน

รักสนับสนุน	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(12) 69.42	(21) 72.00	(22) 72.81
น้อย	น้อย	11	24	63.96	5.46	8.84*	8.85*
น้อย	มาก	12	12	69.42	-	2.58	3.39
มาก	น้อย	21	17	72.00	-	-	0.81
มาก	มาก	22	27	72.81	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 40 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ที่แบ่งเป็น 4

ประเภทตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็น
พุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีมารดาการศึกษาปานกลาง จำนวน 67 คน

รักสนับสนุน	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(12) 69.42	(21) 71.77	(22) 73.00
น้อย	น้อย	11	18	63.50	5.92	8.17*	9.50*
น้อย	มาก	12	12	69.42	-	2.35	3.58
มาก	น้อย	21	13	71.77	-	-	1.23
มาก	มาก	22	24	73.00	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการตอบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักสันติชน และได้รับการส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างเป็นสุขจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนชายที่เข้ารับการศึกษายานกลาง จำนวน 80 คน

เพศ	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกา	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(211)	(221)	(212)	(121)	(122)	(222)	(112)
ชาย	น้อย	น้อย	111	11	74.27	1.27	4.40	5.43	6.37*	6.52*	8.27*	9.23
หญิง	น้อย	น้อย	211	13	75.54	-	3.13	4.16	5.10	5.25*	7.00*	7.96
หญิง	มาก	น้อย	221	6	78.67	-	-	1.03	1.97	2.12	3.87	4.83
หญิง	น้อย	มาก	212	10	79.70	-	-	-	0.94	1.09	2.84	3.80
ชาย	มาก	น้อย	121	11	80.64	-	-	-	-	0.15	1.90	2.86
ชาย	มาก	มาก	122	14	80.79	-	-	-	-	-	1.75	2.71
หญิง	มาก	มาก	222	13	82.54	-	-	-	-	-	-	0.96
ชาย	น้อย	มาก	112	2	83.50	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 42 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุน้อย จำนวน 201 คน

รักสนับสนุน	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(12) 78.56	(21) 80.21	(22) 80.75
น้อย	น้อย	11	84	74.94	3.62*	5.27*	5.79*
น้อย	มาก	12	27	78.56	-	1.65	2.17
มาก	น้อย	21	38	80.21	-	-	0.52
มาก	มาก	22	52	80.73	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 43 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว ในกลุ่มรวม 401 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธา	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 68.01	(22) 70.68	(12) 70.71
หญิง	น้อย	21	122	66.74	2.27	3.94*	3.97*
ชาย	น้อย	11	105	68.01	-	1.67	1.70
หญิง	มาก	22	99	70.68	-	-	0.03
ชาย	มาก	12	75	70.71	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 44 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามเพศการได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักษาสันติและได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ จำนวน 277 คน

เพศ	รักษาสันติ	ส่งเสริมพหุวัฒนธรรม	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(211)	(212)	(112)	(221)	(122)	(222)	(121)
ชาย	น้อย	น้อย	111	53	65.51	0.02	1.49	2.37	3.52	7.28*	7.42*	9.02*
หญิง	น้อย	น้อย	211	59	65.53	-	1.47	2.35	3.50	7.27*	7.40*	9.00*
หญิง	น้อย	มาก	212	20	67.00	-	-	0.88	2.03	5.79*	5.93*	7.53*
ชาย	น้อย	มาก	112	17	67.88	-	-	-	1.15	4.91	5.05	6.65*
หญิง	มาก	น้อย	221	31	69.03	-	-	-	-	3.76	3.90	5.50
ชาย	มาก	มาก	122	38	72.79	-	-	-	-	-	0.14	1.74
หญิง	มาก	มาก	222	44	72.93	-	-	-	-	-	-	1.61
ชาย	มาก	น้อย	121	15	74.53	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 45 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักสันติ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนกลาง จำนวน 80 คน

เพศ	รักสันติ	ส่งเสริมพหุ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(211)	(212)	(221)	(121)	(122)	(112)	(222)
ชาย	น้อย	น้อย	111	11	63.91	1.78	3.39	5.42	7.64	8.38*	8.59	9.86*
หญิง	น้อย	น้อย	211	13	65.69	-	1.61	3.64	5.86	6.60	6.81	7.08
หญิง	น้อย	มาก	212	10	67.30	-	-	2.03	4.25	4.99	5.20	6.47
หญิง	มาก	น้อย	221	6	69.33	-	-	-	2.22	2.96	3.17	4.44
ชาย	มาก	น้อย	121	11	71.55	-	-	-	-	0.74	0.95	2.22
ชาย	มาก	มาก	122	14	72.29	-	-	-	-	-	0.21	1.48
ชาย	น้อย	มาก	112	2	72.50	-	-	-	-	-	-	1.27
หญิง	มาก	มาก	222	13	73.77	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 46 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามเพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบรักสันถุและได้รับการส่งเสริมการส่งเสริมตามเป็นพหุคูณและจากครอบครัว เฉพาะเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดี่ยว จำนวน 328 คน

เพศ	รักสันถุ	ส่งเสริมพฤติกรรม	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(111)	(112)	(121)	(122)	(222)	(121)
หญิง	น้อย	น้อย	211	61	65.20	1.02	1.60	2.70	4.30*	6.30*	8.53*
ชาย	น้อย	น้อย	111	65	66.22	-	0.58	1.68	3.28	5.41*	7.51*
หญิง	น้อย	มาก	212	30	66.80	-	-	1.10	2.70	4.83*	6.93*
ชาย	น้อย	มาก	112	20	67.90	-	-	-	1.60	3.73	5.83*
หญิง	มาก	น้อย	221	38	69.50	-	-	-	-	2.13	4.23
ชาย	มาก	มาก	122	41	71.63	-	-	-	-	-	2.10
หญิง	มาก	มาก	222	51	72.43	-	-	-	-	-	1.30
ชาย	มาก	น้อย	121	22	73.73	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 47 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่畢การศึกษาต่ำ จำนวน 321 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 68.08	(12) 70.27	(22) 70.59
หญิง	น้อย	21	103	66.72	1.36	3.55	3.87*
ชาย	น้อย	11	83	68.08	-	2.19	2.51
ชาย	มาก	12	59	70.27	-	-	0.32
หญิง	มาก	22	76	70.59	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 48 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่畢การศึกษาต่ำ จำนวน 334 คน

เพศ	ส่งเสริมพุทธฯ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 68.11	(12) 70.25	(22) 70.47
หญิง	น้อย	21	108	66.63	1.48	3.62*	3.84*
ชาย	น้อย	11	88	68.11	-	2.14	2.36
ชาย	มาก	12	63	70.25	-	-	0.22
หญิง	มาก	22	75	70.47	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 49 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภทตามเพศ และได้รับการส่งเสริมความเป็นพหุมาภะจากครอบครัว เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มาจากครอบครัวเดียว จำนวน 328 คน

เพศ	ส่งเสริมพหุมาภะ	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 68.12	(22) 70.35	(12) 70.41
หญิง	น้อย	21	99	66.85	1.27	3.50*	3.56*
ชาย	น้อย	11	87	68.12	-	2.23	2.29
หญิง	มาก	22	81	70.35	-	-	0.06
ชาย	มาก	12	61	70.41	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 50 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนปฏิบัติทางพุทธศาสนา ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามการได้รับการส่งเสริมส่งเสริมส่งเสริม
 ความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะเยาวชนที่ครอบครัวมีระดับ
 เศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 124 คน

ส่งเสริม พุทธา	การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(121)	(111)	(221)	(112)	(122)	(222)	(212)
มาก	น้อย	ต่ำ	211	3	44.00	4.63	4.68	6.33	10.30*	10.43*	10.91*	11.38*
น้อย	มาก	ต่ำ	121	8	48.63	-	0.05	1.70	5.67*	5.80*	6.28*	6.75*
มาก	น้อย	ต่ำ	111	34	48.68	-	-	1.65	5.62*	5.75*	6.23*	6.70*
น้อย	มาก	ต่ำ	221	12	50.33	-	-	-	3.97	4.10	4.58	5.05
น้อย	น้อย	สูง	112	20	54.30	-	-	-	-	0.13	0.61	1.08
น้อย	มาก	สูง	122	7	54.43	-	-	-	-	-	0.48	0.95
มาก	มาก	สูง	222	32	54.91	-	-	-	-	-	-	0.47
มาก	น้อย	สูง	212	8	55.38	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 51 ผลการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของคณะเนนนิชิตทางพุทธศาสนา ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามการได้รับการส่งเสริมส่งเสริมส่งเสริม
 ความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินการ
 ศึกษาบวชกลาง จำนวน 80 คน

ส่งเสริม พุทธา	การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(121)	(111)	(221)	(112)	(122)	(212)	(222)
มาก	น้อย	ต่ำ	211	1	43.00	4.00	6.54	8.38	12.18	12.50	12.57	12.61
น้อย	มาก	ต่ำ	121	4	47.00	-	2.54	4.38	8.18	8.50	8.57	8.61*
น้อย	น้อย	ต่ำ	111	24	49.54	-	-	1.84	5.64*	5.96	6.03	6.07*
มาก	มาก	ต่ำ	221	8	51.38	-	-	-	3.80	4.12	4.19	4.23
น้อย	น้อย	สูง	112	11	55.18	-	-	-	-	0.32	0.39	0.43
น้อย	มาก	สูง	122	2	55.50	-	-	-	-	-	0.02	0.11
มาก	น้อย	สูง	212	7	55.57	-	-	-	-	-	-	0.04
มาก	มาก	สูง	222	23	55.61	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 52 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 124 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 67.00	(22) 71.18	(12) 72.25
น้อย	ต่ำ	11	37	64.16	2.84	7.02*	8.09*
มาก	ต่ำ	21	20	67.00	-	4.18	5.25
มาก	สูง	22	39	71.18	-	-	1.07
น้อย	สูง	12	28	72.25	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 53 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน ในกลุ่มรวม จำนวน 401 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 78.44	(12) 80.54	(22) 81.53
น้อย	ต่ำ	11	136	74.92	3.52*	5.62*	6.61*
มาก	ต่ำ	21	64	78.44	-	2.10	3.09*
น้อย	สูง	12	81	80.54	-	-	0.99
มาก	สูง	22	120	81.53	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 54 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการตอบเพื่ออย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 8 ประเภท ตามการได้รับการส่งเสริมความ
ส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่
นิตการศึกษานานกลาง จำนวน 80 คน

ส่งเสริม พุทธา	การร่วม กิจกรรม	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(111)	(121)	(212)	(221)	(112)	(222)	(122)
มาก	น้อย	ต่ำ	211	1	70.00	5.54	8.00	10.57	10.63	10.82	12.13	14.00
น้อย	น้อย	ต่ำ	111	24	74.54	-	3.46	6.03*	6.09*	6.28*	7.59*	9.46*
น้อย	มาก	ต่ำ	121	4	78.00	-	-	2.57	2.63	2.82	4.13	6.00
มาก	น้อย	สูง	212	7	80.57	-	-	-	0.06	0.25	1.56	3.43
มาก	มาก	ต่ำ	221	8	80.63	-	-	-	-	0.19	1.50	3.37
น้อย	น้อย	สูง	122	11	80.82	-	-	-	-	-	1.31	3.12
มาก	มาก	สูง	222	23	82.13	-	-	-	-	-	-	1.87
น้อย	มาก	สูง	122	2	84.00	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 55 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 4
ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่ม
เยาวชนชาย จำนวน 180 คน

การร่วม กิจกรรม	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 78.45	(12) 81.07	(22) 81.26
น้อย	ต่ำ	11	62	74.53	3.87*	6.54*	6.73*
มาก	ต่ำ	21	22	78.45	-	2.62	2.81
น้อย	สูง	12	46	81.07	-	-	0.19
มาก	สูง	22	50	81.26	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 56 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 4
ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่ม
เยาวชนอายุน้อย จำนวน 201 คน

การร่วม กิจกรรม	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 78.03	(12) 80.17	(22) 80.75
น้อย	ต่ำ	11	60	73.37	4.66*	6.80*	7.38*
มาก	ต่ำ	21	40	78.03	-	2.14	2.72
น้อย	สูง	12	29	80.17	-	-	0.58
มาก	สูง	22	72	80.75	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 57 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 124 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 78.90	(22) 81.26	(12) 81.36
น้อย	ต่ำ	11	37	75.24	3.66*	6.02*	6.12*
มาก	ต่ำ	21	20	78.90	-	2.36	2.46
มาก	สูง	22	39	81.26	-	-	0.10
น้อย	สูง	12	28	81.36	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 58 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง จำนวน 67 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 80.33	(12) 80.67	(22) 82.78
น้อย	ต่ำ	11	20	74.75	5.58*	5.92*	8.03*
มาก	ต่ำ	21	9	80.33	-	3.34	2.45
น้อย	สูง	12	15	80.67	-	-	2.11
มาก	สูง	22	23	82.78	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 59 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีการดาการศึกษาปานกลาง จำนวน 67 คน

การส่งเสริม					(11)	(22)	(21)
พุทธา	การร่วมกิจกรรม	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	67.85	71.68	72.75
น้อย	มาก	12	4	65.25	2.60	6.43	7.50
น้อย	น้อย	11	27	67.85	-	3.83*	4.90
มาก	มาก	22	28	71.68	-	-	1.07
มาก	น้อย	21	8	72.75	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 60 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่มีการดาการศึกษาปานกลาง จำนวน 67 คน

การส่งเสริม					(11)	(12)	(22)
พุทธา	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	65.67	71.40	74.25
มาก	ต่ำ	21	8	63.75	1.92	7.65*	10.50*
น้อย	ต่ำ	11	21	65.67	-	5.73*	8.58*
น้อย	สูง	12	10	71.40	-	-	2.85
มาก	สูง	22	28	74.25	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 61 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชน ที่ครอบคลุมมีระดับเศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 124 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(11) 64.78	(22) 70.77	(12) 74.11
มาก	ต่ำ	21	20	64.34	0.44	6.43*	9.77*
น้อย	ต่ำ	11	37	64.78	-	5.99*	9.33*
มาก	สูง	22	39	70.77	-	-	3.34
น้อย	สูง	12	28	74.11	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 62 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ที่แบ่งเป็น 4 ประเภท ตามการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน และคุณภาพของชุมชน เฉพาะในกลุ่มเยาวชน ที่มาจากครอบครัวขยาย จำนวน 73 คน

การร่วม กิจกรรมฯ	คุณภาพของชุมชน	รหัส	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	(21) 65.54	(22) 72.15	(12) 73.50
น้อย	ต่ำ	11	18	63.44	2.10	8.71*	10.06*
มาก	ต่ำ	21	13	65.54	-	6.61*	7.96*
มาก	สูง	22	26	72.15	-	-	1.35
น้อย	สูง	12	16	73.50	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววรรณะ บรรจง

เกิดวันที่ 16 กรกฎาคม

พุทธศักราช 2503

สถานที่เกิด

อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

2 หมู่ 4 ตำบลท้องลำเจียก

อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80190

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงาน

โรงเรียนองค์การสวนยาง 2 อำเภอทุ่งใหญ่

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2520

มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2522

มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีฯ

พ.ศ. 2524

ป.ก.ศ. ชั้นสูง (สังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2527

กศ.บ. (สังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

พ.ศ. 2537

วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจาก

ชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้

บทคัดย่อ

ของ

วรรณะ บรรจง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มกราคม 2537

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวกับลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญของเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย 3 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะทางศาสนา (ได้แก่ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา) ในเยาวชนประเภทต่าง ๆ ประการที่สองเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนและการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ (ได้แก่ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าว) ในเยาวชนประเภทต่าง ๆ ประการที่สามเพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนากับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง และจากโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 401 คน จำนวน 201 คน เป็นเยาวชนจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองที่ได้รับคะแนนจากการประเมินคุณภาพของชุมชนด้านศาสนาและวัฒนธรรมสูงสุดและจำนวน 200 คน เป็นเยาวชนจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองที่ได้รับคะแนนการประเมินคุณภาพของชุมชนด้านศาสนาและวัฒนธรรมต่ำสุด 2 กลุ่ม มีความเท่าเทียมกันทางด้าน เพศ อายุ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และประเภทของครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดต่าง ๆ และแบบสอบถาม ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ลักษณะชุมชน 2 ด้าน วัดโดยแบบสอบถามคุณภาพของชุมชน แบบวัดการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน 2) การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ด้าน วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันนิษฐาน แบบวัดการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว 3) ลักษณะทางศาสนา 2 ด้าน วัดโดยแบบวัดความเชื่อทางพุทธศาสนา แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนา 4) ลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน วัดโดยแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน แบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว 5) ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง 6 ตัว วัดโดยแบบสอบถามภูมิหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three way Analysis of Variance) การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบแคนอนนิคัล (Canonical Correlation) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนี้ กระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของเยาวชนเพื่อให้ได้ผลที่ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลพบผลที่เด่นชัด 3 ประการ ดังนี้คือ

ประการแรก เยาวชนหญิงที่บิดาการศึกษานกลางถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากมีความเชื่อภายในตนมากกว่าคนเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าเยาวชนทั้งชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย และยังพบต่อไปในกลุ่มเยาวชนที่บิดาการศึกษานกลางว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากและมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาและคนเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวน้อย ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อย และมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ ส่วนในเยาวชนกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่มผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมากหรือได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวมากหรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมีความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแต่ละแบบน้อยหรือมาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้เยาวชนที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมากมีความเชื่อทางพุทธศาสนาและคนเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนน้อยซึ่งพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม

ประการที่สอง เมื่อนำตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว 2 ด้านคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวร่วมกับการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนเพื่อทำนายลักษณะทางศาสนา 2 ด้านและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ 3 ด้าน พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว และการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนตามลำดับ เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว 2 ด้านสูง และร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนมาก เป็นผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนามาก (ทำนายได้สูงสุด 46% ในเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ) มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก (ทำนายได้สูงสุด 57% ในเยาวชนอายุมาก) มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก (ทำนายได้สูงสุด 72% ในเยาวชนอายุมาก) มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก (ทำนายได้สูงสุด 70% ในเยาวชนจากครอบครัวขยาย) และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย (ทำนายได้สูงสุด 46% ในเยาวชนอายุมาก)

ประการที่สาม ในงานวิจัยนี้พบหลักฐานชัดเจนที่แสดงว่าเยาวชนที่มีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในปริมาณสูงก็มีความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมในปริมาณสูงด้วยและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยลง (ปริมาณการทำนายได้สูงสุด 61% ในกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวขยาย) และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่างกันปรากฏว่า ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเยาวชนเกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงเด่นชัดกว่าในกลุ่มเยาวชนที่มีคุณภาพต่ำในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ เยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำและปานกลาง (ปริมาณการทำนาย 24% กับ 19% ตามลำดับทั้งสองกลุ่ม) พบอีกว่าความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและพฤติกรรมก้าวร้าวในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพต่ำเด่นชัดกว่าในกลุ่มเยาวชนที่มาจากชุมชนที่มีคุณภาพสูงมี 4 กลุ่ม (ปริมาณการทำนาย 24% กับ 3% ตามลำดับในเยาวชนอายุมาก 22% กับ 9% ตามลำดับในเยาวชนที่มารดาการศึกษานานกลาง 14% กับ 7% ตามลำดับในเยาวชนที่อายุน้อยและบิดาการศึกษานานกลาง)

การวิจัยนี้มีประโยชน์คือ ชี้ให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวและลักษณะของชุมชนที่มีความสำคัญต่อการถ่ายทอดลักษณะทางศาสนาและลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าปรารถนาให้แก่เยาวชนไทย ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา ความเชื่ออำนาจภายในตน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และการไม่ก้าวร้าวนอกจากนี้การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงประเภทของเยาวชนที่ได้รับผลดีจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวและลักษณะของชุมชน ซึ่งก็คือ เยาวชนจากครอบครัวขยาย เยาวชนอายุมาก เยาวชนที่บิดาการศึกษาปานกลาง และเยาวชนจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ และมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยบางประการดังนี้

ประการแรก ในเยาวชนทั้งชายและหญิงจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำ ถ้าบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและส่งเสริมเป็นพุทธมามกะให้แก่บุตรมาก บุตรก็จะมีลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าปรารถนามากด้วยนอกจากนี้บุคลกรในองค์กรของชุมชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนเช่น ครู พัฒนาการ สาธารณสุขประจำตำบลอาจช่วยได้อีกทางหนึ่งด้วยการให้คำแนะนำแก่บิดามารดาในชุมชนและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น การนำบุตรเข้าใกล้ชิดศาสนา และการเป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา และฝ่ายครูประจำชั้นเองก็สามารถทำหน้าที่เสริมบิดามารดาในลักษณะดังกล่าวได้เป็นอย่างดีด้วย

ประการที่สอง ครอบครัวครัวขยายคือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พ่อ แม่ ลูก ให้คงไว้ในสังคมชนบทเพราะบุคคลหลายช่วงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันอาจช่วยเสริมบทบาทของบิดามารดาในการถ่ายทอดลักษณะทางพุทธแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี

RELIGIOUS AND BEHAVIORAL SCIENCE CHARACTERISTICS OF THE SOUTHERN
THAI YOUTHS FROM PAENDIN DHAM PAENDIN THONG COMMUNITIES

AN ABSTRACT

BY

WANNA BANCHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of
Science degree in Applied behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University

January 1994

The purpose of this study was to investigate status of community and child-rearing practices as correlates of the Buddhist characteristics and the behavioral sciences aspects of adolescents. There were three main objectives. Firstly, to examine the relationship among status of community, child-rearing practices and the Buddhist characteristics Secondly, to examine to relationship among status of community child-rearing practices and the behavioral sciences variables, Finally, to find out the relationship between the Buddhist characteristics (beliefs and practices in Buddhism) and the behavioral sciences variables (internal locus of control, appropriate peer relation and aggressive behavior)

The sample consisted of four hundred and one students of Prathom Suksa six and Muthayom Suksa three who enrolled in the first semester of 2536 B.A. academic year these students lived in the communities under guidance of the Paendin Dhum-Paendin Thong project. Based on the project's community evaluation, half of the subjects were randomly drawn from the high religious communities, another half were from the low religious communities. Both groups were matched in gender, age, family economic level, level of education of father and mother and type of family.

In this correlational field study, various types of measures and questionnaires were employed to collect data. Five groups of variables were examined 1) Two aspects of community consisted of community's quality and amount of religious participation in the community 2) Two type of perceived child-rearing practice re composed of the love-oriented practice and the family' st

induction 3) Two Buddhist characteristics of the adolescent were the Buddhist beliefs and the Buddhist practices 4) Three behavioral sciences variables were internal locus of control, appropriate peer relation and aggressive behavior 5) Six bio-social characteristics and family background variables.

Most of measured Variables were interval variables.

Analysis of Variance, Multiple Regression Analysis (stepwise) Canonical Correlation Procedure and Pearson Product-Moment Correlation Coefficient were performed on data analysis in the total group of respondents and the sub-groups divided by the bio-social and background Variables.

There were three major findings as follow:

The first, it was found that the adolescents who possessed high amount of internal locus of control, more appropriate peer relations and less aggressive behavior were females who perceived that they obtained more love-oriented practice and more of the family's Buddhist induction as comparing to males and females of opposite family-oriented perception. Furthermore, The adolescents who had more amount of the Buddhist practices and appropriate peer relations were those who perceived more of the family's Buddhist induction; participated more in religious activities of the community and lived in a high religious community as comparing to their counterparts. These results were significantly evident in the adolescents whose the fathers had moderate level of education. In addition, the adolescents who possessed high amount of the Buddhist beliefs and practices, high amount of internal locus of control more

appropriate peer relations and less aggressive behavior were those who perceived more love-oriented, more of the family's Buddhist induction or lived in a high religious community as comparing to their counterparts. These findings revealed significantly in the total and various types of subjects.

The second, the two types of perceived child-rearing practices (the love-oriented and the family's Buddhist induction) and amount of religious participation in the community altogether were strong predictor of amount of each Buddhist characteristics and each behavioral science variables. The three predictors showed highest predictive power of the Buddhist beliefs in the adolescents from lower family economic level the predictive value was 46%, highest predictive power of The Buddhist practices, internal locus of control, and aggressive behavior in the older adolescents (the predictive values were 57%, 72% and 46% correspondingly) and highest predictive power of appropriate relations with peers in the adolescents from extended family type. The result of Stepwise analysis indicated that among the three predictive factors, the perceived love-oriented practice played the most prominent role in prediction of all five criterion variables. The family's Buddhist induction was the second to.

The third finding was that the two aspects of the Buddhist characteristics (beliefs and practices in Buddhism) altogether could highly predicted all two aspects of the behavioral science variables. The highest predictive value was 61% obviously evident in the adolescents from extended family type. As comparison the above

relationship between adolescents, from high religious communities to those from low religious communities, whose biosocial and family backgrounds were similar, the results showed significantly stronger prediction of the high religious community group than the low religious community group in two type of adolescents (the moderate and the low family economic levels. Unexpectedly, it was discovered the reverse results in 4 types of adolescents (the younger the older, those of moderate education mother and father).

Since findings of the study pointed out that love-oriented practice, the family's Buddhist induction and the religiousness of the community were important factors in socialization of adolescents' Buddhist characteristics. These characteristics turned in to promote some favorable social characteristics and behaviors in adolescents. It was recommended that the basic Buddhist training should be introduced to adolescents together with love-oriented practice. The extended family structure should be maintained in rural communities to facilitate religious socialization.